

HOR HOPONAK' SEDAE KATHA

(Pāhil Haṭiñ)

THE SANTALI ACADEMY

Calcutta - 700 025

Published by;

The Santali Academy
52/E, Beninandan Street,
Bhowanipore, Calcutta - 700025

© The Santali Academy

Printed at:

VINAY PRESS
Sahibganj, Bihar
816 109

1 st. Edition — 1996

Dam 35 Taka

LAIKAK

Paromen 1992 serma do diṣa dohokaḱ lekan serma kangea ente inṁ sermage aboak noa “*The Santali Academy*” do bandhao akana. Aboak paṛsi lae lagcar ar onako babot kaṁi hoe ocoege noa reak jostef do. Menkhan niṁ haḁiḁ jostef khon do aḁi saṁgiṁ rege menaḱ bona. Niṁ laha Academy paḁṭa khon eken miṭṭen puthige chapa sodor daṛeakana. Niṁ dhao do boṁga talakan Rev. P.O. Boddinkaḱ tumalaḱ hoṛ hopon koaḱ jaṛ, binti, gam, kaḁni emanko okado nit haḁiḁ chapa haropte baṁ nelakan onage sodor laḁiḁ Academy ren saḁ daḁko ar sopohofko ko kurumuṭu akafa. Ona reakge paḁil utaṛ uchān do nokōele sodoref kana.

Rev. P.O. Boddinkaḱ olaḱ tumalaḱ ko babot miṭ bar katha baṁ ol lekhan baḁaeak do bin purage tahēna. Boddin saheb do Benagariṛe tahēn okte abo hoṛ hopon koaḱ paṛsi lae lagcar aṛi ḁaḁiko baḁae do cuṭ cuṭe bujhaṁ laḁa ar onako tumal dohokaḱ do aḁi porhowanaḱ geye lekhaḁaḁa uniaḱ tumalaḱko adom do chapa sodor lena uni jiweḁ tahēnre menkhan aḁi aema utaṛge bin chapa tege tahēyena. Ona bin chapa kodo tayom daram abo disom khon ‘*Norway*’ disom ko idikeda ar oṇḁenaḱ “Oslo University”re dohoyena. Ado ona disomre tayom daram do onako olaḱ naṭhi do okoeak kam rehō baṁ lagaok kan tahēkana. Onako do oṇḁege sea koḱ coṁ honaṁ ceḁco, boṁga talayen Manotan Amiya Kisku aloḁ kurumuṭu lekhan. Ado uniaḱ kurumuṭu ar Rev. Hodne sahebaḱ goṛote onako tite olaḱ kagoc reak Micro film benaokate “Oslo University” khon aḁu kate Kolkataṛe Asiatic Societyṛe dohoe reak bondobos hoena. Noṁkan moṁj kaṁire abo disom reak Sarkar ar hoṛ hopon koaḱ aema gaontageko taṛam lahaḁaḁaḁa.

Nitok onako onol chapa sodorre dayik do noa academy geye teŋgon kana. Amdaj akana Boddington sahebak tumalakko chapa muṭhante 20/25 volume hoe botejoka. Ado etohop do nokoe niṭa huḍinaṭ tegele etohopet kana

Ale pahṭa khon aḍi gun manao ar sarhao do tahēyena Rev. P.O. Boddington, uniren guruko Mn. Amiya Kisku, Rev. Hodne, abo disomren Sarkar, Hoṭ hopon koak gaontako ar Asiatic Society lagiṭ. Ona chaḍa hō Academy ren jhukaḷ raṣiaḷko sopohoko, chapa sokdorko ar disomren hoṭ hoponko ṭhen aleak gun manao sarhao tahēyena.

Aleak kami reak ucit kuṛai do noage hoyoka hoṭ hoponko judi raṣaḷ seleṭ noa puthiko cereḷ daram lekhang.

Subal Mardi

Kolkata

Sabha Mukhia

2nd Nov. 1996

The Santali Academy.

MIṬ BAR KATHA

Teheṇ noa puthi hoṭko ṭhen seṭer daṛeakawafte aleko khon baṛti raṣaḷ ko aikaukea boṅga talawakan sedaeren onko murubbiko okoe do teheṇ khon 75-80 bochor lahare noako katha ato ato dāṛakate hoṭ paṅja paṅjate kulikateko naṭhi jarwaleṭ.

Hē, onka kangca katha do. Man. P.O. Boddington okoe do noa disomte Mission kami mente 1890 reye heḷen, menkhan nonḍe heḷkate tinre hoṭ hopon sāoteye heṛagesaena unreye aṭkar keda noko Santaliko do aḍi soṛa ar nirola monan hoṭ kanako ar onatege noko Santal koak bhalaṭi reak kamire siṇ saṭuṭe dhuṛaena. Mone moneteye goṭa keda Santali paṛsi reak Grammar benao reak, mone moneteye goṭawana Santali paṛsi reak Dictionary benao reak; arhōe goṭakeda ato ato dāṛa kate hoṭko ṭhen kuli kulite onkoak mimiṭ katha ol dohokaḷ reak. Ar saṛigi tinre aḷ bae dāṛa daṛeak unre aḷren bachao akan hoṭko ato ato khata ar kolomate kolkate jotowaḷe tumal jarwa ocoyefko tahēkana ar ona kodo aḍi joton ar dulaṛ salaḷ aḷ ṭhene jogaokak kan tahēkana. Onakoge arhō eṭak gaḷhuṛ murubbiko ṭhene kuli bujhaṭ joṅkan tahēkana, bhulakkoe jut aroḷ tahēkana. Ar saṛige aḷ jiwel taheṇ rege Santali Grammar, Girja Sereṇ Puthi ar 5 (mōṛē) goṭen laṭu laṭu puthi reak Santali Dictionary, one okare 50 000 santali sobdoko menaḷ doe saṭ keda are chapa ocokeda. Dharti reak maraṇ utaṛ dictionary gebon men daṛekea. Arhō nunaḷge onkanaḷ olaḷkoe jarwa ḍaṅkeda aḷ hotete onako joto do chapa sodor baṇ hoe daṛeada. Onate tinre noa disom khon mucaṭ oktere ako disomteye ruṛaena, unre saṛige aḍi āḷgeye bhabna lena, ar onategeye men leda -- Noako tumalak nonḍegen baḷi oṭokaḷ khan chir chaṭur utaṛoka, okoe hō ohoko sāoha daṛeaka, onate soṅgeteṇ idi toraea. Hapen jāhātis apepe lekman lenkhan onḍe khon aḷ ruṛaṭ joṅpe ar kamire lagaope. Onḍe do aḍi jotonteṇ bae hataṛ kaka.

Abo ko lagif tinak khandri dular tahēkantaete noŋka sari katha doye men daŋeada, ona do ohma tege bujhaŋka.

Teheŋ uniaŋ kukmu sariagokkan lekale aikaueda. Boŋga talawakan Mn. Amiya Kisku miŋ dom Norway calak reak at hoe-len taea. Uni hō noako reak doe baŋaekan tahēgea Onate onde sen torage onako reak toklase ehōf keda ar ondenak maraŋ University "Oslo University" reak Library re miŋ hīs do eken Santali Department menteko begar akaŋ ar onare P.O. Bodding e men oŋoleŋ 'bae kateŋ doho oŋokaka'; ŋhik mimiŋ khata ar puthiko moŋj thar thar sajaokate jaoge dhuriko joŋ saphae ŋin-dir khon baŋcao akan, ŋelteye ŋhak utarena. Unregeye goŋa keda noako do idi ruarŋtege hoyoka. Ačak goŋa katha ondenkoye sodoraf koa ar aboak unak unak jinisko jotonteko dohowakaf ona reak hōe sarhaoket koa. Nonde heč ruar tora onako agu ruar reak kurpaŋe lagaokeda. Mimiŋ bhage kami lagif gokro hoŋko ŋamokgea. Uni hōe ŋamket kiŋa Dr. Olav Hodne, Lutheran World Services ren mare Director ar Dr. Surajit Sinha, Biswa Bharati University ren mare Vice Chancellor. Okalekate onako olak nonde agu daŋeke ona reak goŋo ar boge salha gekin emadea. Menkhan onko khata se olakko nunakge mareakana onako laŋcaŋ hō muskilge oŋej tanagok reak, onate asolteŋ baŋ kate ona reak photo hatao kate onage agui algawa. Onkalekare onako joto do Micro-filmre ucaŋena ar nonde kolena. Noa film do sadharon 16 mm film lekanak kangea. Noa khon eken mēŋte do ohom paŋhao daŋelea onako paŋhao lagif do miŋ lekan biŋlite calak misin menaka ona do riŋar ko metaŋa. Onare bhorao kate ona film dom ačur idi lekhan ona olak kodo miŋŋan sakam reak miŋdom rem ŋela. Ona khon kagoc rebon ucaŋ daŋeaka 'Print Out' mente. Moŋre 13 goŋen film, miŋŋen film 100 foot kate kana. Noako do 1988 saŋ reak 2 Novembor hiloŋ Kolkata reak St. Xavier's College re ađi jak jomok salak noko pon hoŋ ŋhen dohokak lagif jimaŋena. (1) Dr. Surajit Sinha, Biswa Bharati

University, (2) Prof. D. Hansda, Ranchi University, (3) Asiatic Society, Calcutta, (4) Dr. Ajit Kr. Danda, Antropological Survey of India.

Nit haŋbičte noko pon hoŋ re okoeŋakge noa salak bako ceka akada, menkhan Kolkata reak Santali Akademi do noa lagif jhūk salak kamiye ehōf akada. Akademi ren rasiako akoak damanak somoe emkate Asiatic Society khon noako reak Print Out hatao kate ona arhō saŋao dohŋa kate type aroe ar ona chapa khanare chapae lagif em ar ona reak proof emanko ŋel lagif akoak damanak somoe emkate nokoe noa paŋhil haŋiŋ apeko ŋhen seŋer daŋe akawada. Paŋhaoŋko pe kusilen khan arhō noŋkanak 19 goŋen haŋiŋ apeko ŋhen uŋaragele seŋer daŋeaka.

Onko okoeŋko akoak tite olkate noako katha kagoc reko ucaŋleŋ, Biram Hansdak, Sagram Murmu, Bhuju Murmu ar eŋakko diŋako tuluč ale seč khon noa puthile samaŋape kana.

Kolkata

2nd Nov. 1996

Hannk B. Hansdak
ar

Nirmal B.K. Soren
Members,
The Santali Academy
Calcutta.

UNUDUK

No.

SAKAM

1. Dharti Janam Hoṛ Hopon Katha lekate ... 1—9
2. Dharti Janam reak Katha ... 10—42
3. Jāt, Paṛis, Khūṭ, Dāhgi, Gharoñj ... 43—55
4. Siu Riu ṭaṇḍire Aṇ Aṛi Goṭalen reak ... 56—59
5. Bintiko reak ... 60—93
6. Bhaṇḍan Binti ... 94—100
7. Janam khon gujuk haḇiḇ reaṇ katha ... 101—103
8. Karma Babot ... 104—111

DHARTI JANAM HOR HOPON KATHA LEKATE

(Bhuju Murmu, Dhopahar hotete tumal akana)

Hoṛ hopon ko mena kathae paḥil do noa dharti baṇ tahē kana daryāo tahēkana ar nūṭge tahēkana. Menkhan Isorren jiu do daḷ cetanrey maṇḍrao baṛaekan tahēkana. Ar eskargey tahē kana. Ar serma coṭ khon Isor kathae toṛe suṭam tey āṛgon kan tahēkana umuḷ laḡiḡ; ado um baṛa kate arhō toṛe suṭamtey rakaṛa sernate. Menako Isor ren se candoren do eṅga apa do baṇuḷkoa ar candoe rakaṛ do janamokle metaḷa ar haṣuroḷ dole mena nitoḷ do eṅga laḇreye boloena menkhan cando ren se Isorren eṅga apa do Sarag ar patal kangeakin. Noa do mēḷ nēl katha do baṇ kana luturte aṇjom katha kana ado onka ge toṛe suṭamte āṛgo rakaṛ āṛgo rakaṛte miḷ diṇ do monre ceḷ ceṇ bibek heḇ adea; umuḷ ghaṭ ṭhen kicriḇ ko doho baṛa kate um baṛayena ado aḇ sāote taken kogey sirjau keḷkoa 1. Jolmae ṛaṇi, 2. Kaḷi bhaṇj ṛaṇi, 3. Bintoria ṛaṇi, 4. Jimoli ṛaṇi. Ar eman-tenko aḇ soṅgete sirjaukeḷ koa inakate sirjau keḷ koae Mōṛēko turuiko Jaher era Gosāe era ar inakate maraṇ buru ar Mahadeb aḇ soṅgete taken laḡiḡ. Menkhan inā lai tei āṛgoyena umuḷ laḡiḡ toṛe suṭamte unrehō onkagei doho baṛa kada kicriḇ kodo, khang-ge umuḷ ghaṭ ṭhen ḍuṛuṇṇ katei iskir baṛaḷ kan tahēkana. Ado kathae tiṇaḷ gan maḷa coṇ hāṣ jaṇ ṭhen khone iskir oḇok keda ado onagei lin baṛayef kana khang onaren barea aḇi mōñj cēṛē gei banao keḷ kiṇa ado ona kicriḇ ṭhengei dohokaḷ kiṇa adoe um baṛaen khan thoṛa ṭhuṛi tite dake aṇjle dara keda ado ona aḇaḷ kicriḇ kogey chiṭkaṇ baṛawaḷ kan tahēkana. Ado daḷge unkin cēṛē hō paṣir goḷaḷ kiṇa. Ado cele onage jibdan do hoentaḷkina

Ado coṭ tekin uḍau gofena. Ado kathae aḍi moṅje nêlkeṭ kintey sereṅ goṭkeda —

Sereṅteṭ ----

Hās hāsi cêṛēyini ripi ripi sarage ja baba
Yuḍi gel ho sarage ja baba maṇḍerae sarage ja baba
maṇḍerae.

Ado kathae ona nisange abokoge lai akawastona holoṅ daḥ dobon chiṭkau eda. Ado ina taiyom ado jatkuṛi se disam dhai buḍhiye laiabon kana ado kathae unkin cêṛē do uḍau uḍau tekin laṅgayen khan ado unkin cêṛē do daḥ cetanre Mahadeb capeyakan kin nêlṅam kedeā. Khange uḍau pheḍena unirekin aḍena ente aboḥ laḡif dosar tholma bakin ṅamleda jiraḥ laḡif do khange aḥ aḥtekin aṛis kedeā ar iḥ iḥte hō kin ṅiṭe cabakedeā khange uni Mahadeb do mone monetei menwana cedak ba Ṭḥakur Jiu do nukin cêṛē dom benaokeṭ kin noḥōe aḥ aḥteḥ kin aṛis kidiṅa ar iḥ iḥte hō kin ṅiṭe catakidiṅa okoe tora noa katha Ṭḥakur jiuṅ laiaea khange ona niṭwante uni Mahadeb do Ṭḥakur jiu ṭhene calaoena. Ado Mahadeb Ṭḥakur jiu laiaea metadeae cedak ba Ṭḥakur jiu nukin cêṛē dom benaokeṭ kin noḥōe nêlme aḥ aḥte hō kin aṛis kidiṅa ar iḥ iḥte hō kin ṅiṭe caba kidiṅa. Khange ona katha aṅjom kate Ṭḥakur jiu do Mahadebe metadea hape aḥ hataṛ ocoakinme ar iḥ hō iḥ hataṛ ocoakin me unkin reaṅ dobon galmarao lege. Ado onko laha teye sirjauleṭko onko kogeye hoho jarwa keṭ koa ar noako katha saname laiaḥ koa metako kanae acha nukin bareā cêṛē iṅ banao akaf kiṅa unkin do okarebo doho kiṅa nukin laḡif taben jaega ma baṅuḥ tabona. Khange ko menkeda nukin doho kin laḡif do dharti bon rakaba adoko menkeda acha dharti rakab laḡif do okoe bo sabea adoko menkeda daḥren maḥik doe okoe kana Nui raḡhu boar ge adoko kuli kedeā.

Sereṅ buaṅ raṭe —

Hai hai dose dose senwae raḡhu boar do
Hai hai dharti rakabae hai hai dharti nupelae
Hai hai dharti rakabae.

Ado raḡhu boar aḡgu Maraṅ Buru ko kol kedeā. Khange aḡgu kedeai. Ado ko kuli kedeā cele amge daḥren maḥik do. Uni doe menkeda hē iṅge. Ado dhartim rakaḥkea. Adoe men keda entepe mitaṅ kan khan doṅ rakaḥ kegea. Ado kathae paḥil do cefleka cone tahēkan adoko saḡh kedeā. Khange saḡh kedekhan aḍi aḍi aṭe raṣkayena. Adoe sereṅ goṭkeda.

Sereṅ teṭ ----

Baba saḡh kaṅme bata kaṅni kaṅme
Baba sole hako leka babaṅ biyaḥ boyoloḥ.

Ado kathae boar hako do boyol boyol daryāo daḥteye bolo gofena ado tin saṅgiṅre co dharti tahēkana adoe calao tiyoḥ keda adoe gugu keda khange rakaḥ aḡuyē tahēkana. Khange haḡuḥ haḡukte sanam hasa le buhel cabayena eken dale gugu seṭer keda. Ado inaḥ doho keda adoko metadea dharti bam rakaḥ leda ado uniye menkeda Hē baba iṅ hotete do baṅ hoe lena ado ko kuli kedeā metadeako am khon daḥren maḥik doe okoe kana. Adoe menkeda daḥren maḥik doe sole iḥaḥ kana. Ado uni aḡgu Maraṅ Buru ko kol kedeā. —

Sereṅ

Hai hai dose dose senwae sole iḥaḥ do
Hai hai dharti rakabae hai hai dharti nupelae.

Khange uni Marañ Buru do uni sole içaķe agu kedea ado uni ko kuli kedea, metadeako cele amge daķren maľik do. Khange uniye roř ruar keda hẽ inge. Ado ko metadea am do acha dhartim rakař kea. Adoe roř ruar keda. Metaľ koae apepe menlekhan doñ rakař kegea adoko metadea den enķe khan bohoķ do emoķme. Ado kathae cef iate coñ bohoķ doko koe doho kedea. Ado uni hõ daķteye boloena. Ado tin sañgiñ recoñ hasai ñamkeda ado banar řiřam tei řiřam keda; hasa gugu kedai ado rakař agu jokhen ge sanam hasa le buhel cabayena. Ado miř řiřamte dhubi ghās reañ reheř ar miř řiřamte siram reheř inagei agu seřer keda ado inakin ko doho keda adoko kuli kedea acha amkhon do daķren maľik doe okoe kana. Adoe menkeda inkhon daķren maľik doe řařo kuar kana. Khange uni aķgu marañ buru ko kol kedea. Ado kathae uni sole içaķ bohoķma bańko emkař taea onate kathae nitrehõ içaķ hako reañ bohoķ do banuķ takoa. Khange uni marañ buru uni řařo kuare agu kedea. Khange ado uni ko kuli kedea cele amge daķren maľik do khangei menkeda hẽ inge, adoko metadea dhartim rakař kea, adoe menkeda hẽ apepe menlekhan doñ rakař kegea. Khange řaryau daķtey boloena, khangе tin sañgiñ reco hasae tioķ keda. Ado řiřam kedae, gugu kedae; ado aguyeř tahēkan jokhen ge sanam hasa le buhel cabayena ado miřřañ te karam reheř ar miřřañ řiřam te poraini reheř inagei agu seřer keda. Ado ko metadea dharti do bam rakař řare yada. Adoe menkeda hẽ baba in ho-tete do bañ hoe lena. Adoko kuli kedea am khon daķren maľik do okoe kanae. Adoe roř ruar keda in khon daķren maľik do kaķhim kuar menaea. Ado kathae cef iate coñ uni řařo kuar hõ bohoķ doko koe doho kedea ado kařkom reañ do nit rehõ bohoķ do banuķ takoa. Ado inakate kaķhim kuar aķgu Marañ Buru ko kol kedea —

Sereñ -----

Hai hai dose dose senwae kaķhim kuar do

Hai hai dharti rakabae hai hai dharti nupelae
Hai hai dharti rakabae.

Ado Marañ buru uni kaķhim kuare agu kedea ado uni ko kuli kedea cele amge daķren maľik do khangei menkeda hẽ inge ado dhartim rakař kea ado uni kaķhim kuar doe menkeda bañ baba rakař do pase ohon rakař řare lea ado jahae ko rakař lekhan doñ doho kegea. Ado uni ko kuli kedea am khon daķren maľik doe okoe kana. Ado uniye menkeda in khon daķren maľik doe Jhimoli kana Ado uni aķgu Marañ buru ko kol kedea —

Hai hai dose senwai jhimoli do
Hai hai dharti rakabae hai hai dharti nupelae
Hai hai dharti rakabai.

Ado Marañ buru Jhimoli řaniye agu kedea. Ado ko kuli kedea cele daķren maľik do am kangeam. Ado uniye roř ruar keda hẽ inge ado acha dhartim rakař kea, Ado uniye men keda hẽ rakař doñ rakař kegea. Ado okoe dohole nihi tho. Adoko metadea kathai doķho hoř hõle ñam akadegea. Ado unkin akin kin cepeř řarayente uni Jhimoliye menkeda pasen rakab jokhen řairi ko jomeñ, hako ko jomeñ. Ado ona reańko upai keda ado ona poraeni řhanřiř ko khol keda ado onareko bolo oco kedea ar uni kaķhim kuar horo ona řaryau daķ reko taber oco kedea ar uni Jhimoliyañ řeke do uni horo dea cetanre ko doho keda. Ado řaryau daķ bhitrire hasa jojome porton keda. Ado uni horo dea cetanrei ićeř kana hasa khangе aři aemae ić řař keda. Khange uni kaķhim kuar do taber taberřey lańgayen khan adoe lařao gořena khangе sanam hasa le buhel cabayena. Khange adoko mengoř keda ohre, dharti do rakař lengea ho, horo bañe teńgo řarhao len tege kharapena. Adoko men keda mabo sikři-yeya, Ado kathae cando ge oka khon coñ sikřiye ñam agukeda.

Ar mēřheř reañ ge khunři ko biř keda ado pon jańga ko sikři kedeā horo. Ado unre uni horoye menkeda pon jańga do alope sikři yinā ente miř jańga do ařakāńpe ona jańga tedom gadur bařaka ado onate řarige miř jańga doko ařak kaf taea, ado ona jańgate jahātise gadur lenkhan dharti do lařaok kana uni do ona khunři reko řandyařu kedeā. Ado lenđef arhō hasae jom keřte horo dea reye ić keda. Khande inā dhao do dharti řarhaoena.

Sereńteř (řhađ řarře)

Hire baromon lohakiri khuři he banale

Gađa se řariyo końđ baromon lohakiri khunři he banaole

Hire solomon lohakiri sikiři banaole

Bandase řariyo końđ solomon sikiři banaole

Kařhimaka bakhora lesadoma diyařa.

Ado dharti rakapen khan āřgom miřsāo lađiř sand ar sandi ko řorao keř kinā. Ado hasako, āřgom miř sāo keda ado oka oka řambhařa tahēyena ona ona jaęga do buru se đunęi iko hoena. Ado ona dharti cetanre one ko rakapleř ghāsko er keda ar karam reřef ko rohoe keda. Ar emanteak bagan ko lagao keda. Phol đol emanko dareko lagao keda. Menkhan onako sanam dareko motore do kathae karam darege ađi usul dare gořena, khande unkin hās hāsi cēřē do ona karam darekin nēl nām keř khan uni Mahadeb dokin bađi adea onare uđau senkate kin ařena ar ařin do darha kore kin ařinā menkhan jirařk lađiř do ona karam dare rege kin hijuka. Ado tahen tahente kin abadente bele lađiř do řarām dandhi kin ciya keda tukakeřte bareakin bele keda khande obor oborte onakin bele do gařhao ena khande ona bhitri khon ařañ ańjomok kana ado ona botorte unkin cēřē do okbor hōkin bađi keda ado Marań buru unkin cēřē bańkin oborok kante kulikeř kinā enkathai aben do onđe bele yakafiń nēlleř bena ado cedak bańben oboreda. Adokin lai adea obor doliń

oboreř tahēkan geā menkhan cef leka coń sađe kana ona botorte bańlin oboreda ado marañ burui men keda acha delań bon ańjoma řari se nase ben laiań kana ado sanam hořko senen teko aten keda ona ařañ do nońka leka kana —

Sereń

Hai hai jalapuri re dal janamen

Dal cetanre řarām janamen

Řarām cetanre hās hāřil cēřē kin tukā kan

Tukā kan.

Obor oborte bareā manwa kin janamen

Cetete řasulkin cetete dohokin

Toate řasulkin dahete dohokin.

Ona řarřege noakom ořhē idiyeda. Ado nońka marañ buru doe ańjom keř khan do metař kinā-ho, noa do aloben botoroka ma aben do kurumuřute obor ben khande bareā manwakin busakena. Miř kořa miř kuři khande noa katha candoe lai adea khande cando do marañ buru toai emadea are lai adea metadeae ma amge unkin manwa do ařul ar joton kinme. Ado uni marañ buru do unkin manwa reye jimayena. Ado unige unkin manwa doe ařul harakeř kinā are bud batalaoař kinā ar kami koye lai cefāř kinā Ado hās hāřil cēřē kin okayen co bale bađae kana ar okare hās hāřil cēřēkin janam lena ona řhāęge Hihři Pipři dole metař kana ado manwa ran la, řanu capāř; bir mak; iři gundli er iři gundli nāwāi, jaher bońga bakhēř emanteyake cefāř kinā ado onđe ko janamen eyai kořa eyai kuři. Ado manwa ko bađen khan řat pařsi emako lađiř ado onko manwa kaře nurente candoe edre yena. Khande pařil janam ko manwa do seńgel dakteye řalao marao keřkoa. Ado bar hoř dhiri dander reye bańcao doho keř kinā onđe khonge baha sereń etohop akana. Manwa do cando arhō Hihři Pipři disomteye řařa idikeř

kinā ar iri gundli nawai reak bakhēr ar jahere banao ocoket kinā
ar ona dare buṭare dhiriye bif ocoket kinā ar ona dhiri then iri
geleye doho oco ket kinā. Ado bakhēre cef ākin kana —

Bakhēr teṭ:

Ne moṛēko nokōe irile nawaiēda,
Tayomte alehō kahu leka kūrif leka jomale bahale laē
haso bohok haso alom sirjau oco gaṛhao ocoya
Bapu ṭhakur tiū do.

Ado noṅka leka turuiko, maraṇ buru, gosāe era hō.
Rānu capaf jokhen reak —

Thoṛa thuṛi holoṇ reak piṭṭhako boṅgaia, adoko bakhēra
Ne Pilcu haṛam rānule capaf eda,
Khub leka sebelok talema jemon nukoḱ bhindaṛ koḱ.

Noṅka lekage Maraṇ buru teko se turuiko se jaher era ko
bakhēr akōa. Unre Pilcu haṛam Pilcu buḍhi dokin nūtumena.
Ado onakate thoṛa thuṛi ko doho legaea cakha aikau laḡiṭ. Ado
ona haṇḍi isin len khan unrehō noṅka geko bakhēra

Bakhēr teṭ —

Ne Pilcu haṛam dohiyakada
Phuli leka sebelkoḱ talema jemon nukoḱ bhindaṛ koḱ.

Ado maraṇ burui metaṭ kinā ma noa do nū cabakaḱ ben
ar ac do ona ṭhāi regeye gitiēna ado un jokhen maraṇ buru doe
sereṇ joṇ kana —

Bonere sikoṛ bakoṛ hatere guli batai bakhaloma
Kasire kuruṇj seho phulima piya yaite seho phulima kha-
yaite nisa lagilo re.

Ado unkin khonge eyai goṭen koṛa ar eyai goṭen kuṛi
doko janam lena unkin do seṅgel daḱtekin baṅcao lena.

Mucaṭena noa kahnī do

DHARTI JANAM REAK KATHA

(Sagram Murmu hotete)

Dharti janam reak do nonkako laya seko galmaraoa banma jugre dharti do ban tahēkana tayomte dharti doko benao akada pāhil do doryāo tahēkana nūtge tahēkana ar Ṭḥakur jiv do nūt-regeye tahēkana ar doreāo daḥ cetan regeye daṣan kantahēkana oka then co ghaṭ tahēkan taya onate coṭ khon āṛgo kate ona daḥ reye umok kan tahēkana ado kathae miṣ din do ona ghaṭ then kicrić dohokate koṣam senteye iskir baṛaḥkan tahēkana ado onḍe khon kathae maṭilaye iskir toṣkeda ado ceṣco monre tḥibik heć ona maṭila khongi barea cēṛēgiye benaokeṣkina eṅga aṇḍiagi ado aćak kicrić ṭhengiye dohokaṣ kiṇa, ado umkate rakaṣ jo-khen tite daḥe aṇjle darakeṣte ona kicriće chiṭkaṇaṣfre unkin cēṛē hō ona daḥ do paṣir tioḥ goṣaṣ kiṇa ado cele onagi jib dando hoe goṣente unkin cēṛē dokin uḍaḡoṣena, ado unre Ṭḥakur jiv do hās hāṣil cēṛēye nūtumkaṣ kiṇa, ado kathae unre nonkaye roṣeda.

Sereñ

Hās hāṣil caroyini sarge jabala yurit
gelaho sarge jabala maṇḍerae ho

Sarge jabala maṇḍerae — (Raṣ do chuṭki bhinsarte.)

Ar noko daḥre aṭiṅko do tisrecoe sirṣau akaṣko ona do okoe guru hō bako lai daṣeak kana onko doko lahageya. Ado unkin cēṛē do coṭ tekin uḍaḡen khan ado okare hō abok ṭḥāogi bakin ṇameṣ kan adokin uḍaḡ laṅgayen khan daḥ regekin ṭapuḥ

dapoṣena ar daḥ regekin aṭiṇa, ado aṭok thol okarege bakin ṇam ado aṭiṇ-aṭiṇte oka darare co kathae mahadeb doe cape akankin ṇam kedeā ado unirekin aṣena ado din hiloḥge aṭiṇ mokoṇ kate do uniregekin aboka ado uni mahadeb hō aṣ-aṣtekin aṣis kedeā ar ić-ić tehōkin ṇiṭe kedeā khangi uni doe menkeda uh Ṭḥakur jiv do nukin cēṛē banao mae banaokeṣkin ado bhala okareye dohokinaḡ ona reaḥiṇ aroj gelawayā ado onka menkate uni mahadeb do Ṭḥakur then senenteye arojveda, menkedaē henda Ṭḥakur jiv nukin cēṛē benao mam benaokeṣkin ado oka rebo dohokinaḡ ado un jokhenko tahēkana Kalibhanj rani, Jolmae rani, Beṇṭoriā rani, Mahadeb, Goṣāe era, Jaher era, Moṛēko turuiko, Maraṇ buru ado uni Ṭḥakur jiv doe ruṣaṣdea banma.

Hape kulhibo duṣuplenge, jahanaḥbon galmaraoḡe, ma, indin ḥaḥić do aṣ hataṣ ocowaḥkinme. Ado kulhiko duṣupena moṛēko, turuiko, jaher era, goṣāe era, maraṇ buru, mahadeb, jolmae rani, kalibhoj rani, beṇṭoriā rani ado noko koko jarwayena, ado unreko kulikedeā cele ado ceṣco laḡiṣem hohowaṣlea Ado Ṭḥakure menkeda bareā cēṛēṇ benao akaṣkinaḡ ado unkin cēṛē abok thol bakin ṇameda ado unkingi okarebo dohokinaḡ ona reak galmarao laḡiṣiṇ hoho akawaṣpea, ado bujḥau baṣayenteko menkeda ho dhartibon rakaba, ado okoe rakat tabona banma daḥren maḥlikbon sabeya daḥren maḥlik doe okoe kana banma Ragho bowaṛgi, ado noko daḥre aṭiṅko do kathae laharegeye sirṣau akaṣko tahēkana ado unre maraṇ burui metadeā, do Ragho bowaṣ saṣ aḡuyem ado un jokhenko sereṇada.

Sereñ raṣ do buaṇ

Haehae dose senwae pachaoe Ragho boṣ do
Haehae dharti rakabae haehae dharti nupelae
Haehae dharti rakabae

Ado sari ragho boar hakoye sap agu kede, khanko kuli-
kede cele amge dakren malik do; adoe menkeda he inge, ado
dhartim rakapkea? Adoe acurakoa hepe hukuman khan don
rakapkea, adoko metadea male hukumam kana rakab tabonme.
Ado kathae pahil do cefleka coe tahekan ado rakabe angoc kef
khan kathaeko sajgof kadea ado kathae uniye ro ruarkeda —

Seren raj do sohrae

Baba sajkanme baba kacnikanme

Baba sole hako lekan boyol boyolok

Ado kathae boyol boyol dakteye bolo calaoena, ado tin
sangin reco hasae tiokkeda gerkedae gugukedae rakap aguyefe
tahekana ado hijuk hijuktege kathae joto le buhel cabayena bae
rakap dareada ado deate dal ar poraeniye gugu daraleda, inako
dohokeda adoko metadea dharti bam rakap dareada, adoe
acurakoa he baba in hotete do ban hoelena, unrege cuyak do
poorentaea, adoko kulikede am khon dakren malik doe okoe
kana adoe acurakoa in khon dakren malik doe sole Icak kana
ado uni maran buru do kathae joto hor khon hudinic kan takoe
onate uni hudin horge satmanteko acu godekana, onate aboh
nitkate hudin horge sat mantebo acu gorefkoa se onko regec
hor katic horge cotok dobon acugorefkoa ado onka leka uni doe
hudingetakote nui do satgiko acugode kana, sole icak akguco
hukumadea unreko serenada nonka —

Seren raj do buwan

Haehae dose senwae hohowae sole nicak do

Haehae dharti rakab haehae dharti nupelae

haehae dharti rakabae —

Ado uniye hecena menkedae cele baba cefko lagitpe khoj
kidiña, acuradeako amgi dakren malik do? Menkedae he inge
dhartim rakapkea? Hepe men lekhan don rakapkea, acuradeako,
metamkanale ma rakabme, ar den bohok do doho oto katam,
dhartim rakap lekhan le emkatama, ado babako cef iateco
bohok doko koe dohokede on do ohon lai dareleya, ado uni
ho doryao dak bhitriteye boloyena tin sangin reco hasae tiyok
keda, cimtakedae gugukedae rakap aguyef tahekana, joto le
buhel cabayena, mis ditamte karam rehef ar mis ditamte do
dhubi ghas rehef, inaye agu seterkeda, adoko metadea dharti bam
rakap dareyada, acurakoe he baba in hotete do ban hoelena,
adoko kulikede, am khon dakren malik doe okoe kana, adoe
menkeda in khon dakren malik doe Dato kuar kana ado baba
cef iateco bohok do bako emkat taya ado kathae unkhonge icak
hako reak bohok do banuk takoa, ado uni dhiri katkom dato
kuarko mangaoedekana.

Seren raj do buwan

Haehae dose senwae haehae dato kuar do

Haehae dharti rakabae haehae dharti nupelae

Haehae dharti rakabae

Ado uniye agukede, kulikefkoae cele baba cef lekatepe
khojen kana, acuradeako cele amge dakren malik do, menkedae
he inge, ado dhartim rakapkea? Adoe acurakoa hepe menle-
khan don rakapkea. Acuradeako, metamkanale ma rakabme ar
bohok do den doho otokatam ado baba ho bohok do cef iateco-
ko koe doho kede ado dakteye boloyena tin sangin reco hasa
tahekana tiokkefte deya reye gugukeda ditamkinteye cimtakeda
aguyef tahekana hor hortegge sanam buhel cabayena mis ditam-
tedo sirom rehef ar mis ditamtedo icak rehef inaye agu seter
keda, ado inako doho keda arko kulikede, dharti bam rakap

daŕeyada aŕuraf kowae hẽ baba in hotete bañ hoe lena, adoko kulikede, am khon dakren mañik doe okoe kana, menkede in khon dakren mañik doe Kaŕhim kuãr kana ado marañ buruko metadea do saŕ aŕuyem, ar nui hõ baba ho ceŕ iateco bohok do bako emkaŕtaya, ado un khon kathae kaŕkom reaŕ bohok do bañuk takoa meŕge cañdireko laŕkao kaŕtaya, ado uni Kaŕhim kuãre saŕ aŕukede, unre uniye menkeda: cele baba ceŕ laŕaŕpe khoj kidiña metadeako cele amgi dakren mañik do aŕuraŕkowae hẽ inŕgi, ado dhartim rakaŕkea? Uniye menkeda rakaŕ do ohoñ rakaŕ daŕelea jahãeko rakaŕ lekhan doñ dohokea khangeko kulikede, am khon dakren mañik doe okoe kana, adoe laiaŕkoa in khon dakren mañik doe Jhimoli kana, khangeko uniko mañgaoede kana —

Sereñ raŕ do buañ

Haehae dose senwae haehae Jhimoli do
Haehae dharti rakabae haehae dharti nupelae
Haehae dharti rakabae.

Ado Jhimoli hõye aŕukede, menkede cele baba ceŕko laŕaŕpe khoj kediña, aŕuradeako dhartim rakaŕkea? Adoe menkeda okoe doho lekhan doñ rakaŕkea, onkoko menkeda dokho-yiẽ dole ñamakadea ape khajukpe bhorañ ar hako khajuk aloko jomeñ, khangi poraeni dañtiẽko aŕukeda ado ona reko bolo ocokede ado dakteye boloyena, ar horo do dak cetan reye capeyena ar uni jhimoli se lendeŕ do hante hasae jomeda ar horo se kaŕhim kuãr deareye iẽŕ kana ado aemaẽ iẽ jarwa keŕ khan horo do hamal kedete daŕa-ŕubuye laŕao goŕen khangi hasa do miŕ miŕte buhel caba goŕena, khangiko men goŕ keda ohre dharti do rakaŕlen gia ho horo bae teñgo ŕarhaolentege hasa do buhelena, khanko menkeda ma nui horo dohon sikŕiyeya, ado unreko sereñada —

Sereñ raŕ do riñja ŕaŕ

Hire solo mon lohakiri khũŕihe benaule
Gaiŕase cariyo kon, yehore solo mon loha
Kiri khũŕihe benaule
Hire Baro mon lohakire sikiŕebenawle
Bandhase cariyo goŕ yehore
Baro mon lohakiri sikiŕebenawle

toŕao

Kachimaka bakiŕa lesaloma diyaŕa
ŕhamanaka ciyamora baŕi : :
lelakare kachuman : :

Ado ponkõŕte meŕheŕ khunŕiko biŕkeda ado jañgako sik-riyede kana, unre horoye menkeda ponon jañga do alope sikŕiyiña gaŕur baŕaŕ laŕiŕ miŕ jañga do dayakate ikaŕatiñpe, ado saŕi miŕ jañga doko ikaŕaŕ taya pea doko sikŕi kede, ado nui horo dea cetanrege lendeŕ doe iẽ keŕte dharti hoyena. Ado pañil-teko rakaŕleŕ dhubi ghãs ar sirom içaŕ karam onako erkeda bajako lagaokeda ar bhateŕ marañ buru do sanŕ ar sanŕdine joŕaoket kinte losot hasae aŕgom miŕ saokeda, okakore sañbhauŕa idilena ona do buru boŕkoẽ hoyena ar dhiriko hoyena ar goŕa ŕaŕdi bajako erkeŕte dharti do keŕceŕena ar gaŕ biritkoko omon ocokeda ado joto rukh biritko moto khon kathae karamgi usul do dare laha goŕente unkin ceŕẽ do ona darekin ñel ñam keŕ khan mahadeb dokin baŕiyadea ado ona karam dare rekin aŕ ena, aŕiñ do dak regekin aŕiña jiraŕk se gitiẽ laŕaŕ do ona dare tegekin hijuka ado tañen tañen tekin abaden khan bele laŕaŕ ŕaŕiŕkin ñam baŕa yeda ado sirom dañdhikin ciyaŕkeŕte ondekin tearkeda, belekedakin ado ona belekin obor gaŕhaoket getho ona bele khon aŕaŕa odoñena ona aŕaŕa do ŕhik manwa aŕaŕa leka, ado ona aŕaŕa botorte unkin ceŕẽ do okborkin baŕikeda, ar uni

marañ buru do sin saŕupe talikeŕ kin tahēkana se bañ? Onate uni do jotoe baŕae kan tahēkana ado bakin oboreŕ ſelte unkin ſhene hečena adoe metakin kana onđe bekleñ ſelleŕ ben do cedaŕ baben oboreŕ kana, ado unikin ačuradea bañma ona bele khongi ceſ leka co aŕañoŕ kana ona botorte baliñ oboreda, ado uniye menkeda acha delabon señ añjom lege ado ſariko calaoen khan marañ buru doe añjom ſhikkeda adoe metaſkina hape ſhakur jiviñ kuli aŕulege ado uni ceſ lekae mena onkagi kañiben ado ſarige calaoenteye laiked a bañma noñka onka se joto kathae laj cabaadea ado uniye menkeda ma kurumtute obor ocokinme ohokin cekaka alokin botorokma ado heč kate onka lekae samjhaŕ baŕakeſkin khan enekin oborkeda ado tin din bad reco kathae ona bele khon do barea manwagikin buſaŕ ođokena, arhō marañ buru do ſhakur ſhen senkateye aroj keda bañma one bareakin beleſ ona bele khon do barea manwa gikin buſaŕ akana miſ do kuŕi miſ do koŕa. Ado debhala cekatebo aſul kiñ ar oka rebo dohokina ado unige okareco towae namkeſteye emadea are metadea edel tulamte noa cepeč akinme ar unkin cikisa do amgem tahēna, aŕurikin bud aŕilok dhābič, ado marañ burugi onakoye aŕukeſteye cepeč harakeſ kiñ ar cēŕē dokin okayen co, ar adom guru doko meneda bañma cēŕēge baha reaŕ rasa aŕukate ona reaŕ rasa jomtekin aſul hara leſkina ar onđe khon pačim senkin gugu idikeſkina, ar adom guru doko meneda bañma unkin cēŕē dokin aſena marañ buru hatrekin jimayena ado unkin reaŕ sirbhar do unigi lagaokede a unkin manwa aſulkin haŕbič, ado okare unkin miſ koŕa miſ kuŕikin janamlen onđege Hihiri Pipiri disom doko ſutumkada, ar marañ buru do unkin pheč rege se unkin piča regeye tahēyena, aŕinte aŕurikin kañi daŕeaŕ haŕbič pañil doe bande deñga ocoketkina inakate bire maŕ ocoketkina, ona la toraere iŕi gundliye caſ ocoketkina, jaher ocoketkina iŕi gundli ir kato

jaher reye naŕwai ocoketkina, bakhēre ceſaſ kiñ jaher ren boñga ſutum goſāe era, jaher era, moŕēko, turuiko, marañ buru, pargana, mañjhi haŕam, noko ſutumte iŕi gundliye naŕwai ocoketkina, huŕuñ, rel gum, daŕka uktu, teke basañ, janwar ſutum, joto dhartire daŕanko aŕ ſutum, coſren uđauŕ kanko reaŕ ſutum, rukh biritko reaŕ ſutum, pholđolko reaŕ ſutum, ar emanteaŕ reaŕ ſutum ar ſaŕai reaŕ unkin aŕin aŕin do mese barea, ar ač tuluč do aŕanati uni do buđa baba se goŕom baba ar ač do naŕi koŕa se naŕi kuŕi se goŕom koŕa se goŕom kuŕi noñkako ſaŕaiana ado tin din bad reco hañđi dohoe reaŕ ran reheſe ceſ aŕin kana la ocoyeſ kiñi, huŕuñ, guli, rohoŕ hañđi daka, haŕ randak boñgae se piſha kate boñgae ar hañđi cođor, unre adoe ſutum pheraokeſ kiñ, ado pilcu haŕam ar pilcu buđhiye ſutumkeſ kiñ ado onate nit hō haŕam buđhi nit hō bako ſumoka se ſutum ſum kate do bako hoho akoa gidraŕo taħen khan enkogi phalna apat phalna enġat menkateko hohojoña ſutum ſum do bebhodro se beman katha kana. Ado unre hañđiye doho ocoketkina cođoraŕ ko nūkeda ar bhejawaŕe nū ocoketkina ar marañ buru do bac nū leda unkingeye metaſkina ma noa do nū cababen ar teheñ do bañ calaŕ kana miſtañ parkom do aŕakañ ben aben do miſtañ rege gitičben ado onka batlao baŕakate marañ buru do gitič kateye sereñ joñ kana, unkin do hañđi ſu ſutege khilđukin ehopkeda ar hañđi hōkin nū cabakeda, adokin metae kana iā buđa baba hañđi doliñ nū cabakeda, adoe metaſkina beſkedaben ma adobo gitič joña, ado miſtañ parkom regekin gitičakana miſ hoŕ do jañga sene bohokeſ kana ado onkae ſelkeſkin khan doe menkeda henda naŕi oka lekaben gitič kana bana hoŕ miſ senge bohogben, ado gitič katekin laŕghaŕ keda, ado dosar hiloŕ marañ buru do ađi reye bereſ ođok goſena ar nukin do jeđeren hō bakin ođokoŕkan, khange bañ adoe hoho ſađekeda, okayenaben naŕi baben ođokoŕkan do. Adokin menkeda, lajaogiliñ aŕkaŕeda onate baliñ ođokoŕ kana, adoe metaſkina ceſ lajao, adokin menkeda holanoŕ hañđi nū kate ceſ colin

ceka akada onate lajao giliñ aikaueda, adoe metaſkina, ho onado bañ cekaſa ar lajao do bañ kana, ma teheñ khon do onkae ben baſe ona do ceſ lajao hõ tañ kana ar ma iñ doñ calaſ kana hola bañ senlena, senlengen, ado enkae lai baſa oſowaſkin khan ać doe calaoena, ado un khon unkin then ſiñ ſaſup do bae tahena ayaſ ber miſ dhaogane ñel baſa idikakina ado/onde Hihiri Pipiri rege eyay goſen kaſa ar eyay goſen kuſiko hoyena, ado hohoro bomboro diſomteko hećena onakate dudumul diſom, onakate ajodana diſomte, onakate jhaldaſ diſomte, onakate aere kaede onakate haradata diſomte, onakate khoj kamol diſomte onakate sasañbeđa onakate holoñ gađa noakin diſomre tahen jokhengi onko eyay goſen koſa dokiñ eyay paſiſ keſkoa/ado tahen tahente ađiko bađhao ſaņgeyena ar eman teak kaſmiko ceſkeda, ar coſ khon solo ſae gupiniko aſgowakan tahēkana onko tuluc gateyente emanteak ſereñ ru metaſkme doñ, laſſe, riñja matwar, baha, sohrae, ar ađiko ſaņgeyente one paſiſko begarleſ ona hõko tol cabakeda khange kaiteko pereć cabayena ado Thaſur Jiv do onkowaſ ona kai bae ñel sahaoleſ takote ſengel daſte maraoko reaſe niſkeda, ado unre bar hoſ katha Thaſur doe bañcaoleſ kina ona harata buruko metaſ dhiri danderre adom guru doko meneda bañma unkin pilcu haſam pilcu buđhigi arhõ adom guru doko meneda bañma unkin makin goćen, nukin do doſrankingi Thaſure bachao begarkeſ kinte itai dohokaſkina ſengel daſ tayom arhõ unkin do ſei Hihiri Pipiri diſomtegeye idi ruarkeſ kina, ado ona diſomre tahen rege baroſi koſa ar baroſi kuſiko hoyena, ado noko hõ pañil manewa oka oka diſom ſenteko berel hećlena neko hõ inako diſom ſentegeko berel hijuſ kana ado khoj kamol diſomko tiyaſkeſ khan doko khoj tolaſoſ kana bañuko ñamko bañu hõ bañuſko, jaſwaeko ñamko jaſwa hõ bako ñamokkan ado haſame menkeda alañ hõ boeha boehage lañ ñapamente nõkoe nunaſ lañ janamkeſ koa jemon noko do boeha aloko ñapam onate malañ apan aſpinkoa amdo ſiñbir haſa birte aſaſ ſakam ſiſ menkate idi pharak kom ar iñ do ſiñ-

bir man birte ſendra menkateñ idi pharakkoa ado ſaſi onka cepeſ ſhik katekin apan aſin keſkoa ar uni marañ buru do onte note calaſ teye hirikoa koſako do bir ſereñ tiryõ oroñ, duñgaſ ſereñ ſamak ru ru eneć koye ceſakoa ar kuſi kodo bir ſereñ ar emanteak ſereñ joſao laſiſ mongiye ſarbbaraotakoa ado ona pañil ñinda kuſiko do ſiñ aſaſ dare buſareko đerayena, ayaſ jokhen đaharko eneć ſereñkeda, doſar hiloſ boebindi dare buſareko đerayena onako dare buſare do ſhikan do bako laſeſ kana bañ do miſ diñ bañ do miſ bochor bañdo tin diñ kateko đeralen ona do bañ ſhikanok kana, ado onde hõ đahargiko eneć ſereñ keda, Onakate Añgamda Karlağađa beđareko đerayena, onde hõ đahargeko eneć ſereñ keda onakate miſtañ bađ ſaņđiteko ñir rakaſena onde hõ đahargeko eneć ſereñ keda ado ſukri huſup ſaņđieko rakaſena ado onde hõ đahargiko eneć ſereñ keda, onakate capakiya baſe buſareko đerayena ona baſe do beſhaete ađi ſhik dare aſur akana ar joro akana ceſbañ ſe catom oſaſ leka aikauoſ kana onate onde khon do bañgeko uſhaſ kana ar ayaſ khange đaharko eneća, menkhan tin thenko đera heć akana un thenaſ ſereñ do juđa juđağa ado ona ſereñteſ do bañ olleda baſiyađañ. Ado ona baſe buſare tahēkan rege oka do ſiñ marſal hõ oka doko enećğa ado un jokhengi koſa kodo miſ ten jel doko goć kede a ar miſ doko tuñ akawadeteſo khudaſu baſayedekana ado noko kuſi koſengiko lağa aſukede a, ado unre kuſi kowaſ ſereñ do bako añjomkeda? Khangi jel laſaye doko thirena ona ſereñgiko aſten kan, ado ako akoko kupuliſ kana, menedako hendaya enđerege babamae men manwa do bañuſkoa mente ote do celeyako ſeſreñ kana delasebo ñelkoa ado atra dhur ſen ñokkate dhiri danañ khon okoe do por ađ khon ar okoe do bunum danañ khonko ñeñel kana ar goć jel onđegeko doho akade a ar onko do noko kuſi ſengiko koyoſ akada ado katha ceſate co onko kuſiko do Bunum danañre koſakoko ñel ñamgoſ keſko khangi ſereñko ucaſgoſ keda.

Sereñ . . . . .

Bunum danañ reja jhik do : :

Tiñ nargoleja jhik do; lebda hosorleja harba .....

Ado onkako sereñ gofkef khan kořakoko mengof keda duryako nêlkef bona delabon engate sor kate bon nêlkoa ado onka menkateko hec sorenna kuřiko pheđre, ado akre tirup kateko nêljon kana ado onko kuřiko do jati pati kukli sereñko ehof keda đahar jhika rařte ar noko kořako hõ lai ruřakoko ehofkeda khange marañ kořaye menkeda niya lahasecre enećin sap lenge bhalan jutoKa se ban un jokhengi Pilcu hařam do onđe kořakoye pañja tiokkefkoa, ado joto kořako menkeda dure dada do eneće sapente ađi jute hilauk kana delabo abo hõbo saboka ado un jokhengi Pilcu hařam doe roř gofkeda cinho cinho liyore puta ado jemon ko huđin hapřaka, onkagi eneć hõko sap akana ado kořako hõ onkagi enećko sapente ko khic-řiyena, ado ađi řařakate ekeř sekeřko eneć kana bhagaogi bako bhagaokkan, ado marañ kořa ar marañ kuři do jel nêl agukin calaoena, ado onkage joto pari parite nećelko calaoena ado ene mon miř entakoa, khangi onđegiko tahēyena, ado unkin buđhi hařam kin menkeda ma nonđegi kandha kandha lañ ořak ocokoa, ar onare mimiř joř katelañ doho kakoa ar alañ do boeha-boehagelañ baplayente nõkoe nunařlañ bađhaokefkoa, ar dhartire manwa bañte noko hõ boeha boehagiko napamena ar nit do noko oholañ apan apin deřelekowa, aloko napama mente lañ apan apin leřkoa ado dhartire manwagi banuřko khan ceřlañ cekaya onate boehagiko napamena, ado malañ jat kakoa se jat begar kakoa jemon miř jatre aloko baplařma, ado onka galmarao cepeř kate miřtañ len ořakgekin benao ocokefkoa ar onare miř jat kategekin doho idikařkoa ar jat pařis kin lai idiyafkoa ona do nonka; marañic do Kisku, ini sotoř do Murmu, Hembrom, Hansdař, Marandı, Soren, Tuđu, Baske, Cõřē, Besra, Pauria, Sowali se Sorē. Nokoe noako 12 ři kořa baro pařiskaf

koakin ar kuřiko do cele pařis hõ ban onko kořakoař pařistege neko hõko bikařena.

Ado onđegi ađi dinko tahēyena marañ kořa takin dokin heo hoponana unre ona narta chařiar reakkin uduř ceř bařawafkoa arkin metařkoa boeha boeha do alope baplařkoa onate nokōe jatliñ begar ořokatape kana ado noa pañja kategori baplař pe, ado enka lai bařa ořowafkote ařin do seřgel burutekin calaoena, ado ot encokin sermayenco ona reař do okoe guru hõ unkin reař do bako lai dařeyaf kana. / Noa do sasañ beđa holañ gađa disomreko tahēkanre hoelena, noa jat begar do ar noa capakiā baře dare hõ ona disom rege tahēkana, ado onakin disom rege ađiko bađhao sařgeyena ar onako gelbar pařis hõ ghor ghorayate perećena, khangi jarpı disomteko ucařena, onđe do marañ buru joto herel hopon miřtañ řađdire kuřam řaņgrař menkate se ona bahnna kateye neotakeřkoa, ona řađiredo bhoje lagaokeda emanteake utu acokeřkoa ar utuwař do phuřuk reye sajaokeda, řaņgra jel do khalařre, merom jel do sorhare, hako jel do bhautiće, onkage aema phuřukreya sařao idikeda emanteař utu ko, ado jotoreye sařao tearkeř khan doe metařkoa men nonđe khon do ocokpe hane hana řhen calařpe, ar onđe khon nıř hijukpe ado jahāegi jahāřak jojomsanape onagi atkir pharař kate jompe ma nelpa noako motokhon atkir pharařkate jompe, ado onka galmarao kateye pharař ocokēřkoa ado oneye metařko řhai řhen jotoge sen ocokēřkoa adoe metařkoa ma enđekhan nıř heć kate hařjoņpe ado onđe khonko nıř hijuk kana uniye lahalen hoř do, onte note beņgeř bařa kate řaņgra khalařgeye hař atkir goř keda ina khon tayomen hoř do sorha, ina khon tayom do bhautiće ar ona khon tayom kodo emanteař phuřuk reařko jomkeda, ado řaņgra jele jomleř hoř Santař kharwar keřkoa, merom jelko doe muřlařakafkoa, hako jel se bhautiće reař jomkeř kodoe khařtri bařakafkoa, ar emantenkoye jat idikařkoa

ar unrege buli hõe gadhaoka takoa ado onde khonge onte noteko pasnaoena, ar okoe hoř buliteko rořkeda onko do Cae disomteko hećena onakate Campa disomteko hećena noko do niã 12 parisge tahēyen takoa ado noa Campare do khũt budã pañja kate mimiť thenko țolayena seko berelenteko atokeda, ado ađi bařicko kisãřen khan do khũt khũt ren apan apin gařko benao-keda, ente kisãř bañkhanko cekaka, ceť hõ bañ lagaoeťko tahē-kana, khajna bheja se ceťge bañ, ar jawako jomako inãge siñ sațup kusi rařkateko tahēkana. Ar onko 12 paris se Baro khũťko reak gař nũtum do noako kana = metakme Kisku kowať do Koeda gař, Murmu kowať do Campa gař, Hembrom kowať do Khari gař se Koeda Khari gař hõko metaka. Ar Hasdať koať do Phirihordi Kuťampuri gař ar Marndi kowať do Badoli gař ar Soren koať do Caebahar gař, ar Tuđu koať do Luibari Lukui-bari gař se sereñ goi hõko metakoa. ar Baske koať do Harba-loyon gař, ar Cõřē kowať do Jañge kodo gař, ar Besra kowať do Bansaria gař, Pãuria kowať do Boma gař, ar Sawali/Cawali Sořē hõko metakoa, onkowať do Holongađa gař, nonka paris paris renko gařko benaoan tahēkana, ar ađi kisãřko tahēkana ar un do okoe jañga latarrege bako tahēkana, [janamre Hasdaťkan giyay maraň hopon do, ado Hãs jaň khon maĩla iskir ođok kate cēřēye benaoles kinte se bujhaũ lekhan maĩla do hasa dhuřikan giatho? Ona dhuřige maĩla akana ado ona maĩla khonge cēřē doe benaoles kinte unkin khonge bon manwa akana. Ado onate uni Pilcu hařam do Hãsdak parisge tãhēkantaete maraňic hopontef do Hãsdak parisgeye emadea,]ado ona Campa disom redo ađi jugko tahēkana, gaĩ bitkil dhon durib haťi sadom aemako tahē-kan takca, joto hořge ora sora kisãřko tahēkana, unre Kiskuko doko rajena onate Kisku rapajkoko bahnayena ar Murmuko do Naekeko tahēkana boñga reakko dewa sewayef tahēkante babřē se Murmu țařkurko bahnayena, ar Sorenko do paćkan se Pulis reak ko kamikan tahēkana ar Hembrom kodo Kuãřko bahna-yena ar Marndiko do kipisãř ar ona oktere do baňma solo-

nae gupini coť khon toře sutamteko ařgon kan tahēkana ar noa disomreko enećkan tahekana doň, lagřē, riñja, matwar ar emanteak sereñ, oroň, ru, ado unre Tuđu parisren miťten kořae gateyente ona koye ceť agu keťte hoře ceťakoa ado onate onko do Tuđu mandariãko bahnayena, ar mēřheť reak jotolekanaťko kamikan tahēkana onate kamar se loharle bahnaleťkoa, ar Baske hořdo Kisku rapajko then rosoidar se dakka khansama lekanak-ko kamikan tahēkana, ar adom hoř do emanteak kiriň aķriň se pher bepar hořko bahnayena se dokandar hoř hõle metakoa ar enko sareć paris renko do ceť kami co tahēkantako hiřiňkedale [ente ale hoř hoponma naťhi puthi ma baňuťtale eken thuti kan-talea ado rořte jagele ceť dařeaka sele diřa dařeak, inãge ado ucař idiťkantalea ona hõ okoe hořak lutur pokhamana men-khan inigeye diřa dařeaka, se oke noako katha goroj kateye aňjoma, unigeye ceť dohoea ar oka do ceťak hõ miť bar then doe hiřiňkada arhõ oka then do miťbar then amdaĩ tehõye roř mesalada, nonkalekate joto hoř miťleka do tale lai dařeak kana ar oka ko then do begaroť kangea, ar]sedae hařamko do jom nũĩ renk se ařuloť reak bhabna bañ kantakote ayup jokhen se haňdi nũkate ako koren gidřakocetako lagit etohop khon mucať dhatic jaogeko laia se galmaraoakoa jemon jahã hiloť akokoren gidřako ceť idiyako ona menkate naťhiko ucař dohokaťka ar nit kate do hoř hoponle reñgeć cabayente bhabnagi đherena onate bađae hoř hõko hiřiň ađhi keda, ar laňgate se dandite galmarao hõ bañ sanakoa, ar gidřako hõ se kořako hõ onako do bako gorojak kana ar cecet hõ bañ sanakoa onkate hiřiň idiť kan talea ado onka lekate joto binti kathage se jug reak sereñ se galmarao gi adokkan talea, sedae leka buli do baňuťtalea ar dhorom ar saři katha hõ baňuť talea, [nahãť do eken phasiãra, țhok hardund, pagol, lamof, se ceť lekate țaka poesae eřemea onkan kathageye galmaraoa jahã lekate ac jemon am khon miť bar paesae nam, jemon acak jom calakťae, onkalekan kathagiye jořao idiya, jathe ame landa ocome, seye maľuň me, seye paťiaũ ocome

onkan kathagi am tuluć galmarao jokhangî se inâ ghuṛitegi
 katha doe joṛao idiya, miṣ goṭen sari kathaye roṛ khan onare
 moṛēgoṭen eṛe kathae roṛ seleda jathe ame laḃiṣmea onkan katha
 geye ucraṇ idiya, ar eken sari sari kathagiye roṛ khan ma bam
 paṭiauoḷ, jom laḡiṣ hō bam emae tobe cekateye aṣuloḷa, ekene
 mucî phākenge, ado onate jom nāma mente bāṛti eṛe katha roṛ
 hoyoḷ kana, ar eṇḁeyena aḷsul kana, ado okoe hoṛ noṇkan
 lamoṭ katha bāṛtiko baḁaea seko hudis idi daṛeak kan, onkan
 hoṛgi saheb hōko baṣut akokana ar boḡe hoṛ menkateko sarhaeḷ
 koa, ar okoe hoṛ sari sari kathagiye laṛa seye roṛa onkan hoṛ
 do saheb hō bae baṣutaya jom laḡaṣ hō bickom bae emama
 arem koe tanak lekhan cakṭe ye corcoṭaṇama seye metama
 teheṇ do baṇukṭiṇa mente ado enem thir dorokengi, ado
 baṇuka metaṣme khan cefem mena ona ma mucaṣ katha kan,
 ado aḁi as bhorsa katem senlena ado bebhorsa kate mayaḷ
 moyokem ruṛaṣ daporeṇge Ado oneco maṇus cinhi, nēl crom nēl
 oromteko kaṃikan, ado laṇṭa phaṭaṇ phatekare cefem cakaya,
 oneko mengi sereṇ sik, tema=jonomero laṇṭa moronero laṇṭa
 haere laṇṭa; kiba Ṭhaḡur jonomdile moronere koṣṭo haere laṇṭa
 = Ado noa reaḷ katha kangia oneko mena je cuḷke ke puḷhe,
 kanake generai cuḷke ke puḷhe ar noa katha reaḷ bhed do baṇ
 bhaṇḡaoeda— ente Campa disom baṇ purāuakada.]

Ado noṇka kana Campa disom redo aḁi jugle tahēkana
 ar boṇḡa buru cele hō bako tahēkan talea, eken coṭren Siṇ cando
 se siṇ boṇḡa nūtumtele jom simoḷkan tahēkana, peṛa jom ocoko
 laḡiṣ do pea merom khaṣi ar miṣ do bheḁa khaṣile dohoyeḷko
 tahēkana, ar boṇḡa ṭhen se ṭhaḡur ṭhen samaṇko laḡiṣ do boda-
 ge ar ona jom sim boṇḡa do aṭhwar hiloḷgi onako dosra dinkore
 do baṇ ganoka, paḥil re ako gharoṇj ren ar oṛaḷ ren ar purkha-
 ko naeḷeko lagaeteko galmarao neṇḁa gonḁaya, ado peṛakoko
 laṛi baṛawakoa baṇma niā aṭhwar redo jom simbon poroboka ado

onko asol asol haṛam haṛam hoṛko do sunibar ayuṛpreko hec
 ayuboka ado onko dāṛēkowante nindareko oḁok calaḷa, ado
 bunum pheḁreko geḷ gurić kaḷa, ado siṇ cando pirić pirić rakaṣ
 jokhen onko dāṛē do siṇ cando nūtumteko maḷkoa, paḥil do
 bheḁageko maḷ paḥilea se mihū, inā tayom do gola boda ar gola
 khaṣi ini tayom hendekin ar inā tayom do ponḁkin, ar unkin
 bheḁa reaḷ jel ar boda merom reaḷ jel Aḷmai do bako emakoa
 eken herel hopon motogiko joma ar onko khaṣi reaḷ do sanam
 hoṛgi ado one onka jom sim do ar niā chaḁa dosra boṇḡa do
 bako tahēkana ado ona tayom ceka leka tecōṇ apnar apnar
 rege jhogṛa janamena, ona khon jumi, jaga, siṃa, ḁinḁa kowante
 jhogṛa, dapal, laṛḁai, adoko maraṇkeṣte tupuṇ, mapak nēpeḷ
 gopoć reaḷ choṇena metaḷme boeha boehagi, Noko Koeḁa gaṛ-
 renko ar Badoli gaṛrenkoko laṛḁaiyena, metaḷme Kisku rapajko
 ar Maṛaṇḁi Kipisāṛkoge, ado un reaḷge ona sereṇ doko joṛao
 akada ado ona sereṇ gi nitren hōko sereṇak kangea Sohrae ar
 bahareko sereṇeḷ kana.

Sereṇ sohrae ṛaṛ

Bereḷ bereḷ bereḷme se gateṇ ho
 Cirḡal cirḡal cirḡalme se gateṇ ho
 Koeḁako mapak kana gateṇ ho
 Badoliko nēpeḷ gopoć kan.

Noa sereṇ do aḁi saṇḡiṇ dhābić roṛ idiḷa ar sanam hoṛko baḁae-
 gete baṇ ol purāuleda. Ar baha redo noṇka lekako sereṇa.

Sereṇ baha ṛaṛ

Rimil rimil saḁekan mirgi ho
 ceḷko rimil saḁekan gosāe
 Koeḁako sordote niganke?
 Badoliko naṛaṛi jo gosāe
 Koeḁako sordote nigoṇak.

Ado noa sereñ hõ ađi utař sen idika onate noa sereñ hõñ
 bađiyada eken khađo tegeñ ol idiyef kana, ar banar sereñ reak
 mantef do ina kangea. Ado ako ako lařhai do gođa Campa disom
 ren jarwa yente denebanar reak galmarao samjhaũ bujhaũafkin-
 teko thirkeřkina, lařhaiiko cabakaf takina, arko metařkina teheñ
 khon Kisku ar Mařađi re nař joř do bañ calak tabena se ghar-
 għariya do aloben jořaoa inađetaben abenař sađai do, ado bana-
 hoř dosjona reak kathakin bataokeřte enekin sulukena ado ona
 iate nit hađiř onko onkore do nař joř bañ calak kana, ado jor-
 moř kate jahãeko jořaolenrehõ bako bhuñjaũ dařeakkana, goč
 hapařinok kangiako, ado ina lařhaiiko thir bařayen khan ceka-
 koteco tufuk se noko muslakũ tuluč lařhai janamena ar Campa
 disom do nunařko kajakleř tahẽkana kathae simana beřhaeteko
 pačri ačurakaf tahẽkana jemon bařiriko aloko hařko botorte ado
 one ako ako regeko lařhaiante miř mon do bañ tahẽkantakoa
 onatege dekokko tuluč lařhai re doko hař ocoyena, gođa Campa
 disom bhorre do Murmu Thařkurkoko raj akan tahẽkana, ado
 lařhai re bako dařelente Campa gařko reč ocoyena, deko hopon-
 koko dokhol keda ado unre murmu hořren miseratkin rak leda
 ona reak do noñka leka sereñko jořao akada.

Sereñ sohrae rařte

Dadare indaň siň mandan siň
 Dada re chuřalaň Campa gař
 unkinkin men ruarřkeda
 Bařinge na kando nakhijo
 bařinge hateka saňkha beco
 bařinge kaneka sona beco
 bařinge taohona lebo campagař.

Ado onka ařriň bařakate haři sadom ařriňkeřkote arhõ
 disom sudha ren hoř jarwayente onko tuluč ađi kuřhin lařhaiiko
 lařhaiyena barha disomren dekokko bhagaokeřkoa Campa gařko

hatao ruarřkeřtakoa [ado onakate tin din tayom co Kisku koren
 kami kuři do bidhuate birre gidraĩ janam giđikadea, metakme
 apat bae lai ledea onate bidhwaĩ bikauena, ar cele then hõ bae
 lai bařaleda buka hõ ačtegeye geřkeda ar lař dhund bħitrireye
 gitič kadea ar nunuwae lađiř do pohor disakateye nunu ořowaea,
 miř din do kami kamite ceř bħiř recoe pařaoena, ado reař somoe
 Rapajkoren kuřiko do dařa bařaeko senlena ado gidraĩ rakeř
 kanko aňjomkeř khan bako hobor ađukedeade? Ado kami kuřigecko
 metadea — ni na gidra nũnu harakae taleme bađha ađũ aka-
 wanale, ado eneye nũnu harakedeya, Ar nui reak hõ aema jař
 katha menaka, ona doñ bađiyakkana bañ oleda gođa guři katha-
 geñ ol idiyeda, Ado uni Madhwa kořa doe harayen khan kamire,
 kathare ar dařete joto hoř khone sorosena, Barha disom ren
 deko rajren dewane hoyena, ado rajko metadea bařujořme
 Kisku raj thenem harayena onkogi metakom ma bařuwařpe ado
 saři hečente ona kathae metařkoa adoko menkeda acha besge
 cepeř lengele, ma indin nindinre hijukme, ado ako akoko cepeř
 bařayena de bhala nui madhwa kořa do okoe hoponera pe emoř-
 kana se okoe bon goñaẽ kana mase lařitabonpe, ado adom kořa-
 ko menkeda, ona kathape rořeř do řhik kangia arbo emořgia,
 ado sedaere pařisbo begar akaf tabona ar ona lekate biha dan-
 bon calaoeřkana, ado bhalaň kuliyeřbona je uni madhwa kořa
 doe oka maĩla kana, ona babon phandaũ lekhan cekate hopon
 era dobon emae kana? Adoko menkeda oko bađae ona do noko
 kisku rapajkogecko bađaea, ente onkogi gidra khonko ařul hara-
 kedea, ado khangĩ onko kiskukoko kulikeřkoa dese bhala nui
 reak jař pařis lařitabonpe, tobe nahe hopon era dobon emořkana
 ar baňkhan ohocole emlen, onkoko menkeda, ona do bale
 bađaea cele pařis kancoe, tobe khanko menkeda ma enđekhan
 apegĩ hopon era da emaepe ado unre onkoko menkeda jař mohin
 reak řhikaň baňũkan ohole emlea, ado inage joto hořko men-
 keda, jař mohin reak řhikaň baňũktaya ale hõ ohole emlea, ado
 murmukoko menkeda tobe ho ceřbon metaea, nin din indin ma

hijuk reak gebon nenda akawade adoko roŕ thikkeda ma nui dobon eŕe hataŕea raebariċ se eman lekate, ar abo do noa disom khonbo daŕa noa disom redo babon tahēna, baŕkhan nahaċ jormoŕe bhondkotabona, adoko menkeda, acha besgi sagaŕ auri-bo benao ſat haŕiċ dobo eŕe hataŕea, metayaton raebarin reak khoroc lagaoama, barokaŕ caole ar barjoŕ panahi tobe bakin hijuk senoka, onte note ſaŕi juhi baŕ hoelen khan bapla do boŕ hoe daŕeaċa, nonkabon eŕe hataŕeya ar sagaŕko do ma gapa khongi baċnao do ehobok tabonpe, ar noa cepeŕ katha uni then do okoe hō alope lai hataŕa ar okoepe laikeda menkhan tayomrele muskilpea, ma niabon goŕakeŕ katha jurire tahen-tabonma, ado uniye hijuk khangī onkako eŕe baŕa hataŕkedeā, ar/ceŕ lekan baŕdohi coco tahēkan miŕ jokhatege joto sagaŕko benaokeda, raebarin barjoŕ panahi hōkin horok oŕċkeda ar barokaŕ caole hōkin jom cabakeda, enhō bapla do baŕ hayokkan, ado barha raje menkeda henda ya madhosiŕ okor ya tisko baŕuwam kana do senkate aŕukom bhala iŕteŕ kuli lekoge ado kathaye calaoenteye metakokana delabon senlenpe raje khoj akaŕpea, khangī joto hoŕgiko metadea dure ohole sen daŕelena, ado inā kathage senkate raje laiadea, baŕma bako heċ daŕeaċ kana, khangī raje menkeda acha besgi taŕamte bako heċ daŕeaċ kana do iŕren sadom ar suhis idikom sadomre deċ kateko hijuċa khangī sadome idikeŕkoteye metakokana, taŕamte bape sen daŕeaċ kana ma noko sadomre deċkate calakpe, khanko menkeda dure sadomredo ohole deċlena, sadomre deĭok do linđhi bejae ghagawa ohole deċlena, khangē onkako menkeŕ khan sadom doe idi ruarkeŕkote raje laiadea baŕma sadomre deĭok do linđhi ghagawa onate baka deċ lena, khangī raje menkeda linđhi caċko ghaoċa do haŕi ar maŕhut idikom haŕire deċkateko hijuċa ado ſaŕi haŕiye aŕukeŕ koteye metako kana sadom rema linđhi pe ghaoċkan ma noko haŕire deĭokpe inā do ohope ghaoċa, khangiko menkeda dure haŕi rehō ohole deċ lena, haŕire deĭok do bejae sokkoċa, khangī enko hōye idi ruarkeŕkote noa-

ko katha raje laiadea, khangī raje menkeda acha besgi do enĊekhan khuŕkhuŕi ar kahaŕ idikom onare deċ kateko hijuċa, khangī khuŕkhuŕi ar palki hōe saĭao aŕukeda, adoe metako kana, sadomrema linđhipe ghaoċkan, haŕiremape sokoĭokkan, tobe ma noa khuŕkhuŕire deĭokpe goċ idipeako, khangiko menkeda okoy ya enĭate goċ hoŕ leka goċ ocoċa, goċ hoŕgiko goċkoā, jiveŕte okoy yay goċ ocoċa? Ale do ohole goċ ocolena, ado khangī onkako metade khan inā hōe idi ruarkeŕte noako joto kathaye lai adea, khangē raj doe raŕgaogof enteye mengof keda dure onko do ceŕ lekan hoŕ kanako iŕnak do joto jinisgiko duſaukeŕ tiŕ do jahāŕak galmaraojoŕ laŕiŕ enĭateŕ khojeŕpe khan oedaċ bape hijuk kana, haŕi sadom hōpe duſaukeŕ kotiŕna, palki hōpe duſauke tiŕna, noko do enĭate aŕiteŕ đhiŕ hoŕ kanako, iya ya madhosiŕ iŕ doŕi hukumam kana do kuli bujhaŕkom baŕuama seko baŕ ar baŕ khan joto kuŕige ituf bhond kotakom ar iŕ then githo nahaċko laŕis phiryāda unre nahaċiŕ ŕamkoā, ado aŕi uni madhosiŕ do senenteye metako kana cele ho nunak unakpe khorockidiŕna adope baŕuana se baŕ ar baŕ khan iŕ do raj then khon hukumiŕ ŕamakada miŕ miŕte joto kuŕiŕ ituf bhond kotapea, ado uniko metadea emam giale ma niā dinrebo mandwaya ar niā din hiloċ do baŕiāŕ hijukpe, khub rajan bha-jante se khub ſaĊkate jemon niā dhara đhaŕi hoŕko aŕjom baŕma hate teheŕ do phalnako baŕuwae kana mente, ma niāge katha do, khangī ini madhosiŕ do onkoak ona katha aŕjomte calade lekae aŕiĭukeda ar aŕi baŕiċe raſkaŕyena, ar miŕtaŕ ſutaŕ hō tolkateko emadea, ado sen toragi noako joto katha raje lai gofadea ar ona ſutaŕ hōye emadea khangī bana hoŕ aŕĭkin kuŕi raſkaŕyena ado enhiloċ khongi emanten ruru okroŕko rajan bajan laŕiŕkin lai baŕawako kana, ar noko Campa disom ren hoŕko do enhiloċ ŕiŕndageko ſaŕpaente sagaŕko joŕaokeste Campa disom ren hoŕ doko daŕkeda madhosiŕ aloye paŕja ŕamkoā mente, sagaŕ hō miŕ paŕjateko laga keda ado aŕga marsal-enko topolas baŕaċkana, cele jotogebo heċ cabayena se baŕa?

Adoko lekha barayen do miŕ khūŕ rendo banukko metaŕme uni huđiñ bhai khūŕren Sowali paŕis renko do banukko, khang i ako motoreko bhabna barayena arhō ghane doko meneda pasec tayomre menakko ar onko huđiñ bhai khūŕ ren do ađi kisārko tahēkana ar mihū merom se mal jal ađi saŕgeko tahēkantakoa ado onako dhon mayāte bako uŕhauena tahēyenako ar noko doko hec idiyena botorte siñ lae ninda lae miŕ rogoŕgiko hecena] ado miŕtañ ađi marañ buruko namkeda ar ninda hō nindayena horhō bako nam dapeakkan, ar dāŕā dāŕāte hōko laŕga yena ar aŕga hō baŕgi aŕgaakkan khangeko menkeda dhora noa bururen boŕgagiye eſef akaŕbona mabon manana ado unreko gokadea nonka lekako roŕkeda, E marañ buru ma hor aŕaŕ aleme, disomle nam lekhan uŕŕi puŕŕi chaŕiŕar chaŕiŕargile manao mea, onkako roŕkeda ayoge ado ina miŕ ghari khang marsalen, siñ candoe rakaŕkan, ar hor hōko nēl namgoŕkeda, khan ađiko raŕkayena arko menkeda enaire cedak co babon nūm hodekan, nittebo paromkoka ado ona turu paromkate ona buru latar sen regiko đerayena ado onđegi marañ buru nutumte ponđ simko boŕgakedeada ado onđe tin din co tahēkateko uŕhauena.

Ado siñ duar reko eſefena adoko menkeda dhoragi nonđe hō boŕgae eſef akaŕbona, mabon gokaya adoko bakhērkedea, E siñ duar jaher era ar gosāe era horben aŕaŕkale khan ar madho siñ khonben danañ baŕcao eſefele khan uŕŕi puŕŕi chaŕiŕar chaŕiŕargile manaobena, ar am marañ buru hō uni aleren baiŕi khon dok ađlem, ado kathae inako roŕ mučad sāotege oka khon co kathae ulumpaika ar julumpaika kin ođok goſente aŕkinak ak kaŕaite siñ duar kin sobok jhičgoŕkeda, ado eneko paromena, ado onakate tāh duar reko eſefena ar onđe hō onkako dhokayente mōŕēko turuikoko đakaokeſkoa ar onka lekaŕgiko bakhērkedea, khang kathae oka khon coñ Kaŕi karan ar Bhaŕlwa bijai kin ođok goſena, ado aŕkinak kaŕite bañ duar silpiñkin maŕ

orecŕkeſa, disom hoŕko paromena, ado toŕe pokhori, baha bandela disom namkate onđeko bereſena, kulhi mučafreko jaherkeda ado onkoko nam numleſko boŕgako do ona jaher reko thapna keſ koa, metaŕme gosāe era, mōŕēko turuiko, marañ buru, mañjhi haŕam. pargana ado nokoko nutumte jaherre simko boŕ gakeſkoa adoko ro gegeſ kan jokhenge madhoſiñ doe pañja tiok goſ keſkoa, sadomre deč kategeye seŕgeroſena, ado simko ro gegeſ kane nelkeſko khane menkeda dure noko doko bhondena bañ hataokoa, ado enka menkategiye ruŕena, ado onko miŕ khūŕgiko onkoren hoponeragiye hataokeſkoa, ar onate bae hec ocowaſko, ado onkogi tahēyente nit haŕič Campa disom redoko rajakana, ado kharwarko nutumok kana ar onko khongi adom doko bir hoŕ akana.] Ado ona toŕe baha bandela disom rege ađi jugko tahēyena ar ona disom re takenrege Kiskuko do chata porobko porobkeda Murmuko do inda chatako Marandiko do buruko bereſkeda ar karam porobko porobkeda, Besrako do patako porobkeda, ado ona gelmiŕ khūŕko tahēkan ona hō naŕ joŕte tol cabayena, siŕŕi maŕŕiko joŕao cabakeda khangiko menkeda miŕ khūŕko aſen tatona, okarebo namkoa, khang marañ buru do khandera bir sendrae barte keda, bañma niā din hiloŕ hana khanderae bir bon sendraya, ađi janwar menakko hana puŕka taŕđi re dupuŕuŕ ar suŕūkuč bir temč darha then gitič hoyoka, ado onkaye đahurbulaŕ keſte ſatu sambar lobok talsako juŕauana, ado ona nenđa din hiloŕ joto herel hopon sendrako ođok calaoena dupuŕuŕ thenko sen thaŕwhiyena adoe hukumgoſ keſ khan pađko uŕhau goſente khanderae barte sendrako boloyena, khang bogete kulai marak, jel sukriko gočkeſkoa ar manten cēŕēko hō ado gipitič thaiko tiokkeſ khan onđeko đaba marawena, ado seŕgelko jolkateko ro geſeſkoa, okoe do laſ rapakeda, okoe do daka utuyeda ar okoe do seŕeñjoñ kana, tiryako oroñeda, okoe do gitič akana ado un jokhenge marañ

buru do mōre turui hoř mukhiā-mukhiā koye hohowařkoteye galmaraoařkoa bařma noa řhāi redo pařisko řon bařhao řuřuřa adoko menkeda bes katha kangia mabon onkaegia cedař ente nit pařisle komgia ado unre jelekage roroř sanakedea onkagi řat pařis řai idiakokana je am do niātem bikauřa huni do hinařteye bikauřa nui do niāteye bikauřa mente, ado unre je jemone řelkeřkoa onkagiye begar idiyekoa, metařme pařil do Hasdař koye begarkeřkoa, onako do noako = Nij Hasdař, Sada Hasdař, Mařhi Khil Hasdař, Naekekhil Hasdař, Kherwar Hasdař, Keřwar Hasdař, Bořwar Hasdař, Cilbindhař Hasdař, Jihu Hasdař, Gař Hasdař, Badař Hasdař, Jugi Hasdař, Mařanda Hasdař, Talijhari Hasdař, Nořkolumař Hasdař, Piřikhandař Hasdař, Neko Hasdařko do 16 gelturui pařis.

Ado Kiskuko = Nij kisku, Mařhi khil kisku, Naekekhil kisku, Sada kisku, OK kisku, Ař kisku, Son kisku, Lař kisku, Laher kisku, Gař kisku Patal kisku, Badař kisku, řikař kisku, Jobe kisku, Roř-lutur kisku = Noko kiskuko do 15 gelmōře pařis Ado Murmuko = Nij murmu, Sada murmu, Mařhi khil murmu, Naekekhil murmu, Obor murmu, Biřol murmu, Powar murmu, Gař murmu, Copyar murmu, Badař murmu, Laher murmu, Sař murmu, Datela murmu, Jaher murmu, Hařđi murmu, Sale murmu, Jugi murmu, Mařut murmu, Sotyar murmu, Neko murmuko do 19 gelare pařisako.

Ado Marandiko = Nij marařđi, Sada marařđi, Mařhi khil marařđi, Naekekhil marařđi, Roř marařđi, Khara marařđi, Kařa marařđi, Badoliřika marařđi, Hesel marařđi, Jonok marařđi, Gařa marařđi, Burubereř marařđi, Badař marařđi, Gař marařđi, Roř lutur marařđi, Lakin marařđi. Ado noko marařđiko do jotore 16 gelturui pařisako. Ado neko Hembromko

= Nij hembrom, Sada hembrom, Mařhikhil hembrom, Naekekhil hembrom, Guwař hembrom, Laher hembrom, Lař hembrom, Biřol hembrom, Gař hembrom, Ninar hembrom, OK hembrom, Neko hembromko do jotore 11 gelmiř pařisgeako. Ado Sorenko = Nij soren, Sada soren, Mařhikhil soren, Naekekhil soren, Siduř soren, OK soren, Son soren, Obor soren, Mař soren, Barchibiř soren, Luřkař soren, Jugi soren, Čehel soren, řikař soren, Nořko lumāř soren, Khandā soren, Noko sorenko do jotore 15 gelmōře pařistako. Ado řuřuko = Nij řuřu, Sada řuřu, Mařhikhil řuřu, Naekekhil řuřu, Lař řuřu, Lař řuřu, Čigi řuřu, Jugi řuřu, řilok řuřu, Poeta řuřu, Pořom řuřu, Laher řuřu, Datela řuřu, Gař řuřu, řikař řuřu, Neko do jotore 15 gelmōre pařisako. Ado Besrako = Nij besra, Sada besra, Mařhikhil besra, Naekekhil besra, OK besra, Son Besra, Kařu besra, Biřol Besra, Gař besra, Khandā besra, Bhinar besra, Bindar besra, Guř besra, Noko besrako do jotore 13 pařisgiako. Baskeko = Nij baske, Sada baske, Mařhikhil baske, Naekekhil beske, řarugařa baske, OK baske, Lař baske, Bhitar baske, Pořom baske, Gař baske, řhunřa baske, Baha baske, Jaher baske, Neko do jotore 13 gelpe pařis giako. Ado Čořeko = Nij čoře, Sada čoře, Mařhikhil čoře, Naekekhil čoře, Čoře cacarhař, Neko čořeko doko 5 moře pařisgea. Ado Pauriako = Nij, Sada, Mařhikhil, Naekekhil neko Pauriako doko poř 4 pařisgia ar tahekan rehōko ařena ente akoař řat ma bako řaileđa sorengiko řaiente onkokoren bōs doko ařena ar nit kate disomre pařia do bako řamokkana se asol do bako řaiořkana ar noko bořsoriā renko ar Luibariř lukuibariř renko, noko hō badot menař takoa onate nit hařbič joř nař do onko motore bař alařkana, Nořka bhāyādirege besuluk idiyenteko reņgečena arko apan ařin chirchaturena, řhāyādire řhogra do bař bogea. Ado ona tope pukhri Baha bandelaere tahekanrege marař buru do eman-

teak sereñ, eneé, ru, gam kahni, kudum ar ðan ojhaK noako joto ona disomreko tahēkan regeye cefakawafkoa ado ona bahaban-dela disom rehō cekakoteco bako tahē ðareada, ado siuriu tanði-teko hečena onđe do sari sarjom labar atnaK lađe matkom tahena, ado ona tanði regeko berelena oraKko benaokeda ado ona sari sarjom se tope sarjom buřa redo kulhiko duřuřa, ado onđege cef iateco mare legdoko ulřaukeda. Ado onđege kathae sire-sire pařhepařheko legkeda carkeda mamblakeda narta hiloK chařiar hiloK tapla hiloK biřa hiloK baha hiloK sohrae hiloK, harna hiloK morna hiloK mali hiloK mamla hiloK, neřka malijoñ mamblajonabon ar neřka enečjoñ, sulajonabon ado onđe kathae bañdo baro din bañdo baro mas bañ do baro bochoroko acarkan bicar kanako duřuř duřuřte kathae surahi ghas sudřa-ko niřekeda ar kero ðaři ðaK hōko nu aņjeřkeda, Ado ona bicar caba bařakateko menkeda bhala panciae pacislae bon jarwa-akana, Cando lagae tebon galmarakeda ado bhalabon biřaua noa acar ar bicar do tahena se bañ ma jaņgare arta jořjoņpe ar noa pokhori baha bandela ðaK cetanre poraini sakambo aředa ar ona cetan tebon řunđan paromokma judi noa bicaręe taben tabona menkhan arta hō bañ lohodoKa; ar noa bicar bañ tahena menkhan lohodoKa arbon unum guřuKa ado onka menkate kathae miřmiřte joto dolke dol phad sudřa miř dhaoteko uřau-gofena ar jaņgako artaKkana ar ona ðaK cetante poraeni sakam-teko řunđan paromena, joto herel hoponko do ičaK buřareko rakařena ar maejivkodo matkom ghuřureko rakařena adoko menkeda mase arta ayoñ bařae tape rohořgia se lohofen tabona adoko nel bařakeř khan miř hořaK lohof akanko nelkeř adoko menkeda ayo okařaK babon bicar řhik leda dose miř hoř sen ruarřen tabonpe ar kuli ařu abonpe ado sari miř hoř ruarřente ye kulikeřkoa henda baba okařaK bale bicar řhikleřte arta do lohof-entalea, adoko metadea dhāibudhi reak ar raebariē reak bape řhik leda onatege lohofentapea adoe kulikeřkoa tobele ceflekaya,

adoko metadea uni budhi reak kuřai do kořa hopon kankhane ařh ana paesae nama ar raebariē hō inaKęe ar kuři hopon reak do turui ana ar raebariē hō inaKęipe ema ado noape hiřiñ leda onatege arta do lohodoK kantapea, ado nitoK do nahak calaKme arta hō bañ lohodoKtama ado sari ona ðaK cetan cetan te ye řunđanparom ruarřena arta hō bañ lohoflen taya, adoko kuli-kede a cefbo hiřiñ leda adoe menkeda uni ðaK dul budhiyaK ar raebariē reak ona do nořka onkako laigoř ařiņa adoko menkeda tobe noa bicar do jug cetan jug disaKaK tabonpe alope hiřiņa jemon chařiar chařiar tahentabon ado ene nit hō inā bicaręe dorbarkana, ado arhōko biřau arokeda ako pheř rege miřřan řuřuē dare tahēkana, adoko menkeda mase bhala noa řuřuē dare dos jonatebo sarapaKa goē godokma, ado sari dos jonateko sarapada ado goēgořena, adoko menkeda baña tařengetabona ado bhala abo dosjona ařibon opomankeda sotaK bon besot-keda, jiveř darebon goē ocokeda noa do baban řhikleda, mabon jiveř ruarřaKa ado unre kathae okoe co coř khone ařařkeda bañma řaņęua kuři towa dare pheřre dulaKpe ado jiwedoKa ado-ko menkeda řaņęua kuři towa do oka rebon nama, ado miřřan kuřiye tahēkana uniaK řutum do ðařařđaņgi ado uniye menkeda in babañ emapea, ado uniye duřauafkoa are menkeda miř dhao merom bodan hoborledere koře towa doe ađo wařiñ tahēkana ona kathage laikatege bogeya, adoko menkeda acha onate do janiē oho bařijoK tabona, ado sari ona towa ařukate reheř řhenko dulkeda khang i ona řuřuē dare do jiveř gořena ado ona towate duriyen karonte miř nakha do goēgi tahēyena ado onagi lakhao-ada onate ma hane nelpe nit rehō řuřuē dare do miř nakha do goēgia, Ado ināko jiveřkeř khan ko menkeda delabon nit dobon onaka adoko neleř do note do aři bařiē marař gajař ar caro bir, onate okoe hō lahaK bako reben kana, apař kangiako, ado miř hoře menkeda baña tobe khan joto hoř pante kategibon calaKa,

ar hõ mif hoře menkeda tobe noko gidra do cekateko sen dare-
aka, Ado kathae unre bar hořkin tahẽkana, unkinak nũtum do,
Ote ar Bole yakina, ar unkinak bele se andgatef do diřmi leka
menak takina ado unkin kin menkeda okoe hõ lahak bape reben
kana tobe khandela aliũliũ lahak kana ona tayomte ape do
hijuktabonpe, ado kathaekin lahayente ona belete kakerbir ar
cero gajar jotokin ten bhindař sekin kãřgo bhindař idiyeda, ado
ina goyon goyonte joto hořko hečente jona jospur disom reak
řandireko rakapena ar bir do baribařwak bir hõko metaķa.

Ado ona bir khonko odoken khan jona jospur řandireko
jarwayena adoko lekha bařak kana arko meneda mase tolas
bařakotabonpe okoe ko dobo ubawena ar okoe do bon řubau-
wena mente, adoko lekha bařayen do joto hoř menak koge, ado-
ko menkeda baĩa ya řhikgebon bicar akada candote ar abo do
jonate bicar do řhikengitabona, baĩ juřa muřa len tabona
noa acar bicar do jug cetan juggi tahentabona, ado ona jona
jospur disom regeko berelenteko tahẽyena ado onde hõ ađi jug-
geko tahẽyena, Ado oka khon co deko hopon noko talareko
rakap hečena ar onko tuluć helmel gãwřeyente ađilekan kamiko
calkeda ar kuři kořa lařghařko ehopkeř khan onko do maraĩ
buru juda juda řatgiye bagna idikako kana, ado onka lekate
arhõ aema řatko hoe idiyena, ar deko hopon doko baĩij beparte
ađiko kiřař idiyente hořak jumi bargeko hatao idikeda, ar hoř
do bako baĩij beparteko reñgeć idiyena, ado onko hoř hopon
doko reñgećen khan Khaspal Belaonja disomteko hečena ar
kharwar nũtum hõ ařen talea ado noa Khaspal Belaonja rege
ađi jugko tahẽkana, ado onde hõ ceka lekateco bako tahẽ daře-
yada, ado noa disom khongiko jandeman tandeyena, okoe do
Sirte okoe do Sikharte okoe do Nagpur, okoe do Sinbhumte
okoe do Manbhumte, okoe do Keořharite okoe do Manbarhte,

okoe do Nalate, okoe do Tundite, okoe do Katraste, okoe do
ina korege, nońka onte note apan apinko chir řařurena ar adom
hoř do deko řhenko jawaegomkeyena, kiminena, ar onkako
nařpamkan hoř do oka sen hõ bako mifeřkoa, baĩ do hoř sen
baĩdo deko sen, onko do tala maj reko pařaokkante mifeřkan
juda řat giko hoe idik kana ar onkan onkankogi ghargharia hõko
jořao idikeřte disomre dekogiko řherena hoř doko thořayena ar
unkhong i deko dole botorafkote deko jaĩa latarrelle pařaoena,
menkhan ale hoř hopon do joto pařis khonle řhergiya ado ale
alere suluk ar mif mon bařuřtalea arle řurukiagia, onate joto
řat ale talareko rajakana, judi suluk ar dil tařen talekhan ohoko
leřeć dařeleleya, ado onka lekate sanam kogeko dapoř maĩgal-
eřlea, nit haĩbićgi ar ale do dal pořor kulai leka hande nondele
oko bařae kana, Ado ona Khaspal Belaonja khon do Sãt disom-
teko hečena ado ona disom rehõ ađi jugko tahẽkana ar goć
gulenrehõ bako rapagok kantahẽkana, topakkan tahẽkanako
ar naĩ gađa tehõ jaĩ baha bako idiyef tahẽkana, ar bapla rehõ
bako sindureřko tahẽkana, Ado Ram raja Lonkare Rabon raj
tuluć lařhai lařgiř Lońka teye idileřkoa, unrege řher din uni tuluć-
ko tahẽkana ar unrege noa aleak buli do deko buli tuluć se
korřha buli tuluć mesal akan talea ar unrege sindurok hõko ceř
agu akada ar Sãt disom reko tahẽkanteye Santal řat kařkoa,
Ado ona Sãt disom khon do Sikhar disomteko hečena, Sikhar
rařren pořjako hoyena, birko mak řandikeřteko berelena, goć
gulen hilok rapagok ar naĩ gađate uřti bohon, tel nahan bhan-
řan bhoř se jakana goć gurre nitko kami kana ona do joto
Sikar raj řhenko ceř akada, ar pařil janam disom khon do boĩa
buru do bako tahẽ kana pařil do eken siĩ boĩa nũtumtegeko
boĩaakkan tahẽkana ona do jom simko metaķa uni eskargiko
mannoedekan tahẽkana, ado tinre Campa khon Madho Siĩ
dotorteko dař keda ado uni aloye paĩa naĩmko se aloye goćko

ona botorte huruf khunţuf ren boŋako n m  guke koa, buruko esef lenre mara n buru, ar si  du r bahi du r kore boŋako nam  guke koa ado noa kathate bujha k kana botortege boŋa doko namakawana, ar nit reh   nkagi ho  metakme nit h  boŋa namamtege menak koa, metakme beparre, mokordoma re ru k hasokre, kh f khar ire,   i ka a a lenre no ka emanteak gho na re boŋa buru doko nam-n m aka koa, ar enkokoko boŋagi baha sohraereko ba gaako kana metakme bochorre mi  dhao, onage saleko metak kana.

Ado noa Sikh r disomre tah kan rege Segamukia ko atokeda, ona atoren K ru n tuman ho  Parganayena ado  n  riko bandhaokeda menkedako n i hanasa do bobo paromok  ente ona sa khon do tu uk disom kana onate alope paromok  okoe koko paromok  khan do kuh ugof  kope ar itic gof  kope, la  renh  itic gof  kope, ado onkako kathawada ado ona Sikh r disom h ko jom marcakeda ar noko deko hopon do tiskore co puru  se te se pa hia se te laha idiyente disomko esef idikeda  hertef noko musla j t ar k atri j t kogeko laha idiyena ar ale ho  hopon do in  koregele tah  idiyentele tayom dapo ena ar  hertef do  urukia i tegele tayomena onkogi onte note khonko esef  lea ale do talarele pa aoena majka  lekale talayente majhiko bahnak  lea. Ado ona Sikh r disomre ta enrege Noyan ar Asamkin hulmalkeda, bogete la hai, gopo  hoyena ona botorte adom ho  N i ga a paromkate Nala disomteko he ena hapramko k katha nih tke teko paromengia, ar adom ho  do Pandra disomteko parom he ena Dimju i atoren Dhunu ho  Parganayena ona disom re  hir sermagiko tah kana, tayomte Sona B uriye upelena   i ba ic ho  ma  go  ko kana ado ona botorte Pabya disomteko he ena Baw  atoren Khepa ho  Parganayena, ona disom reh   hir sermagiko tah kana ado ona

disom reh  Burgiko   goyente   i ba ic la hai gopo  hoyena arko lu  pa  idike talea, ado ona botorte Tundi disomtele u  ena Maheslea atoren mah  ho  Parganayena ado ona disom rem kul taru    iye jojomkan o ak khon h ye or tototkan ado ona disom reh  bako tah  da eyada ado Sabaijo a disomko boloyena on  h  kul taru  reak   i ca ke ado onakate do Sonkora disomko bololena, ona disom reh  kathae M r raj   iye gogo kan are lu pa  kan ado ona botorte pa la ru ente Lachimpur disomteko calaoente Gangwara ar Gambhri ko atokeda ado on egiko  uba maraoena, ado on  khongi tayomtedo go ako pasnao idiyena ar noko Nolareko tah kan ho  do oka sentecoko he ente  haka jhilimili reko  uba maraoena ado on  khongi onte noteko pasnao idiyena ar onko Lachimpur ren do hante U artegeko calao idiyena ado pircatra ren Bhogon ho  Parganayena pahil do besgi tayomte khang  tho ho  ren gidra bogeteye bo gako ar  y   jokhen pe a uni  henko senlen khan onko h ye makko.

Ado ona botorte on  khon h ko da keda, okoeko do Manih ra Madhubon disomteko boloyena ar adom ho  do Pa  Amber disomteko boloyena Ado khubko kis renkhan Bhogna i Dhanju i atoren Sun  Pargana hopon Sido ar Kanhu nuking  hulmalkin rakap   khan ado ene unre noko saheb hopon doko rakap  akana, ar ona Sido K n u hulmal bhitrirege okoe okoe bodmas ho ko tah kana se ho  ren gidra ko bo gay  ko tah kana onkan ho  do ona hul bhitriregi pha  ju  uenteko ma  go    koa, ar in  tege saheb hoponko jobdo idikeda ado un khon jahan la hai gopo  se lu pa  do ba  hoe akana, ar noko deko hopon do ale ho  hopon tulu    i dhaoko la hai akana ar   iko santao aka le tah kana, onatele men f tah kana ba ma noko deko hopon do mi  mi tebon laga  igla koa ato ho 

hopon talaredo baŋgibon tahē ocowakoa ar tayomtehō onko do abo talare babon berel ocowakoa onkogi abo doko kharapef-bona ona menkate onko tuluć dole t̃haica leda, ado saheb hoponko onko sećente bale dařelena, menkhan nit rehō noko tuluć do hane koeđa ar badoliko leka odbad do menaķgitalea, ar noko saheb hopon tuluć jahan odbad do baŋuķ talea ar nit-kate noa Santal Pargana regi menaķlea lumam lekale aťiñ agu-akada, menaķlegeya ar adom hoř reŋgeć jalate gaŋga paromtele paromena Asam Kacharle tiyaķ akada— Ado noa dharti ehop ar manwa janam bađhaoen reak doñ mucaķkeda.

Ar one Kanđerae birre jat pařis begarkeřtako ona reak bhed noŋka kana, uni maraŋ buru do ona đerakore ceř leka kaŋiye ŋelkeřkoa okoe jel gegeře ŋelkeřko khan doe laher kařkoa, arko mena baŋu kuři bae taħenkan karonte nunuye laher-keřtaea onate hōko laher pařis akana ar okoe do jel lař rapaķe ŋelkeřkoa onko doe lař pařiskařkoa, ar okoe do jelko pořomeř tahēkana onko doe pořom pařis kařkoa ar okoe do sãñ gaŋķere jelko samaķeř tahēkana onko doe sãñ pařiskařkoa ar okoe ko duřuř akan tahēkana onko doe obor pařiskařkoa ar okoe ko galmarao bicareř tahēkana onko do majhi khil kařkoa ar okoe ko sunumko ojoķ bařajoŋ kan tahēkana onko doe naeke khil kařkoa ar okoe ko cele hō bako goćana onko doe sada pařiskařkoa ado noŋka lekate pařis doe begar akař takoa jeleka kaŋiye ŋelkeř takoa, ona khongi kathae jořaokeřte jat pařis rene bahna idikařkoa ar hō adom guru doko meneda ona tayom ceřkoko kaŋi idiyeda onkagi jat do begar idiķkan takoa, ceř leka miřtaŋ hasdaķ hoř kuřiře tuñ goć ledete uni doe cilbindha hãsdaķena, uni hoř pařil do kãřã gujaķo metae kan tahēkana ado uniye goćkede khang pařis do hoe gořentaea, ado onka lekatege joto pařis rege tayomtehō jat doko begar idiakařgia, Ar noko boŋga

buruko hō nonkagi tayomteko ŋam juřuć idiakařkoa, metaķme reŋgeć jokhen, dukoķ jokhen ař todoķre baŋij beparre mokor-domare lařhaire, řořka biřkire ar eman teaķ jokhen noŋkate juda juda boŋga doko ŋam idiakařkoa, arko đher idiyakařkoa. Ar baŋkhan sedae hiloķ redo eken siŋ cando giko manaoede tahēkana uni do siŋ boŋga menkate joto pařis ren hořgiko manaoede tahēkana ar tayomuoķ tedo meromko maķkeřkote jom sim boŋgako ŋutumkedea, arhō inā tayom Campa khonko đarķeř khan do jaherren boŋga maķnaoko ehopķeda arhō inā tayom do emanten boŋga daķren darharen, jharnaren nalaren, bururen birren, dare ren ar emanteaķ ren, cedak ente lařako ona okte do kathae boŋgako hoř manwa tulućko gateķ kan tahēkana, hoř tulućko enećkan tahēkana ar sameķko galmarao kan tahēkana ar boŋga kuři hō hoř kořa reko jawāyok kan tahēkana, ona reak katha hō nit dhabić menaķ talea ado unrege hoř hopon boŋga doko ghāose đañ akařkoa ar baŋkhan sedae do thořagiko tahēkana ado onko sedaeren doko noko kana, metaķ me Hasdaķ hořren Abge boŋga do— Dharasōře se dharasonđ hōko metaya ar miř do kařkom kudra ar ořaķ boŋga do Bãspohoř ar deswali ar jom sim boŋga do siŋ boŋga ar panhař Ar Kisku koren do A: Campadanagař O: sas ar jo: Siŋ boŋga ar anhar Hembrom koren do, A: Gařsinka ar Liľaçaŋđi, O: guřaiya, jo: Sinboŋga ar Boi-raŋgi, ar Murmu koren A: kudiacandi ar duarsōře O: Bařpahař goŋle era, jo: Siŋ boŋga ar baraŋ baraŋ Ar Marđi koren do A: dhonghara O: guřaiya jo: sewani. Ar Soren koren do A: Acrali, O: Guřaiya ar Sarcandđi, jo: bađha ahaŋ ar siŋ boŋga Ar řuđu koren A: Dhanghara ar campabaha O: řhunřa tursa, jo: siŋ boŋga ar stñ bahni, Ar Baske koren do A: deswali O: Batpahař jo: siŋ boŋga bahařa, Ar Besra koren do A: Campa danagař O: Bōa, jo: Siŋ boŋga ar ahaŋ, Ar neko pea pařis ren doko ař akana, hoř hō bako ŋamoķ kana ar boŋga buru hō bako ŋamoķ kana,

metaĳme aĳ enako, metaĳme Paųriako ar Coųĳko ar Sowaĳiko se nokoma Campa khongi bako beĳlen Sowaĳiko ma ona disom regeko tahĳyen ado ene in baĳae bhor do boųga reak ar ĳat begar akan reak katha doų ĳaikeda ar noako do eken aųjom ceĳ katha kana ente ale hoų hopon reak naĳhi puthi ma baųuk tale sedae haųamko bako doho leda eken moca moca tege ucaų hijuĳ kantalea ar nit kate oloĳ paųhaokle ceĳkeĳ rehō noa katha naĳhikaĳ se naĳhi dohoe ĳagiĳ do okoe hō bale goroĳoĳ kana, ar in hō ohogicoų olle ado ceĳ iate co ar ceĳ bujhaųukate nui aboren maĳik P.O. Boddin saheb geye uskur kidiųa ar hoų hopon reak janam khon mucaĳ haĳiĳ reak beane khoj kidiųa ado ona iate in hoų olkeųteų naĳhi doho kada ar baų khan oko baĳae co Ar niā do nonĳe haĳiĳgių katha akada, Ado siuriu ųaųĳireko acar bicar akaĳ ona reak bean ar bhoų do aurių ola ar noa rehō eken goĳa guĳi lekagių olkeda miĳ bar ųhen do seren menaka, ona doų ikaĳ kada baų olleda ado—

Jat, Paris, Khūṭ, Dāhgi, Gharoųj

Sagram Murmu (hotete tumĳakan)

Noakorenaĳ galmarao do noųka lekatele choų idia, jahāregi aųaųi hoų soųgem ųapamena ado unre uni hoųem kuliyeĳe kana, Henda baba am dom oka ren kana aųaųigeų neleĳme do? Ado uniye mena hē baĳu aųaųi doų aųaųi hoų kangea, hana phalna disom phalna atoren kaųaų, ado tis hō babon ųepel baųaka se baų? Ado onate aųaųigibon aĳkaųa, ar aĳe ųolabon tahēų khan ohobo aųaųi lena, paseĳ do bon peųakoĳ geĳo ceĳ co, ente one haųam koaĳ roų akaĳ sikte ma jotoge peųa, menĳaĳako eka haųdi salpat hoųteye roųkeĳ doe peųakangea, jahā seĳte ba jahāseĳte peųagiye hoyoĳa, ekje apnar ĳat paųis khūṭ lekate ekje naihar seĳ lekate, ekje balaya seĳ lekate, ĳat paųis kupuli len khangi nahāĳ peųagim ĳai godoĳa, ado nahāĳem men goda onko ma noųka onka sompok tale, se onko mako ale uųarkan, ado ĳaų kathaĳa choų lekhan ar ona saĳbud idiĳ khan cekate hale bam peųaka? Peųaĳtege hoyoĳ tama, oneko mengi ĳaų nāųi bando nāųi tolendo bata tolen do, metaĳme baĳu nit kate do joto khūṭgi sikųi maĳųite joųao cabayena, onate onā katha doko roųada ĳaų nāųi bando nāųi tolen do baba tolen do ar eka haųdi salpat ona reak man do noakana okoegi sarjom sakam phuųukte haųdiĳo nūĳkeda ar hoų bulitebo roųkeda tobe inatege bujme peųa kangeay mente, adoe menkeda hē baba noa katham ĳaĳkeųte do jotogių bujĳkeda, Ado baba am dom oka paųis kana se oka mųiĳa kanam? Ado uni peųa haųame mengoĳkeda hate arhōm kukli kangea, nitge ona reak otor gotor ĳaųių ĳaĳaĳmea arhōm kukli kangea, pase dolaų peųaĳ gico nahāĳ, nit kate do se na-

hăk do alo kupulilen khangî bogia, peŕăk khanem kuliyeŕ, ar baŕn khan alom kuli baŕayeŕa cun thamakur koyem kopoy baŕayeŕa boge judăŕ kupuliyena, inăkgi hante hăbić do bam galmarao kana areŕ peŕayeŕkhan do galmaraoŕe, ar aŕse ȝăŕ păriŕkom kuliŕidiŕn kana, ado uniŕe menkeda, cekayam taba peŕa khando peŕagi ado ente balaŕn peŕăka? Ado ona tegethoŕn kukli kana cele păriŕ kanam mente, Adoe ȝăiadea baŕŕma in doŕn niȝ murmu kana ado khangî uni kuklikan hoŕ do muluć mantey landa goŕkeda, ado khangîŕe kulikedeyă, henda baŕbu cedăkăŕ landakeda, ar aŕ dom oka maȝla kana ado uniŕe menkeda in hoŕn niȝ murmukangia onategi thoŕiŕn landakeda, ado bana hoŕgi păriŕ ma miŕen talaŕn, ado mase ȝăŕ kathalaŕn kupulia adobon abo utaŕkangia se bon begargia, judi boŕga buruko miŕgitabon seko enko enko kangi khan tobe khan abo do miŕ khonȝ renbo hoyoŕk kana arko begargi khan do gutiăbon hoyoŕka, păriŕ do miŕgi, menkhan dewa sewa re beŕgarkana, ado mase boŕga ȝăiko talaŕn me, abge boŕga doe okoetaŕkkană ar cele daŕȝe boŕgawae kana ar baha sohrae ren boŕgadoko okoeko kana ar cele cele daŕȝe boŕgaako kana, mase ȝăi aŕŕme, ar in hoŕn ȝăiama, adoe ȝăi idikeŕko khan bana hoŕren boŕgako miŕentaŕkin ar jom ŕim ren boŕgae kulikeda, onko hăko miŕen, khangî bana hoŕkin menkeda tobe khan ekalte abo dobo miŕ utaŕena okare hă begar do baŕnuktabona, miŕ khonȝ rebo boŕgana, ado baba ho ar hoŕn kuliŕeŕmea, okoe khăŕren kan tabonape, ado unre apat tatat koren boehakin ȝăi idikoa, ado onagi khăŕ doko metaŕka, ado unre haŕămkoko ȝăi aȝuakawaŕ kathakin ȝăya arkin menă ale do nui haŕăm khăŕ ren kanale ado ină joto miŕentaŕkina, Ar noa jom ŕim aȝuŕ do noakogeko galmaraoa, jemon hoponkoko diŕă dohokaŕ ar aloko hiŕiŕn, unredo oka reko janam lenă, okare boŕgako ŕăŕmkeŕko ar ceŕ ȝhoŕna reko paŕaolente boŕgako ŕumkeŕko, noako joto katha purkha haŕăm koko galmaraoa,

Ar unrege sada murmu reaŕ doko ȝăi akada, baŕŕma nui kin phalna haŕăŕm taŕkin do boehă kanakin ar unkin ren apat do phalna haŕăŕe tahăkana, uni do neko teko boehă haŕăŕe tahăkana ado kathae unre nukin boehă baŕla baŕăkatekin gidor piŕdor baŕawankhan kin begar baŕayeŕa huŕiŕn boehă do judă ȝolaŕeŕe ucaŕena paseć miŕ kos gan ŕăŕgiŕn ȝolare ar boŕgaŕk buruŕk jokhen do marănić ȝhengi daŕȝeko aȝukate onȝe giko ȝarwaŕteko boŕga koa arko jom năiteko ŕenoŕka, Ado kathae miŕ dhao do abgi boŕgakin nenȝakeda, ma niă se hiŕă aŕhwar redo abgebo jom giȝi kăkoă aŕe hă apa hon daŕȝyante hijuŕk pe, ado ŕăŕi daŕȝekoko ȝuŕau baŕăkeŕkoă ar holoŕn ŕindur kodo bako ȝuŕăuleda menkedae inăko do nahaŕk marănić baŕ ȝăniće ȝuŕau akăŕ gite onka menkate bae ȝuŕăuleda ado ină ŕiŕndă diŕ tiŕyăken khan oŕăŕk khon doko ŕăŕăŕao hijuŕk kan tahăkana khangî horre daŕk ŕăŕăŕm keŕ koă khangî ȝăŕ dhund reko umulena ado ceŕ baŕ se daŕke daŕk keda do uȝi baŕiće daŕkkeda bane badaŕ peregena, bako paŕrom dareăŕ kana, daŕȝyante apa hon gaȝă hanasa regeko duruŕp akana ar boŕgan ŕomoe hă paŕomok kana enhă baŕ ohraok kan, ar dadat teŕ hă noko ŕăŕi horteye bhagawenkhan menkeda eyă huŕiŕn ohope paŕom daŕelena ma gaȝă noasa khongi boŕga reaŕk ŕutumiŕn ȝăigof amkana ma uni ŕutumte ontorege boŕgayete jomepe ar in hă notereŕn boŕgayede tele jome kana ado kathae gaȝă paŕom khongi uni abge boŕgawaŕk ŕutum hohowateŕe ȝăigof adea, ar holoŕn ŕindurko ma baŕnuktae, boŕgamae ȝăiade khangî enka begor ŕindur tegeŕe boŕgakeŕko khan uni do sada murmuyebahayena, ado uniren giȝăŕ piȝăŕ do sada murmutegeko biŕăuente năkoe niŕ dhăbić menăkkogiŕyă ado one onka miŕ bhăŕădi khongiko begar akana.

Ar joto păriŕre noŕnka leakage hoe idiakan teko sada păriŕ akana, noako ȝăŕ katha do jom ŕim kate aȝuŕ jokhenko ehoba haŕŕdi nă jokhen ar baŕ aŕŕjom ŕanako hoŕ do ȝăŕŕe enećko ehoba.

Ado iaba etak etakakge dherlan galmarakoda, pahil jar kathagi bacolan muçaflef ado onagi arhoñ kuliyefme talaña ado onako juriK tabona se bañ, ar ona ořak re do bhitara se ar ona ořak re baha sohraekore boñgan se hañdi cođorko ganoka se bañ ar țaini theंगा sab ar bhoktak ar noako emanteak legcar menak tabona ado okako bañganoka ona layañme ar okakodo ganoka onahō layañme, ado uniye menkeda besgi noa katham arji keř khandon layama cedak bañ laya okařak sedae hilokre hapram koko ariyakaf tabona onako do mifte jotoñ layamkaua ar okako apepe kamikan se bape kami kan ona do amhō joto layañme, adoe menkeda acha besgi bana hořlañ lapai idika ar noa dhorom kamilañ saphae talaña, Adoe metadea ma añjomme pahil do iniñ lai pahilam kana añjomme, pahil do bañ ganokaKko: Catom ořak re bhitar, catom ořak re boñgan, hañdi cođor, țaini theंगा sab, bhoktak, sindur kate bhitar bolok ar hopon era misera jãwãe kate bhitar bolok, ar bahu-jivko sindurkate bhitar bolok, hoř ořakre daK dul, menkhan apnar ořak redo ganokgia, ar gar gur ořakte calak, se jom nũ, señgel kokoe, janam ořak rehō onka lekagi, metakme naeki auri ye hoyok hañic do bañ ganoka. ado naeke do gidrae hoyo kede menkhan do ganokgia ar bulau sim babon jomkoa, bul mayãm babon calaoa, ghař reak babon hataoa, etak ořak ren goç hoř hō babontulkoa ar apnar ořak redo ganokgia ar kolaK babon hatawa ar sarare babon deřoka, sedae do chađwi kuři babon hataweřko tahēkana ar nahaK dobo hataweřkogia, menkhan bhitar do bako gurija, boñgan hilok holon bako huřuña, boñga-ko reak jel daka se bohok suře do babon emakoa, bul mayãm babon calaoa, abge jel daka jawãe gomke babon emakoa, abo nijko ar sadako ar majhi khilko ar naeke khilko, niñak pařis renko do joto khũř renkoge, bañ ganoka ar niako chađa dosra-ko pařis begar akanko do ganok gitakoa, jotowaKgi ko kami

dařeaka Ar abo motore hō nit do miř bar hoř bebsate onakoko calawef kangia, menkhan jug reak niom do bañ kana, nēke tinak kathan laiařmea niā do sedae mare hapramko do bako calaoef tahēkana, abo do sedae khon bañla ořakgi, mañjhi len khan mañjhi than ořak hō bañla ořakgi ar ona bañla ořak regi bhitar, boñgak buruk, hañdi cođor, se emanteak ganoka menkhan maejivko do sindur kate bhitar bako bolo dařeaka bolo lenkhan turātge ona reak, piřako nama ar sohrae re do barea sukrile boñgakiñ miř kuđu ar miř do pařhi sukri; Bařpahař nutum te do pařhi ar kudraj nutumte do kuđu ar bohokteř aimai do bako emakoa ar baha ar erok kore do hapramko nutumte simko kuřamkoa. Ado bařu mase am lai letalañme bhala midok kana se oka kore do begargia ado uni hōe menkeda baña joto mifengia, okare hō begar do bañuka abo do ekalte miř khonđ rebon boñga dařeakoa ar in do dher dhaote noñka jat pařis kupuli kate peřa doñ namkogeja, menkhan boñga tho bako midok, etak etak kogeko laiko, onare in do bañ pařiau lena jat ma midok kangia menkhan boñga buru thoko etagok kangea, ado uniye menkeda tobe onkanko tuluć dobon gutiaka, onko do aboak khonđ rebo ařin dařeyakowa menkhan abo do onkowak khonđre babon ařin daře yakoa ar jom nũ do mifge calak tabona, abo hō onko bo em dařeyakoa ar onko hō aboko emdařeyabona jom nũ re begar do bañukan menkhan inā dewa sewa rege begarok kana, ado noñkagi jat-jatre juda juda niyařge menak idi tabona.

Ar nelme okoe obor pařisko metakokana onko do otrege gidra doko janamkoa, parkom redo bañ bhijauleko tora ot regeko ařgo godoka ado auriiko hoyon dhañic do gidra ar enğatteř do ot regekin tahē hatařoka, muć se biñkidiñ se gođo cuřiya celege bañ gerkiñ siřic baste hō celege bako soroKa ar bako gerkiñ, ado hoyo kateko nim daK mañđiya ado enhilok khon parkom tedokin rakapa.

Ar miſ lekan laſ paſis menakkoa, onko hõ hopon era miſ-
erako janmekſkoa menkhan bhit̃ar do bako bolo ocowakoa,
menako aboreney tahẽkana, ado ſindur sarko lagaokẽſ khan
aboren hoſ doe bañkana, nit do uni hoſ dobo ąkriñkede a abo-
ren do bae hoelena nui doe onkorenena, eſak hoſenae.

Ar noko gua hembrom hoſ hõ onka lekagi bako bole
ocowakoa.

Ar miſ paſis menakkoa onko do laherko bahna akana,
ona do cedak ko bahnayena, bañma miſten koſako bañuwadea
ado uni koſaren bañu do bañgiye rophačkana dingiye daſke daſ-
ke ado koſagiko laſaya phalna bañui daſeſ tama ado khang
rukwaſe calaka ado jaoge onkae daſa khang miſ din doe edre
goſenteye menkeda jaoge enđić enđateye haron laſaokidiña
teheñ doñ mak goć oſokaya, onka menkate kaſiye namkeda ar
rukwaſe calaena adoe tiak kede khane ruar ruar kadea ado
bae ruar kanteye haſup kede aſe tol ulſau kedete miſ ſenačk
nunuye laherkeſtaea ar coſ muye hurikeſ taya aſe raſagof kadea
ado onakowante ąđiko laſhai baſayena ado un khon kathae
onko doko laher paſis akana ar adom do pañil khon hõ menačk-
koea.

Adoe menkeda peſalañ kupuli napamena dela ale oſak
nel ągu katalem inā do neñka jahā hiloķem hijuķ ſenoķrem hiri
kalea ado one ako oſakteye idikede a ado jelge, dakage, hañđigi
barsiñ pe mahae dohokede a adoe biđagof kadea aſe menoſo-
kada ma baba niñak inak dinre do nahāk arhoñ hijuķa ado
banar haſam buđhigeñ idibena, inak oſak duarben nel ąguķaķa
arbon apaſ akan tahẽkana, ado cando daya te noķoe bon napam
ruar akana ado noko erakohõ ar gidor pidorko hõ inā doko
nepel opromoka. Ado eneye calaena, ado arhõ onka nenđa
dinredoe hećente unkine idikeſkiñ, khub jel dakae jom ocokẽſ-

kiñ ar hañđi hõ khubko nũkeda ado un khon eneko peſayena
apnar utaſenako.

Ado Baba ho ceſiñ menkea ſe ceſiñ ola paſis paſis re
juđa-juđa ge khod menačk talea, nelme Murmuko do ąuđal do
bañ kanako khuřkhuři do ganoķgia; Hāſdačk ar Hembromko do
khuřkhuři do bañ calaķtakowa, ąuđal do calačk getakoa. Ado
noñka paſis piča juđa-juđa gitalea ar kuſamko rehõ juđa-juđa
getalea, adom do ąaite ganoķa, adomko meromte ar adom do
bhiđite, ado ſedae re okako leg akada ināgi nit kate hõ kiſāſe
tahen rehõ merom ſe bhiđitege ar okoe un re ąaiko colon leda
ado nit kate ſe reñgećen rehõ ąai juķſau tege hoyoķ takoa ado
one onka kana ąali do.

Ar okoe ąar paſis menakkoa onko do bhit̃ar konac re ſim
kundhi lekako benao akada ar ona talare nāwā karahiko haſup
akada ado onagi ąar ko metaka. Ado onkogi ąar Murmu ſe ąar
Hembromko metako kana, ar noko boñga nũtum re paſis piča
juđa giako ar noko boñga nũtum do bako laſai kana, noa do
ojha hoſ bañkhan bañ namoka.

Ar ſedae reačk ſabik paſis do 12 paſis kangia ar ona ſabik
paſisko reačk ąar do noako kana ąar nũtum: Hāſdačk hoſačk ąar
do Phirihardi Kuſampuri ąar. Kiſkukoak do Koeđa ąar, Maſđi
koak do Badoli ąar, Murmu koak do Campa ąar, Soſen koak
do Caebaher ąar, Hembrom koak do Koenđa Kħairi ąar, Baſke
koak do Harbaloyon ąar, Tuđu koak do Luibaſi-Lukuibaſi ąar,
Beſra koak do Bonsaria ąar, Paſuria koak do Boma ąar, Coſe
koak do Jañge Kodo ąar. Coali ſe Soſali koak do Holonđađa
ąar. Ado noko gelbar ſabik kħuſ kodo ona campa diſom reko
tahẽkana noñka mimiſ kħuſ renko apan ąpin tolaſe ąaiko

benaoan tahēkana, ar ondeko tahēkan redo eken siñ boŋga
 nūtum tegeko boŋgak kan tahēkana uni do jom sim boŋgako
 nūtumledea, ar ađi suluk teko jom nūef tahēkana, ado ceka
 lekateco noko koeđa gařen ar Badoli gařen koko lařhayena
 boeha boehagiko mapak gopočena, tupuñena, nepefena bogete
 lařhai hoyena ado un reakgi one sereñko jořao akař sohrae reko
 sereñefkan ar Baha rehō,

SEREN (RAŘ - Sohrae)

Bereř bereř mese gateñ ho, cirgař cirgař mese gateñ ho : :
 Koeđako mapak kana gateñ ho, Badoliko nepeř gopoč kan
 Cete lařgiř mapak kana gateñ ho,
 Cete lařgiř gopoč kana gateñ ho
 Cete lařgiř mapak gopoč kan.

Simā lařgiř mapak kana gateñ ho
 Đanđi lařgiř gopoč kana gateñ ho
 Đanđi lařgiř nepeř gopoč kan.

Ceteteko mapak kana gateñ ho
 Ceteteko gopoč kana gateñ ho
 Ceteteko nepeř gopoč kan
 Ho gateñ ho ceteteko nepeř gopoč kan.
 Ničak careč sarteke tupuñ kana gateñ ho
 Muruř baha kapiteko mapak kana gateñ ho
 Muruř baha kapiteko mapak gopoč kan

SEREN (RAŘ - Baha)

Rimil rimil sađe kan mirgi ho
 Cefko rimil rulikan gosāe
 Koeđako sardote nigañak

Badoliko napari ja gosāe
 Koeđako sardote nigañak
 Cete lařgiř mapak kana mirgi ho
 Cete lařgiř gopoč kana gosāe

Koeđako sardote nigañak
 Badoliko napari ja gosāe
 Koeđako sardote nigañak

Niako do
 dořaka, cořaň kana

Simā lařgiř mapak kana mirgi ho
 Đanđi lařgiř nepeř kana gosāe
 Cete teko mapak kana mirgi ho
 Cete teko gopoč kana gosāe
 Muruř baha kapiteko mapak kana mirgi ho
 Henař sagen napari jo gosāe
 Inateko mapak kana mirgi ho
 Inateko nepeř kana gosāe.

Ado noňka ona jokheč reař sereñko jařao akada ado nit
 dhabie noa sereñ do ale hoř hopon then menařgia ado unreko
 bhāi phuten khando deko hopon noko talare se noko tuluc
 lařhaikerte se lařhayente hořko bhagao ocoyena campa disom
 deko hoponko hatkeda, ado un reař hō sereñko jořao akada
 sohrae reko sereñef kan:

dadare indan siñ mandan siñ
 dadare chuřalaň campaka gař

Ado noa sereñ do sanam hořko bađaegite baň ol purau-
 laia, ado onakate arhōko nam ruarřefgia, ado arhō uni asul
 bara hopon Madho Siñ uni do onko deko raj thene dewanena,
 ado uni botortege campa khenko đarkeda ado uni aloye paňja
 namko se aloye bhondkoa mente huruř khunřuř ren boňga doko
 hum aguleřkoa ado aema boňgako hoyentakoa, ar uni Siñ boň-
 gamae pāhilen kantako, ado burureko esef lenre liřa se maraň

buruko gok adea, sin duarko eseflenre jaher era ar gosae era, bāh duarko eseflenre mōrēko turuiko, pargana, mañjhi hařam, noako karkhana do marań buruwaķ kana unigiye lai idiyaf koteko manaokēkoa. Arhō tayomtedo aema bońgako upel idiyente khūt pichere aema bońga juda-juda nutumko layente baha sohrae reko bońgaako kana nit hābić menaķkogiya. Ar gharońj do miř oraķren. Ar dańgi do apatkoren boehako. Ar khūt do tatatkoren boeha se jae tatat koren boehako metako kana. Ar pařis do jař kana Hēsdak kana. Ado niā khūt reak katha doń mućaf keda. Ado one campa disom khonko hećen tayom miř khūt do bako heć len onako bhabnayente, ar ako hō ghařayateko tol cabayen nelkate marań buru do khandra bir sendrae dańhur bulaukeće ona sendra gipitić thenge arhō pařise juřićafkoa ona jař pařis do noako kana—

<i>Hēsdakkoak</i>	<i>Kiskukoak</i>	<i>Murmukoak</i>
Nij Hēsdak	Nij Kisku	Nij Murmu
Sada Hēsdak	Sada Kisku	Sada Murmu
Majhikhil „	Majhikhil „	Majhikhil „
Naekekhil „	Naekekhil „	Naekekhil „
Kherwar „	OK Kisku „	Obor Murmu
Kheďwar „	Ađ Kisku „	Biřol „
Baďwar „	Son „	Powar „
Cilbindha „	Lař „	Gař „
Jihu „	Laher „	Copeyar Murmu
Gař „	Gař „	Badoř „
Badoř „	Patal „	Laher „
Jugi „	Badoř „	Sań „
Mahanda „	Ŧika „	Datela „
Tahijhari „	Jabe „	Jaher „

Nořkolumań „	Roķ lutur „	Hāńđi	Murmu
Piřikhanda „	„	Sole	„
		Mahut	„
		Jugu	„
		Sotyar	„

16 mořre	guřre 15	Mořre 19
<i>Marandikoak</i>	<i>Sorenkoak</i>	<i>Hembromkoak</i>
Nij Marandį	Nij Soren	Nij Hembrom
Sada „	Sada „	Sada „
Majhikhil „	Majhikhil „	Majhikhil „
Naekekhil „	Naekekhil „	Naekekhil „
Roř „	Siduř „	Guř „
Khara „	OK „	Laher „
Kođa „	Son „	Lař „
Datela „	Luřķa „	Biřol „
Ŧika „	Obor „	„
Hesel „	Man „	Gař „
Jonok „	Barchibir „	Ninař „
Gađa „	Jugi „	OK „
Burubereř „	Cehel „	Obor „
Badař „	Ŧika „	„
Gař „	Nořko lumāń „	„
Lakin „	Khanda „	„

Moř 16   16   12

Noko Hembromko do nunu laher kate khayar dare re nunu doe lade kada onate kathae nit hābić khayar dare sojhe do bań dareķ kana.

<i>Tuđukoak</i>	<i>Baskekoa</i>	<i>Besrakoak</i>	<i>Pāuriakoak</i>
Nij Tuđu	Nij Baske	Nij Besra	Nij Pāuria
Sada „	Sada „	Sada „	Sada „
Majhikhil „	Majhikhil „	Majhikhil „	Majhikhil „
Naekekhil „	Naekekhil „	Naekekhil „	Naekekhil „
Laf „	Sarugađa „	Son „	4
Lař „	OK „	Kahu „	
Cigi „	Laf „	OK „	<i>Corēkoak</i>
Jugi „	Obor „	Biřol „	Nij Corē
Tilok „			
Poeta „	Bhitar „	Gar „	Sada „
Pořom „	Pořom „	Khanđa „	Majhikhil „
Laher „	Gar „	Obor „	Naekekhil „
Datela „	řumřa „	Bhinar „	Corē cacarhař
Gar „	Baha „	Bindar „	
řika „	Jaher „	Guwa „	
Biřol „	Jugi „	Hanři „	
16	15	15	5

Ar miř khūř se miř pařisko do ona campa disom regeko tahēyena dhon mayāte bako đar leda ado onkoren hopon eragi uni madhwa kořa se Madho Siń doe hataokeřko ar onko do řherteřko deko řatena ar onko hō nunařgi marań buru doe hařin akaf takogia ar noko note ko hećen hoř do jotore 149 pařis tele pařis begar akana, ar nunař pařisren bońga doko juda judařia adom doko midokřia adom do bań cedař ente adom bońga do, maeřiu hoř hōko ader akafřkoa seko num akaf kogeya, ado onko aimaiko numakafřko bońgakogi uni kuđu sukri doko bońgawaekana ar herel numkodoko pařhi sukri kana ar cedař do aimař do bońgako numkeřkoa, ona reař man do noa kana herel hopon pařhiko bońgayeya uni reař jel daka

aimaiko bako emakōa noa jel aimař do bań ganōka ado noa edrete aimař hō bońgako numkeřkoa ar akoren herelko řhenko lařkeda bańma nońka se onka nui bońga doe bańcaokidińa ado baha sohrae re bońgawae reař in gok adea ar uniyař nu-tum do nońkawaya ar kuđu sukriń kařul adea, ado sohrae re bońga kaetińme, ado ona iate nunařkkocańga akan pařisren bońga bako namokřkana enko pařil ren sařik pařis ren bońgamań lařkeřko ado noko korengitho bako namokřkana, ado ceřin mena cabayena niā thokař katha do.

Ar asol etohop khon jař katha do dosarař khata reń okolkana bań purau akada purau lekhan doń idiyama adha ađhi doń olakařgia ado saři sarjom labař atnař buřa reař kathań ehop akada oneko bicarleř reař ar guru noako katha do chapa doho, ocokařtińme ađi mon gađao kateń oleřkana.

SIU RIU TANDIRE AN ARI

GOTALEN REAK

Ale hoř hopon do Siu Riu tandire Sari Sarjoin Labar Atnak buřare ceř ko reaň acar bicar kate legko bandhao akada ona acar bicar tege se ona lebeř lanđhu tege nitho darabon kana. Ona acar bicar do noako reak kana metaľme paľil do janam chaťiar reak legcar ar kuřai ko reak kathako bandhao paľil keda, ona kate caco chaťiar reak, ona kate begor baplate gidra janamlen khan, ona kate sikaľ reak, ona kate khodaľ reak, ona kate baľu jãwãe nelko reak, ona kate raebur hořko dhuraľko reak, ona kate sar saľun reak, ona kate ořaľ duar nel reak, ona kate horoľ cikľna reak, ona kate řaka cal reak, ona kate gonom pon reak, ona kate baplateľ reak, ona kate bare itaľko reak, ona kate maňđla ader reak, ona kate baľu jãwãe binti aľin reak, ona kate řunki dipil bapla, ina kate għardi jãwãe, ona kate għar jãwãe, ona kate řaňđi chaľwi ko reak bapla, ona kate or ader reak, ona kate nĩr boloľ reak, ona kate ipituľ reak ona kate chuťki joň reak, ona kate hirom baľiľa reak., ona kate jãwãe ucaľok. reak, ona kate apaňgir reak, ona kate sakam ořej reak, ona kate biťlaľa reak, ona kate jom řatiko reak, ona kate boeľa miľre taľen reak, ona kate ořaľ duar joň reak, ina kate bħayadi bega-roľ reak, ona kate herel reak kaľi, ona kate maejiľko reak kaľi, ona kate gidraľko reak kaľi, ona kate hoř reak abħran, ona kate eňga hopon reak kicrić, ona kate gidraľko reak enec, ona kate ħaľam buđhi reak duk suk, ona kate eňga hopon reak duk suk, ona kate ruľa ħaso reak, ona kate peřako daramko reak,

ona kate ħaľam se buđhi goćlen khan, ona kate sar saľun reak, ona kate bereľoľ reak, ona kate jaľer re boňgako upelko reak ona kate maňji ren goľřoko, ona kate reňgeć hoř reak, atore miľ saťte taľen reak; ona kate gate gate kaľi reak; ona kate ajare joň reak; ona kate saľai reak; ona kate beoľar ar mapnao reak; ona kate hit pirit taľen reak; ona kate baľđai reak; ona kate cigari reak; cor coľaň reak; ono kate indiľ reak; ona kate ħiľka reak; ona kate etraň etraň roř reak; ona kate ħiľka reak; ona kate raňgaoľ reak; ar usaľoľ reak; ona kate ħãs ar řaľkaľ reak; ona kate sereň ar eneć reak; ona kate ħaňđi nu reak; ona kate gam ar kudum reak; ona kate beľsao reak ona kate sendra reak; ona kate għaľ ar saľai reak; ona kate goľa reak; ona kate cando ar Isor reak katha, ona kate boňga reak katha, ona kate porob reak katha. Porob do noako kana — Chata porob, Buru bereľ Indi Chata, Baha, Sohrae, Maľ moře, Karam ar ħo leg car reaľko galmarao keda guti ar kaľmi reak kuřai, ona kate kuřiko jãwãeľeľ ko reak; ona kate ħun reak; ona kate jħoľraľ reak; ona kate guti kaľmiľko dalkeľko reak; ona kate gabďhao-keľko reak; se ħamal ħun reak ona kate soboľ kaľã se dal kaľã se řapuf jaľan se řaťa řapuf kaľa roľ řapuf se řaňgra roľ řapuf, jaľãyaľ kũ se řaťi re nũrħa len khan, caro řaňgra goć oco leko khan, jaľãe ko aľħriň kombro leko khan, send phořao jokħan goć len khan, cas aťiň reak; se aťiň kombro reak, ořaľ jered reak; se lo oco lekħan, jimaľ ade jinise kombro oco lekħan, seye aľħriň lekħan, ać řit mal reak jaľãyaľ bħaťati aľu lekħan, ar onae řapuf oco lekħan, jãwãe kuři ħatao lekħać, řaň goćko reak, Isor chaľa kate eľaľko manao ko reak, hoř pořa se dabaoko reak cas naľwai reak ar Sohrae sakrat reak boňga binti katha.

Noa do noňka leka kana—Johar tobe ħan am dħaňħara teħeň do sale sohrae nũtumtele emam calam kana kusite kuľaľtem ataňko tela kea lać ħaso bohoľ ħaso alom sirjaľ oco gaľ-

hao ocoea dukak papaak jotom jok giði jhar giðia hasoak hanasa jotom urić ke norom kea nai parom gaða parom khon hopon era misera jaeko korař ko neota akaf barte akaf kaole, naete napaete ko eneć joñ sulañ joñma. Jahäre neoale jhogoř alo lać haso alom sirjau oco gařhao ocoea. Sedae mare hapramko do cef leka koko manaolef sadhaolef pea aledo chonđ kořa chonđ kuři bale bađae oroma. gegeće gugriće etomoka koñeka, dewa re sewa re dogoka digijoka, ona hõ pe sahaoke lahaokea bapu řhakur tiñ do, men nokoele ema'mea bañkhanem men kea bako emadiña mente.

Ado Sări Sarjom labar atnak buřare noako reak an řari ko bandhaokeda menkhan un din noa bicar do bako calao dařeada eken hala řali bicar tahėkana niř Sida Kanhul hulmal khoć noa emanteak bicar do saheb hopon rakař kate khon hoyok kana. Pařil do hoř hopon eře řařiařa katha do bale rořef tahėkana neko Saheb hopon řhen khonge eře řařiařa katha dole cef akafa. Ona katha do noñka leka tele cef akafa bañma bakea birre Sido Kanhuko sařkeř kiñ. Ado jhili mili bañgla řhen řugukate ko řařikeř kiñ ar unkin soñgeren hoř hõko giripdar řuguleř koa ado unre sahebe kuliyeř koa amhõm khunakafa, hořem goć akafkoa; ado unreko aņgoc goředa heñ goć akaf koa. Ado onkage řher hoře řařikeř koa khang saheb do coprasiye metař koa—do noko hořdo řaiakope jemon eřeko roř ar bañkhan tiñakbo řařikoa. Ado coprasido onko khuniři hoř řhen senkate ko menkeda apedoñ řaiape kana saheb nahake kulipe jokhen menpe tinrey metapea am hořem goć akaf koa unre metaepe iñdo bañ goć akaf koa ado nahakpe bañcaoka ohoe řařipea. Ado sări pe pon hoř onkako bañcaoen khan iñ kathage joto hořko capeřenteko roř keda khangeko bañcaoenado unre hoř hopon ko menkeda dureya noa do eře halop kana cekate enđe khan hořko bañcaoenado unkhonge eře řařiařa katha do hoř hopon talare boloakana ado nit katedo barti hoř hopon lař

caředa arko buřařueda eře katha tehõ muhım khon pařrom kan-gea ar nit kate Saheb hoponge emanteak bicar doko saředa metakme iñ hul tayom khoće.

BINTIKO REAK

Manwa oka rebon janam lena ar oka oka disom sentebo terel hec akana ona reak ithas ar leg car ko cef jon reak katha kana.

Noa binti reak katha do etohop khon mucaf hābičin lai-eda okan baḡacak kathado.

Noa do nonka kana pahil do mañjhi moto geye hudisa ado goḡete kolia ato hoḡ kulhi duḡuḡ jarwa ko laḡif ado ato hoḡ hec jarwa kate mañjhi ko kuliyeya cele mañjhi cef laḡifem kho-jeḡ tolaseḡ lea ado mañjhiye mena karam porob ge aḡu abonin meneda ado ape ato hoḡ ge cefpe mitaḡ kana onage kupul cepefa menteḡ hohoakaf pea. Ado ato hoḡko menkeda bogege noa katha tede aḡile raḡkaena ado mañjhiye menkeda ma enḡe khan oḡak oḡak babar ḡukuḡ kate haḡḡi dohoepe miḡ do aḡuḡe nuia ar miḡ do setak peḡa sāote ado one bako mena eka mañjhi tede ḡāota bae calao daḡeaka, mañjhi hō dos niḡe. Ado de enḡe khan neḡa din hiloḡ do mañjhi pe goḡoaea ado ato hoḡ ko menkeda hē goḡo baḡkhanle cekawaea. Ado kathae jotokote din lekha kate ko neḡa keda ado mañjhiye menkeda enhiloḡ do aḡikha joto herel maejiupe hec jarwaka atoḡ baḡplayeḡ nutumte sunum sasaḡbo ojogoka ar jan haḡḡi bo nuia ado saḡi en hiloḡ do goḡete kol kedea ato hoḡ hoho jarwa ko laḡif ado ato hoḡ herel maejiu ko jarwaena mañjhi oḡakre ar haḡḡi ko nuieda arko sunum sasaḡok kana ado aḡuḡ bela do karam mak aḡui laḡif ko sapḡaok kana ado ko sereḡeda.

Sereḡ

1. Sajayayo sajalaḡ eka loḡa pani
Hami yayo jaeboma Siri binda bon yayo aḡiḡe baḡiḡeho re.
2. Sajayayo sajalaḡ eka ḡika sindur
Hami yayo jaeboma Siri binda bon
yayo aḡiḡe baḡiḡeho re
3. Sajayayo sajalaḡ eka bita bostor
Hami yayo jaeboma Siri binda bon
yayo aḡiḡe baḡiḡeho re
4. Sajayayo sajalaḡ eka Phula sutā
Hami yayo jaeboma Siri binda bon
yayo aḡiḡe baḡiḡeho re
5. Khaḡa dhoro re pula phiri dhoro
Hami yayo jaeboma Siri binda bon
yayo aḡiḡe baḡiḡeho re

Ado nonka sereḡ kate ona ko sajaoa ar tumdaḡ do siḡdaḡ setaḡ daḡ saḡḡiḡ disom bhumbuk daḡ nonka leka ko ruia; niḡ ko do oḡak re sapḡaok jokheḡ reak katha kana ado karam mak ko calaka. Ado unjokhen ko sereḡ idia:

Sereḡ (horte calak jokheḡ)

Tokoe me do ho karmae nellet me karma
Tokoe me do ho karmae ciya lefme
Gupi koḡa do hoe nel lidiḡa
Gowalini do hoe ciya lidiḡa

Ado karamko tiyoḡ keda ado onḡeko eneḡ aḡura sereḡa-ko:

Sereñ (tiyokkate)

Karma ho kati lagi rusali
Karma ho kati lagi birasali
Karma ho karam rusi gel
Karma ho eka tika sindur lagi rusali
Karma ho eka tika kajar lagi birasali
Karma ho karam rusi gel

Ado loṭa daḥ do karam dare ko chiṭṭaḥaḥa ar sakamre
sindur ko ṭikaḥaḥa ar ona miḥ phola suṭamte barea karam poha
dare do ḥari mida ar ḥaṇḍi coḍor kate barea ḍaṅḡaḥa koṭa ko saḍ
ocokina, ado ko maga. Ado oṇḍe khon ko hijuka. Hor horte ko
sereñ aguya.

Sereñ (kulhi kulhite)

Yeto din chilo karma siri binda bon ho
Yaje to ho karma le jabo
maj kuli yakaṭa hore.

Ado ko agukeda kulhi te. Agu jokhen ko sereñ aguya.
Mañjhi Paraniḥ Jog mañjhi jog paraniḥ goḍet ko oṇḥ agukoa
ona do nonka leka ko sereña.

Sereñ

Mañjhi era mañjhi era kañjiy raseyef
Kañji naḥi raseyef buyay raseyef
Goḍet era goḍet era godae lalaḥ kan
Goda nañiy lalaḥ kan buyay lalaḥ kan
Jog mañjhi era jog mañjhi era jōke rakse kan
Jōk nañiy rakse kan buyay rakse kan
Paraniḥ era paraniḥ era parwae rakse kan
Parwa nañiy rakse kan buyay rakse kan

Ado nonka oṇḥ purau kate mañjhi chaṭka reko teṅgona.
Ado sereñate khonta ko khoja, akḥṭa re guriḥ laḡiḥ guriḥ ko
khoja, cumaṭa laḡiḥ dhubi ghās ko khoja, karam orwal laḡiḥ
kicriḥ ko khoja; ado nonka leka ko sereña.

Sereñ (kulhi reak sereñ)

Yano seho jog mañjhi ḍuri bandhoye khonta
Karameka ḍar dehore goḍae deho re
Yano seho yayo mora gai kera gobor
Yakḥaṭa te dehore nipai dehore
Saja yayo saja dhubi re dasaoa
Karameka ḍar yayo dehore cumai dehore
Saja yayo saja eka ghuṭi jol
Karameka goḍetor newabore
Saja yayo saja eka bita bostor
Karameka ḍar yayo dehore jhāpāe dehore

Ado tala kulhi re guriḥ kate gaḍa ko laya. Lakate onakin
maḥ aguaḥ karam ḍarḥo bida, biḥkate loṭa daḥ ko chiṭṭaḥa ar
miḥ ṭikaḥ sindur sakam reko joḥaḥa ar ona sasaṇ kicriḥ teko
orwal esef kaka. Ado ko sereña:

Sereñ

Kone mora gaḍalaṇ karameka ḍar karameka ḍar
Kone mora cumalaṇ karame hore
Baba mora gaḍalaṇ karameka ḍar
Yayo mora cumalaṇ karame hore
Kaka mora gaḍalaṇ karameka ḍar
Kaḥi mora cumalaṇ karame hore
Goṅgo mora gaḍalaṇ karameka ḍar
Jeṭhi mora cumalaṇ karame hore

Ado nonka sereñ sāote karam ko cumaṭa aḥur keda ado
paṭiḥ ko aṭeda. Maejiu ko do purub senre ko ḍuṭuṭa ar herel

hopon do pachim secre. Ado unre ko roṣ saḍeya dela baba note sorok tabon pe, okoe galmarao pe baḍae khan hec sorok pe, adoko mena nitbo legef caref do bankana sei din re kathae siñ boṅga mare hapram ko onko ge kathae sire sire pathe pathe ko leg akaf car akaf ado kathae ina lebef lanḍhu tege nokoe dara bon kana okoe do miṣ bar katha do bon hiñiñ eda ar okoe do miṣ bar katha bon aga juṭuc akawada. Ado baba ho okoe purau pe baḍae tabon khan de galmarao tabon pe ar okoe hō banuk pe khan okañ baḍaea ona roṣ ocoañ tabon pe. Ado baba ho Cando ren eṅga apa okoe pe nel akaf kiṅa. Cando ren eṅga apa do baba ho sarag ar patal kanakin; Cando rakaṭ len khan bon mena nitok do candoe janamena ar candoe haṣurena menkhan bon mena nitok do eṅgat lae tey boloena inkin kan gea kin baba ho cando ren eṅga apa do se ente okoe pe nel akaf kin khan do lai tabon pe ar unjokhen do baba ho dharti do bañ tahēkana ar karañ karañ nūt ge tahēkana ar athanthar doreyāo daḥ ge tahēkana ar Cando boṅga do kathae doreyāo daḥ cetan re e mandrao baḍae kan tahēkana ar hō serma teye rakaṭ calaḥ kan tahēkana. Ado baba ho noko daḥ re menaḥ ko hako kaṭkom roṣe eman ko noko kodo tis re coe sirjau akaf ko tahēkan co akotege coko sirjau akan onko reaḥ ṭhikan bañ namok kana. Ado kathae baba ho miṣ dinok do cef co ac monre bibek hec adete ac sāote tahēn koe sirjau keḥ koa metaḥme Bentuṭiya rāni, jolmai rāni, kaḥli bhoñj rāni, Dharti mae, idreson, mahadeb moṣeko turuiko, jaher era nuyak asol nūtum do ram saḥgi, gosāe era, Maraṇ buru nuyak asol nūtum do liṭa aya, noko koe sirjau keḥ koa, ar ac do oka ṭhen coñ ghaṭ tahēkan tae coṭ khon kathae umuḥ laḥif toṣe sutamtey āḥgo rakaṭ kan tahēkana. Ado kathae miṣ dinok do ghaṭ ṭhen kicriḥ ko doho baḥa kate teṅgo akan tahēkana ar acāḥ hoṣmo ge iskir baḥaḥ kan tahēkana. Ado kathae koṣam hās jañ seḥ khon maḥlai iskir oḍok keda ado ona maḥlai ge lin baḥa lin baḥa te cef co ac mon re bibak hec adete ona maḥlai ren ge barea cēṭey benao keḥ kiṅa ado kicriḥ doho akaf ṭhen ge miṣ

aḥe reye doho kaḥ kiṅa ac do doreyāo daḥ teye boloyena um baḥa kate tite daḥ e aṅjle dara keda ado ona daḥ ge acāḥ kicriḥ chitḥkuaḥ kan tahēkana ado unkin cēṭe hō paṣir goḥaḥ kiṅa ado cele ona daḥ ge jib dan do hoe goḥen ṭakin te coṭtekin uḍau goḥena khan ado aḍi jute nelkeḥ kin khan ado sereñ goḥ keda:

Sereñ

Hās hās il ciṭai ni ripi ripi

Sorge jo bala yurit gela ho,

Sorge jo bala manderae

Ado baba ho ona iate baba ho narta hiloḥ holoñ daḥ do bon chitḥkau eda ado baba ho unkin cēṭe do hās jañ ṭhenaḥ maḥlai iate hās hās ile nūtum kaḥ kiṅa ar unkin cēṭe do coṭre uḍau uḍau tekin laṅgaen khan okare hō abok thol ge bakin nameda ado kathae oka dara re co daḥ cetan re mahadeb cape akan kin nel nam kedeā ado uni rekin aboka aṭiñ hō daḥ rege kin aṭiña ar jiraḥ laḥif unirekin aboka khangē baba ho mahadeb e aḥisena adoe menkeda Ṭhaḥkur jiu do cedak bhala nukin cēṭe doe benao keḥ kiṅa ic ic tehōkin niṭe kidiña ar ap apte hō kin aḥis kidiña okoe tora sen kate Ṭhaḥkur jiviñ kuli aḥueya ado kathae senentey metadea henda Ṭhaḥkur jiu nukin cēṭe benao ma bon benao keḥ kin de bhala okare bon doho kiṅa, ap apte kin aḥis kidiña ar ic ic te hō kin niṭa kidiña ado kathae unrete metadea; hape ap hataṣ oco aḥin me unkin reaḥ do kulhi duṣup kate bon galmarao lege, ado mahadeb doe ruṣaṣ ena, ado kulhi duṣup laḥif onko lahatey sirjau leḥ ko onkoe jaora keḥ koa adoe metako kana de bhala nukin cēṭe do okare bo doho kiṅa khangē ado jotokote ko roṣ ṭhik keda bañ ma dharti bo rakaba. Ado onko jaroa akan moṣe hoṣ moto reko menkeda de bhala okoe bo rakaṭ eda ado okoe ṭaḥ coe mengef keda daḥ ren maḥlik bon sabea ado ko men keda daḥ ren maḥlik doe okoe kana Ho daḥ ren maḥlik doe raḥgu boṣaṣ kana ado maraṇ buru ko metadea do raḥgu boṣaṣ sap aḥuem mente ado sereñ

Hae hae dose senwae
 Hae hae raghu boar do
 Hae hae dhartiy rakaba
 Hae hae dhartiy nupela

Ado kathae marañ burui calaoen teye sap agu kedea ado raghu boare menkeda cele baba cef lagif pe hoho akaoadina adoko kuli kedea cele ado amge dak ren malik do ado boar hakoe menkeda he inge adoko metadea dhartim rakap kea ado boar hakoe menkeda he ape more hor pe men lekhae in rakap kea ado baba ho pahil do cef leka coe tahekan ado kathae ko saj kedea khang uni boar hako do adiyeraskar gofena ado raskar teye seren gof keda:

Seren (Sohrae rar)

Baba saj kanme
 Bab kacni kan me
 Baba sole hako leka
 Babau boyol boyolok

Ado khang baba ho saj kede khan toyol boyol doryao dak rey bolo gof ena ado tin sangin reco hasae tiyok keda, ger kedae, gugu kedae rakap aguef tahekanade ado rakap rakap te sanam hasa le buhal cabaena eken dale gugu seter keda ado in dal ge ko doho kada arko metadea dharti bam rakap dareada ado boar hakoe men keda he baba in hotete do ban hoe lena. Ado ko kuli kedea am khon dak ren malik doe okoe kana mente adoe metaf koa sole icak ge. Ado baba ho unrege kathae boar hako reak cuyak do potoren taete bako cuyagok kana se ente okoe pe nel akaf tako khan lai tabonpe. Ado sole icak hako aguye lagaf maran buru ko kole kana

Seren (buan rarte)

Hae dose senwae
 Hae hae sole nicak do
 Hae hae dhartiy rakaba
 Hae hae dhartiy nupela

Khang uni sap agu kate ko, kuli kedea cele amge dak ren malik do ado sole icake men keda he inge ado ko metadea dhartim rakap kea adoe men keda apepe men lekhae in rakap kea ado baba ho cef iate co bohok ko koe kedea den bohok emokme mente ar mef do ona gada then ko latkao adea ado khang uni sole icak hako doryao dak bhitri teye boloena ado tin sanginre co hasae tiyok kate ger kedae gugu kedae onakin ditam teye cimta keda rakap aguef tahekanade sanam hasa le buhal cabaena. Mitam ditamtedo karam rehet ar mitam ditomte do sirom rehet aguy seter keda ado inako doho kate adoko kuli kedea dharti bam rakap dare ada. Adoe metaf koa he baba in hotete ban hoelena adoko kuli kedea amkhon dak ren malik doe okoe kana mente adoe layaf koa inkhon dak ren malik doe dapo kuar kana ado baba ho cef ia teco bohok do bako em kaf taea ona iatege kathae icak hako reak bohok do banuk takoa se ente okoe pe nel akaf tabon khan lai tabon pe ado baba ho uni dhiri katkom ge dapo kuar ko metae kana ado uni sap aguye lagaf maran buru ko kole kana:

Seren (buan rar)

Hae hae dose senwae
 Hae hae dapo kuar do
 Hae hae dhartiy rakaba
 Hae hae dhartiy nupela
 Hae hae dhartiy rakaba

Ado uniye sap agu kedea adoko kuli kedea cele amge dak ren malik do adoe metaf koa he inge arhoko metadea dhartim rakaŋ kea adoe menkeda he apepe men lekhaŋ in rakaŋ kea ado baba ho uni ho bohok do cef iateco ko koe doho kedea ar mef do candi reko latkao adea khang baba ho uni ho daryau dak teye boloena tin sangin reco hasae tiyokkef khang cimta kedae, gugu kedae, rakaŋ aguef tahēkanāe sanam hasa le buhal cabaena. Miŋtan diŋomte dhubi ghās ar miŋtan diŋomte hoŋo rehefe agu seter keda ado inako doho kada ar ko kuli kedea dharti bam rakaŋ daŋeada adoe menkeda he baba in hotete baŋ hoe lena. Ado ko kuli kedea am khon dak ren malik doe okoe kana mente adoe metaf koa in khon dak ren malik do kachim kuār kana ado baba ho uni daŋo kuār ho cef iate co bohok do bako emkaŋ taea ado ona iate nit rehō kaŋkom reak bohok do banuk takoa se ente okoe pe nel akaŋ tabon khan lai tabon pe ado uni kachim kūr sap aguye lagaŋ maraŋ buru ko kole kana.

SEREN (BUAN RAR)

Hae hae dose senwae

Hae hae kachim kuār do

Hae hae dhartiy rakaba

Hae hae dhartiy nupela

Hae hae dhartiy rakaba

Ado khang maraŋ buru do kachim kuāre sap agu kedea. Ado kachim kuāre men keda cele baba cef laŋif pe hohoakawadiña. Ado ko kuli kedea cele amge dak ren malik do adoe men keda he inge, ado ko metae kana dhartim rakaŋ kea adoe men keda dharti do ohon rakaŋ daŋe lea he okoe ko rakaŋ lekhan doho don doho ke gea ado ko kuli kedea am khon dak ren malik doe okoe kana adoe metaf koa in khon dak ren malik doe jhimoli kana. Uni jhimoli ge adom hoŋ do raimat lenon ko metae. Ado uni sap aguye lagaŋ maraŋ buru ko kole kana.

SEREN (BUAN RAR)

Hae hae dose senwae

Hae hae jhimoli do

Hae hae dhartiy rakaba

Hae hae dhartiy nupela

Hae hae dhartiy rakaba

Ado maraŋ buru uniye sap agu kedea ado jhimoli ye men keda cele baba cef laŋif pe hoho akawadiña adoko kuli kedea cele amge dak ren malik do adoe menkeda he inge ado ko metae kana dhartim rakaŋ kea adoe menkeda rakaŋ don rakaŋ kegea ado oke dohole nahitho. Adoko menkeda ho dokho hoŋ dole nam akadea, nui kachim kuār ge. Ado akin akinkin kupuliena cele enkathae dhartim doho kea adoe meukeda heŋ dohoca, ado kathae dak cetanre nui horo doe taberena ado khang jhimoliy arji keda ia baba dhartin rakab jokhen hako eman ko gereña ona reak den upaiŋpe ado kathae poraeni sakam reak dhanif ko kholao keda, ado ona reko bolo oco kedea ado baba ho tin maraŋ coe tahēkan hante hasae jomeda ar note horo dearey iceda, ado aemaie ic dan keŋ khan horo do bae teŋgo tarhao daŋeada khang joto hasa le buhal cabaena. Ado khangeko menkeda ohre dharti do rakaŋ len geaho, bae teŋgo tarhao daŋeastege joto hasa buhalena; mabo sikŋiea ado kathae Thakur jiu ge meŋhef khunŋi ar meŋhef sikŋi ye agu keda ado unreko sereñeda.

SEREN (RINJA THAD RAR)

Hira solo mon lohakiri khūŋihe benaole

Gadase caria kondyehore

Solo mon lohakiri sikiŋi benaole

Hira baro mon lohakiri khūŋihe benaole

Banda se cariŋ god yehore

Baro mon lohakiri sikiŋi benaole

TORAO— Kachimaka takera dhamanaka
 cia mora bati lelakare kachima
 Kachimaka bakera lesaloma diaja
 dhamanaka cia mora bati
 Lelakare kachima

Ado Thakur jiu ge noako mephef khandā do oka khon coe agukeſte pon konḍ reko biſ keda ar ponea jaṅga ko sikriede tahēkana khangē kachim kuār doe arji keda baṅma ponon jaṅga do alope sikria miſ jaṅga do gadur baṛaḱ laḡiſ aṛaḱ aṅ pe khangē ſaṛi miſ jaṅga doko aṛaḱ adea ar pea doko sikri keſtaea ar ona khunṭi reko cāṇḍiau kedeā khangē jhimoli do horo deare liḍhī dohokeſ taea ar hante hasae jomeda ar horo dearcy icēda ado aemae ic dānkeſ khan āṛgom ko joṛao keſte ona hasa ko āṛgom miſsāo keda ar okakore ſambhauṛa lena ona do buruko ḍuṅgri ko hoyena ar okakore daḱ bhumbukoḱ kantahēkana onakodo ko cipā eſeſ keda ar oka ſente nalayena ona do gaḍa hoyena ado dharti rakapen khan emanteaḱ bajako erkeda metaḱme ſiraṃ ghās ar dhubi ghās ko er keda, karam rehef ar eman teaḱ gach birit ko er keda. Noṅkate dharti do keṭcēna ar unī horo do gaḍuroḱ jokhen kathae jaṅgae laṛao lekhangē dharti do laṛaoḱ kana. Ado kathae dharti reaḱ joto dare ko moto khon karamge uſul dare maraṅ goſena khangē kathae unkin hāſhāſil cēṛē do nui mahadeb then khon ona darekin ſiel nāmkeſ khan ona dare tekin hecēna mahadeb dokin iḱa kadea ar maraṅ buru do hāſhāſil cēṛē do din geye hiri kinā ar unkin cēṛē do dāṛyāu daḱ rekin aṭiṅa, ar jiraṅḱ laḡaſ do ona dare rekin hijuḱa. Ado baba ho tin maraṅ horoe tahēkana ināḱ maraṅge dharti do hoe lena beṛhaete do daḱge tahēyena. Khangē uni cēṛē do kathae ſiraṃ dandhi rekin tuḱa keda ar barea kin bele keda. Ado kathae obor jokhen ge ona bele khon aṛaṅ oḍokoḱ kana ado ona botorte bakin oboreſ kana khangē maraṅ buru doe ſiel keſ kin khan doe metaſ kinā onḍe bebleṅ ſiel leſ bena cedāḱ ado baben

oboreda, Ado kin metadea botor gelin āikaṛueda onate baliṅ oboreda, ona bele khon ceſ leka co aṛaṅ oḍokoḱ kana ona botorte baliṅ oboreda adoe metaſ kin dela bon ſeṅ aṅjoma. Ado onka menkate sirom dandhi then ko calaoena ado ſaṛige ona bele khon aṛaṅ oḍokoḱ kana ona aṛaṅ do noṅka leka:

SEREN (BUAN RAR)

Hae hae jalapurire
 Hae hae dal janamen
 Hae hae dal cetanre
 Hae hae sirom janamen
 Hae hae sirom cetanre
 Hae hae hās hāsoli
 Hae hae tutuḱa kan
 Hae hae tutuḱa kan

Ado niā kathage ghaṛi sereṅoka tutuḱa kan khon do babale buburum ona kate barea manwa kin janamakan busāṛ akana ona do noṅka leka:

Hae hae jalapurire
 Hae hae dal janamen
 Hae hae dal cetanre
 Hae hae sirom janamen
 Hae hae sirom cetanre
 Hae hae barea manewa
 Hae hae janamakan kin
 Hae hae busāṛ akankin

Ado kathae noṅka aṛaṅe aṅjom keſ khan unkin cēṛēye metaſ kinā ma ohoben cekaḱa kurumuṭute oborben. Ado kathae maraṅ buru do noa katha do thakur jiu thene lai keda ado din hiloḱ bar bela katey hiri kinā. Ado kathae bar gel miſ din kin obor leſ khan manwa kin busāḱ oḍokena. Ado kathae unkin aṣul kin reaḱ bhar do maraṅ buru ge laḡao kedeā unige oka khon

co towae aguya ar unkin gidrai cepeć akina ar unkin gidra do mić doe kořa kana ar mić do kuři ar unkin hās hāsıl cērē dokin okaen co ona reak do bale bađaea ente okoe guru hō bako lai-eda. Ar oka thāire nukin mić kořa mić kuřikin janam lena ona thenge Hibiři Pipiři disom ko nūtum kada ar unkin kuři kořa do mese bareae nūtum kař kinā ar hanđi doho kate do inkinge Pilcu hařam ar Pilcu buđhienakin. Ar marań buru tuluć do ajanati ko sompok keda se gořomea saǵaige hoyen takoa.

Marań buru do unkin manwa ceka kate coe ařul harakeř kin ado kařiye ceř aķin kana, teńgoćko oka khonco uni marań buru geye nam aǵuař kinā. Ado birte kař maķe didikeř kinā ado miřtań beđare kařko maķ keda ado ona rohořen khan đahi ko jereř keda ado toroćteř janum maķ kate ko or pasnao keda ado ona toroć cetanre iři erbae er ocoket kinā. Itako unigey nam aǵuař kinā ado ona kate tin din hoe kate coe kulieř kinā henda naři iři do omonen tabona se bań. Adokin metae kana ente gořomba ceřco hařiāř ge neloķ kana adoe metař kinā ho enđe khan janamen tabona. Ado ona kate tin din bad re coe kulieř kinā henda naři iři do geleyen tabona se bań ado kin metae kana oko bađae gořomba ceřco ente lokoe lokoe neloķ kana adoi menkeda ho enđe khan geleyen tabona ado ona kate tin din bad re coe kulieř kinā henda naři beleyen tabona se bań ado kin metae kana eeřco gořomba ente araķ ge neloķ kana adoe metař kinā ho beleyen tabona ado marań buru ge oka khon co datrome nam aǵuař kinā adoe metakin kana kuřiřak doe metae kana am do nonđe ge taħen me geć gurić hatařme ar aliń do iři liń ir aǵui tabona ado onka menkate kořa řak doe idi kedeā ado đobhaķ dakrey um oco kedeā adoe metae kana iā naři miř řen teńgo kate tināķem hatao tiyok đareāķ unāķ teāń irme ado miř řen sarjom buřa re heřheř řanđi keřte dhiri koe řenđar bařa oco kedeā. Adoe metae kana iā naři den iři nonđe aǵuime noa dolań nāwāi lege. Ado pepon gele kateye sař begar ocoedeā adoe

metae kana ma lań bakhēřa adokin bakhēředa “ne mōřeko nokoe iřile nāwāi eda niā tayomte ale hō kařhū leka kūrīř leka jomale habale lać haso bohok haso alope sirjau oco gařhao ocoea”, inā kate turuiko onko hō onka bakhēřkatege ona kate jaher era “ne jaher era nokoe iřile nāwāi eda niā tayomte ale hō kařhū leka kūrīř leka jomale habale lać haso bohok haso alom sirjau oco gařhao ocoea” Ado onka leka gosāe era řen hōe bakhēř keda ado marań buru řenhō onka leka noako bakhēře ceřae kana. Ado onakate onđe khon kin hijuķ kana ado arhōe ir juřić oco kedeā ado ořakte aǵu kate onako en keda adoko daka jom keda ado onakateye metakin kana iā naři řanubo capada. Ado kin metae kana ceř leka bo capada adoe men keda delabo ińiń bađaea. Ado birtay idi keř kinā ado řanu rane uduķ-akin kana are metakin kana la tora kuńđlań godok ben. Ado ko la jarwa keda, dakre ařuř kate ořakte ko aǵu keda adoe huřuń oco keř kinā ar rasateře bođoć ocoket kinā ar iři caole geye holoń oco keřkinā ado ona ran dakre holoń ko sipi keda. Adoe guli oco keř kinā rohoř/kateye metakin kana iā naři ma cakhabo dohoea ado ona iři ge hanđi daka daka ocoket kinā ado ona rareć kate onare řanui posak katey sipi ocoket kinā. Ado pořom roķ kate ona rey tol pořom oco keř kinā adoe aka oco keřkinā ado ona kate tin din badre coe kulieř kinā henda naři hanđi do isinen tabona se bań. Adokin metae kana oko bađae gořomba ente heřem ge so kana adoe metař kinā ho isinen tabona ma rařa āřgo kate řukućre bhorao ben ar dak aben. Khange adokin onka keda adoe metařkinā den miř baři racare tań aǵui ben adobon bońga lege. Ado peako řuřuķ keda adoko bakhēředa “ne Pilcu hařam nokoe cakħale doho akada khubleka sebelok talema jemon nukaķ bindař kaķ”, ne pilcu buđhi ... bindař kaķ ona kate marań buru “ne marań buru nokoe cakħale doho akada jemon khub leka sebelok talema jemon nukaķ bindař kaķ.” Ado ona cođor sareć hanđi do pilcu hařam ar marań buru inkin gikin nū caba keda. Ado aǵuř ena adoe metakin kana ona řukuć reak hanđi aǵui ben ado onakońueda. Khange marań

buru doe men keda iā nāti ma noa hāṇḍi do nū cabae ben aloben aṅga hāṭiñ ocowaḱa ar iñ do oṛakte ohoñ sen daṛelena teheñ do nonḍe giñ gitiḱa ado miṭṭaṅ parkomreye gitiḱ akana ar unkin do hāṇḍi kin nūñu kana ar uni maraṅ buru do gitiḱ kateye sereñ joṅ kana ona do nonḱa leka kana.

SEREN (BAPLA RAṘ)

Bonero sikoṛ bakoṛ
Hatero guli bato
Rakhaloma karire kurūj
Seho phulma khaete
Seho phulma piaete
Mone mone nisajo laḡilore

Noṅka adoe sereñ joṅ kana ar unkin do hāṇḍi nū nū te nisā lagaoaḱ kin khan khilḍu kin ehōṛ keda. Ar nū hō kin nū caba keda ado kin metae kana nū caba kedaliñ goṛomba adoe metaḱ kiṇa ma nitokḱ dobon gitiḱ joṅa ado miḱ ṭaṅ parkom rekin gitiḱ kana soba ṣatirte miḱ hoṛ do jaṅga sene bohokḱ eda adoe metakin kana henda nāti ceḱ leka ben gitiḱ kana miḱseḱ ge bohog ben bana hoṛ. Adoko gitiḱ baṛa ena ado gitiḱ kate ceḱ cokin ceka keḱ ado setakenkhan maraṅ buru do lahatey oḍok goḱena ar unkin do bul cabaen khan lajao kin aḱaḱu keda onate bakin oḍok hodoḱ kana. Khange maraṅ burui hoho keda henda nāti oka-enaben baben oḍokoḱ kan do ado kin metadea iā goṛomba hola-noḱ bul kate ceḱ colin ceka akaf lajao giliñ aḱaḱu eda cnote baliñ oḍokoḱ kana. Khange maraṅ burui metaḱ kiṇa ho ona do baṅ cekaḱa lajao hō baṅkana ma teheñ khondo onkae ten baṛe. Ado enka galmarao baṛa kate maraṅ buru doe calaoena ado din hiloḱ setaḱ aḱuṇe hiri kiṇa ar kam ar kaje batlao baṛa akina. Ado taken taken te eyae goṭen koṛa ar eyae goṭen kuṛi kin janam keḱkoa khange aḱi baṛiḱ ko saṅge yena sasaṅ beḱa rekin jāt paṛis kaḱ koa ado onako jāt paṛis hō sikṛi maḱṛite tol cabaena khange ḡai kaḱa lekayenako celehō bako cipinhaḱ. Lotḡhuṭi te pereḱ

cabaena khange cando boṅga bae kusi lente paḡil manwa do seṅgel daḱ teye marao keḱ koa. Ado bar bar miḱ koṛa miḱ kuṛi itai bachao keḱ kinte harta buru dhiri dander reye baṅcao doho keḱ kiṇa ado onḱe khonge one baha reko sereñ—

SEREN (Baha raṛ)

Mōṛe siñ mōṛe nūnda seṅgel daḱ do jaṛi keda ho
Mōṛe siñ mōṛe nūnda halae halae
Toka reben tahē kana manewa
Toka reben sorolen
Menaḱ menaḱ harta buru ho
Menaḱ menaḱ dhiri dander ho
Inḡiliñ tahēkana aḱiñ do
Inḡa reliñ sorolen.

Ado kathae inkin gekin Pilcu Haṛam Pilcu buḱhiena ado kathae unkinge Hihiri Pipiri disom teye chaṭa ruḡkeḱ kiṇa. Ado ona disomre taken taken tege baroṭi koṛa baroṭi kuṛi kin janam keḱ koa ado onḱe khonaḱ se ona disom khon hohoro bomboro disom teko heḱena ado ona reaḱ sereñ menaḱa

SEREN

Hihiri re janam len
Pipiri re busāṛ len
Hihiri re manwa baḱen
Hohoro re janam lena
Bomboro re busāṛ len
Hohoro re manwa baḱen

Ado ona kate Ayoro Payoro disom teko hec ena ado
onđe hōko sereñaka

SEREN

Ayoro re janam len
Payoro re busār len
Ayoro re manwa bađen

Ado ona kate Dudumul disom teko hec ena ona hōko
sereñaka

SEREN

Dudumul re janam len
Dudumul re busār len
Dudumul re manwa bađen

Ado ona kate Ajodana disom teko hec ena ona hōko
sereñaka

SEREN

Ajo dana re janam len
Ajo dana re busār len
Ajo dana re manwa bađen

Jhaldak disom teko hec ena ona hōko sereñaka

SEREN

Jhaldak re janam len
Jhaldak re busār len
Jhaldak re manwa bađen

Ado ona kate Haradata disom teko hec ena ado ona
hōko sereñaka

SEREN

Hara datare janam len
Hara datare busār len
Hara datare manwa bađen

Ado Khoj Komol disom teko hec ena ado ona hōko
sereñaka

SEREN

Khoj komol re janam len
Khoj komol re busār len
Khoj komol re manwa bađen

Ado ona Khoj Komol disomko hecen khan se ko berelen
khan kathae ko khoj tolasok kana. Bahuko nam barako bahu hō
bako namok kan, jawae ko nam bara ko jawae hō bako namok
kana ado kathae akin haram budhi kin galmaraoana banma alan
hō boeha boeha gelan napamakante nuna lañ heotolana ar
noko gidra nahaak boeha boeha geko napamco cef co ente dharti
re manwa banuk koa. Ado ona iate Cando bongae edre abon co
cef co arhō pahil manwa leka pasene jalao marao bon ado ona
iate ma noko gidra dolañ pharak koa am do aarak sakam jahit
agui mente Sinbir hasabirte tarkao idikom ar iñdo Sinbir man-
birte sendra menkate noko koa gidra do jotoñ tarkao idikoa.
Ado ma satu sambor jurate gidra lañ apan apin koa. Ado
kathae onako jurau kate gidra kin apan apin kef koa pahil hilok
ninda do maran buru do koa ko thene tahēyena dungar sereñ
enece koye cefako kana ado uni maran buru do kuñ ko thene
sen kate onko pari enece cef ako kana pahil hilok ayup do
nonka lekae sereñako kana.

SEREN (Dahar raj)

Hibiñ Pipiñ jhalamalar
Sob chonđa sikhār gelore
Hara data bhañgelore

Ado enhilok ayup do nonkae cefak koa dosar hilok ayup
do Sin aarak dare buta reko dera ena ado onđe geko sereñeda.

SEREN

Sin sin sinarak ho
Hasa hasa hasa narak ho
Natinalan ho busaralan

Ado onđe tahēkan bhor do onka leka ko sereña ado dosar
hiloK ayup do boi bindi buta reko đeraena onđe doko sereñeda.

SEREN

Barę latar latarte jel hopon

Nayo ñele gode

Boi bindi jel hopon

Ado ona kate onđe khon ko uḥau ena. Ado aṅgomda
gaḍa beḍa reko đeraena ado onđe hōko sereñeda arko eneć kana
khangę maraṅ buru doe menkeda noko kuṛiko do din hiloK ko
eneć kana bhalaṅ boro ocokoa, botorokako seko baṅ onđe doko
sereñeda.

SEREN

Bhalega yaṅgom da

Khem karan naran gaṛ

Karlabi rajaki

Bhalego yaṅgom da

Ado kathae onako eneć kan tak rege maraṅ buru do dun
dun kathae onko ṭhene calao gofena khangę kuṛi kodo kikiṛ
kikiyi ko ḍaṛ keṭte miṭṭaṅ baḍ ṭaṇḍi teko ñir rakap ena ado onđe
hōko eneć sereñ ada. Ado onđe do noṅka leka ko sereñef kana.

SEREN

Baḍ ṭaṇḍi re pakap bele do

Hae hae kauḥa dare re bare bele

Ado onđe khoć ko uḥau ena ado miṭṭaṅ sukri huṭup
ṭaṇḍi reko đeraena onđe doko sereñeda.

SEREN

Sukri huṭup ṭaṇḍi re

Jhiṭa maṭiṛ re

Dadare baṇduka calalom

Dadare dhiri hisir marbhelae

Ado onđe tahēkan bhor do kathae noṅka leka ko eneć
sereñ keda ado onđe khonak doko uḥau ena ado kathae capakiṛ
bare buta reko đeraena ona bare do kathae berhaete joro akana
aḍi jut kathae oraK leka aikauK kana ado kathae onđe do aḍi
din ko tahēyena siṅ marsal hō oka doko eneć gea ar ona bare
joro reko jhilo eneća ado onđe ko sereñeda.

SEREN

Mućko mućkodo ko duṅguṭ duṅgudok

Hale capakiṛ bare latar ḍar reko

duṅguṭ duṅgudok

Ado kathae okasen koṛako sendra ko senakan onte do
bae sen ocokoa metakoe e mai noa nakha do alope calaka aḍi
bagahi gea ohope baḍae lea ar uni haṛam hō onko lekae meta-
koa oka sen kuṛi menak koa onte do calake manakoa. Ado
kathae miṭ dinok do miṭṭaṅ jelko goć akadea ar miṭṭaṅ doko
tuṅ akawadea uni doko laga bara edea. Ado kathae ona capakiṛ
bare sen ko laga agu kedea. Khage kuṛi koak sereñ do bako
aṅjom keda! Khangę teṅgo jarwa kateko men keda oteya oka-
reba hoṛak sereñ aṛaṅ leka aṅjomok kan, enđe rege Baba mae
men dhartire manwa baṇuk koa men, oteya aṅjompe celeko
sekren kana. Khangę uni jel lagaye doko thirena ona sereñ ge
aten aten teko heć sorok kana. Khangę adom koṛa do dhiri
danaṅ khonko kokyok kana ar adom koṛa do bunuṅ danaṅ khon
ko kokyok kana. Khangę ceka kote co kuṛi koko ñel namket
koa khangę kuṛi kodo sereñ ko aṭur gof keda sereñedako

SEREN

Bunum danaṅ reja jhik do

Tiṅ nārgo leja jhik do

Lebda hosor leja harba

Ado khangę koṛa ko menkeda dhur yako ñel keṭ bona
aḥhir getho aḥhir delabo sen sor katebo ñel koa. Ado khangę

sen soren teko ñelef koa jemon ko huđin hapraKa onka ge eneć ko saġ akana ar koġa kohō jemon ko huđin hapraKa onka ge pante teko teŋgoakana ar akre oġkao kate miġ jaŋga doko ladeaka takoa ar eneć kuġi ko ñeljoŋ kana khange kuġi kodo sereŋko aġur goġ keda noŋka lekako sereŋ keda jaġi paġi kupuli reak

Sereŋ

Dahar dhurireben siyokkan ja koġakin

Cele jaġi paġiben ja koġakin

Khange koġako bujhaugof khan noko hōko roġ ruarġof keda

Sereŋ

Naġin reak jaġi paġiben ñamkan kuġikin

Koce kārba hesel pāeġa jaġitiġna kuġikin

Khange koġako kukliko dhurau ena

Sereŋ

Suć dakben lolo kanana kuġikin

Cele jaġi paġibenna kuġikin

Ado kuġiko roġ ruar keda

Sereŋ

Naġin reak jaġi paġiben ñamkan ja koġakin

Rear kaŋda kita kaŋdhum jaġitiġ ja koġakin

Khange maraŋ koġae menkeda eya enećin saġlen ge bhalaŋ jntukase baŋ ado ona takrege Pilcu haġam do koġako bako ruarlen te onġey paŋja idikeġ koa ar uni hōe ñeŋel kana khange koġako menkeda dada eneće saġenaya dela abo hō bon saboka. Ado unjokhan Pilcu haġame menkeda— “Cinho cinho liyo re puta.” Khange koġa kodo khicġi teko saġena; Ado kathae uġi baġic ekeġ sekeġko enećkana; khange Pilcu haġam do buġhi theć

sen soren teye metae kana nokoe aloko ñapama mentelaŋ apan aġinleġ koa, ado okorko apan aġin lena nitok do chaġao hō oholaŋ chaġaw dare lekoe ar alaŋ hō boeha boeha gelaŋ ñapam lente nunaġ laŋ janam keġ koa. Ado jemon boeha boeha aloko ñapam ona mente laŋ jaġ paġis kakoe ar noakin galmarao jokhenge mareŋ koġa ar maraŋ kuġi jel ñel aġukin calao ena. Ado onġe khon kin hećen khankin paġis kako kana onako paġis do nokoe noako kana. Maraŋic do Hansdak, inaġate Kisku, inaġate Maraŋi, inaġate Hembrom, inaġate Soren, inaġate Tuġu, inaġate Besra, inaġate Baske, inaġate Cōrē, inaġate Pāuriya, inaġate Sowali, ado noko nunaġkin paġis keġ koa ado kin metaġ koa teheŋ khon do noŋkage paġis begarkate baplaġpe jemon miġ paġis do alo. Ado miġtaŋ maraŋ utaġ jeleŋe oġaġ ocokeġ koa ar ona oġaġ do kandha kandhae haġin keda ar onare mimif joġ katey dohokeġ koa ar akin laġiġ miġtaŋ kandha, ado kathae onġe ko tahāyena. Ada maraŋ koġa ar maraŋ kuġi tekinren gidraġ hoe ena; ado ona reak kaġi kokin ceġ baġawaf koa, metaġme dhāi buġhi reak kaġi ona kate aġin do seŋgel buru tekin calaoena; adokin okaen coŋ ona reak do okoe hō bako lai eda, ar noako jaġ haġin len do Sasaŋ beġare hoe lena, onate abo hō baplare sunum sasaŋ bo colon akada. Ado ona disomre aġi dinko tahē ena, ar aġi baġic ko baġhao ena ar ona paġis hō laġ nāġi bando nāġi leka hikġi maġġi leka te tol cabayena. Khange ona disom khon do Jaġpi disom teko hećen Khange maraŋ buru do nokoye ñel keġko khan Khanderae bir sendrae barte keda; ado gipitić then emanteake utu keda, daŋgra jel merom bhiġi jel, hako jel, kaera kanthaġ, noŋka emanteaġ taġi tarkari metaġme jhiŋga hotof kohnġa beŋgaġ noakoe utu keda ar phuġuġ re lo haġin keda. Daŋgra jel do khalak re, merom jel do soġha re, hako jel do bhāutić re ar eman teak jel kodo sakamre sartal koreye haġin keda adoe metaġ koa ma pharakok pe hanhana dare then sen kate pante te teŋgon pe. Ado saġi sen kate onka leka pante teko teŋgoena adoe metaġ koa ma onġe khon ñir hijuġ pe ar noa jel utu halaŋ kate jom pe jahāe ge

jahātak pe kusiak onage halañ kate jompe. Ado kathae okoe laha teye nīr hec gofen uni do onte noteye beñgef taça gof keda ado khalak reak ðaŋgra jelge ðhere ñelkef khan onageye atkir gof keda inā khon tayom hecić do sořha reak arhō inā khon tayom hecić do bhāutić reak geye halañ jom keda arhō ona khon tayom hec kodo sakam korenañ ar sartal korenañ ko halañ jom keda. Ado okoe khalak reak ko jom keda onko doe saotar kařkoa ar okoe sořha reak ko jom keda onko doe musla kařkoa ar okoe bhāutić reak ko jom keda onko doe tili, tamoli moera kařkoa ar okoe kaera kanthar utu ko jom keda onko doe babrē kařkoa. Ado noñka lekate baro chařik jat kař koa ar roř hō begar kař takoa ado noñka lekate car konđ car pirthimi teko pasnaoena. Ado kathae abo hoř huda do ono řarpi disom khonak do bir birteko hijuk kana ado siñ duar reko esef ena. Onđe do barea boñga kin ođokena unkin do Uluñ pařka ar Julum pařka ko metakin kana unkin do kathae ak řanař te siñ duar reak silpiñ kin sobok řhić gořaf koa ona kate bañ duar reko esef ena. Onđe do Kapi karan ar Bhařa biřai boñga kin ođokena ado bañ duar reak silpiñ kapi řanařite mař řhić gořaf koa neko boñga ge kathae gidra bako hoe hodoř jokhen do caoleko erako kana ar kathae un rege mōřē ko turui ko jaher era gosāe era boñga ko řamkeř koa. Ado ona kate buru ko esefena ar hor řam řamteko lañgaena un reko men keda dhorage noa buru ren boñgae esef akaf bona. Ado unreko manan keda menkeda ko e marañ buru ma hoe ařak aleme disam řam kate pereć me umar meale ado kathae inā miř řarař khangē kathae siñ cando rakap kanko ñel kede. Ado hor ko řam goř keda ado ona kate eyae nař parom Campa disom teko hećena. Onako nař reak řutum do noako kana (1) Gañ nař (2) Sořa nař (3) Giru nař (4) Guwař nař (5) Topo nař (6) Jabo nař (7) Sasañ nař.

Noako nař gađa parom kate Cae Campa disom reko berelena ar nokoko boñga do kulhi mučar reko ořakaf koa, ar siñ boñga řutumte merom ko mař adea seko manao kede ar

ona Campa disom rehō ađi aema đinko tahēyena ar onđe hō jatko řařiñ begar keda (1) miř doko Kherwarena (2) Siñena (3) miř doko Rayena (4) miř doko Mār Munđayena (5) miř doko Koda Dhañgořena (6) ar miř doko Kuñkař Mahleyena.

Noř ka apan ařin jatente ona disom khon ko sa calaoena ar hoř moto ko tahēyena ado apan ařin gořko benacana ona gař reak řutum do noako kana —

Paris

Gar

Hāsdař koař do	Phiri Hardi Gar
Kisku koař do	Kōđeđa Gar
Murmu koař do	Campa Gar
Hembrom koař do	Khaři Gar
Maranđi koař do	Badoli Gar
Soren koař do	Caebaher Gar
řuđu koař do	Luibarař Lukuibarař Gar
Besra koař do	Bonsariař Gar
Baskey koař do	Harba Loyon Gar
Pāuria koař do	Boma Gar
Cōře koař do	Jañge Kođo Gar
Sowali koař do	Holon Gađa Gar

Ado noñka apan ařin gořko benaoante ađi bařić do kisāř ena. Khangē gidra kodo ařuř jokhen kulhi reko eneća arko rego peřoka adoko menkeda ceřbo poroba ar kisku hoř doko raja-yena ar murmu kodo ko řakurena Hembrom kodo ko Kuārena ar Baske kodo ko bařij beparena ar řuđu kodo ko tumdař řamak ko benaoa ar Besra kodo mēřheř reak ko řamikan tahē-kana.

Ado kisku rapajko menkeda Chata bo poroba ado chata ðañ heleć lebreć bir khonko mař ađu keřte chata porob ko porob keda ar murmu kodo indi chata ko porob keda maranđi kodo

buruko beref keda tuđu kodo sohrae ko porob keda khange
hansdak kodo ko menkeda abodo karambo poroba. Karam
darege kathae lahate omon pahil lena onagebo poroba. Ado
kathae kulhi ko durupena ona porob galmarao lagif ado ko
nenda keda ado kathae retha retha jog manjhie taken takoa uni-
yak asol nutum do Hariaea. Ado adiyehende iate rithako bah-
nawakadea ado kathae pahil pahil karam porob iate adi barić
hořko jarwaena ina dhara dhari disom hoř hōko hećena. Ado
handi nui lagif jog manjhi ko metae kana ma hoho ako tabonme
mente. Ado uniye menkeda cef lekañ hohoea ado ko metadea
ato numtako me ar am numok me ado sari onka lekae hoho
keda khange disom hořko goñ gofeda ado handi nu orať tey
adereť koa. Ado ona kate dher din tayom onko boeha motore
tuđu ar besra ko badotena biha sadi karon menkhan noa reak
bean do tayom teñ laia ar kisku ar marandi noko hō simana
karon teko badotena nit habić badot menak takoa ente onko
kisku ar marandi ar tuđu ar besra re ghar ghariya bako jořaoa
arko jořaole rehō bako bhuñjaueda ar nunať atko lařhai lena
tupuñ tupunte kathae sin candoe eseť lena ona reak nonka leka
seren menaka:—

Seren (Sohrae Rař)

Bereť bereť bereť mese gateñ ho
Cirgaľ cirgaľ cirgaľ mese gateñ ho
Kōenda ko mapak kana gateñ ho
Badoli ko nepeť gopoć kan
Cete lagif mapak kana gateñ ho
Cete lagif nepeť kana gateñ ho
Cete lagif nepeť gopoć kan
Simā lagif mapak kana gateñ ho
Dandī lagif nepeť kana gateñ ho
Dandī lagif nepeť gopoć kan
Cete teko mapak kana gateñ ho

Cete teko nepeť kana gateñ ho
Cete teka nepeť gopoć kan
Muruf baha kapi teko mapak kana gateñ ho
Icať careć sar teko tupuñ kana gateñ ho
Icať careć sar teko nepeť gopoć kan

Ado nonka leka Kōeđa gař ren ar Badoli gař ren ko
badotena ar uđi barić ko gopoćena ar noko reak ge arhō seren
menaka onado nonka leka kana:—

SEREN (Baha Rař)

Rimil rimil sađe kan mirgi ho
Cefko rimil rulikan jagośae
Kōenda ko sardote niñgañak
Badolico napařija gośae
Kōenda ko sardote niñgañak
Cete lagif mapak kana mirgi ho
Cete lagif gopoć kana ho gośae
Kōenda ko sardote niñgañak
Badolico napařija gośae
Kōenda ko sardote niñgañak
Simā lagif mapak kana mirgi ho
Dandī lagif nepeť kana gośae
Kōenda ko sardote niñgañak
Badolico napařija gośae
Kōenda ko sardote niñgañak
Cete teko mapak kana mirgi ho
Cete teko gopoć kana ja gośae
Cete teko nepeť gopoć kan
Muruf baha kapi teko mapak kana mirgi ho
Nicať careć sar teko tupuñ kana je gośae
Kōenda ko sardote niñgañak
Badoli ko napařija gośae

Kõendako sardote ningaňak
 Hesak sagen napaři ja gosãe
 Kõendako sardote ningaňak

Ado kathae noňka leka onko ko mapak gopoć re sereň
 ko jořao akada ado ako bħayadi motore lařhai hoyen tako khan
 suluk do cabayen takoa. Kħange ona takre Mandho siň doe
 upelena unige ona campa disom khon doe biđrau keř koa hopon
 era khoj kan karonte. Ado nui mandho Siňak bean hõ tayom
 teň laieda noko reak katha geň purau lege ado kathae cef lekan
 bađohi coe tahẽkan baro joř sagař miř jokha tuy jut keda ado
 uni Mandho Siň botorte miř ninda bħitarte Campa disom khon-
 ko dař keda. Toře pokhori disom teko hećena unrege kathae
 Mandho Siň aloe paňja tiak koa mente kathae huruř khunřuf
 ren bonga ko daňnaukeř koa. Ado kathae ona toře pokhori
 disom rege đher din ko tahẽyena ar miř paři doko aćena onko
 do kathae Campa disom khonge bako heć lena. Onko do Man-
 dho Siň tulućko gateyen teko Bir hořena ar noko hećen hoř hõ
 kathae ađi ko saňgeyena onako paři hõ sikři maķři te tol caba-
 yena kħange Maraň buru do kathae sendrae barte keda. Ado
 gipitić řhenge cef lekae nelkeř koa onka geye paři idikař koa
 metař me miř paři khongeye gel bar pařiskař koa. Onako paři
 do noķoe noňka kana Nij Hansdaķ, Sada Hansdaķ, Maňjhi
 khil, Naeke khil, Bođwar, Keđwar, Tahi jhari, Nořko lumama,
 Jihu, Kherwar, Cilbindħa, Gař, Badař, Mahananda, Jugi,
 Piřikħanđa.

Ado Kisku koak paři

Nij Kisku, Sada Kisku, Maňjhi Khil Kisku, Naeke khil,
 OK Kisku Ađ Kisku, Sor Kisku, Laf Kisku, Laher Kisku, Gař
 Kisku, Patal Kisku, Badař Kisku, Tiķa Kisku, Jabe Kisku, Roķ
 Lutur Kisku.

Ado joto paři rege noňka leka begarkan takoa jotore 144
 paři ge menaķ lea ar onako paři ge menaķ lea. Ado onakate

siu riu řanđi teko ućařena ar ona řanđi talare do ponea dare
 tahẽkana Saři sarjom Labař atnak, Lađea matkom ar Ulesarjom
 ge. Ado ona řanđi reko đerayen khan onako dare buřa redo din
 hiloķ ge kulhi duřuř ko jarwaķa ar eman teak reak leg carko
 bandhao keda. Baňdo baro siň baňdo baro maňna baňdo baro
 boehor geko acar laķa bicar laķa duřuř duřuřte kathae onđenak
 ghãs sanamko duřuř nite keda ar kere đađi daķ hõ ko nu aňjeř
 laķa. Ado unreko men keda noa acar bicar do cando lagaete
 ar dos jona sakhiate bo acarakař bicarakařa ado noa bicar bo
 biđaua bhala řarhaok tabona se baň ado onka menkate ko men-
 kate ko menkeda ma jaňga bo artaka ar noa toře pokhori baha
 bandela đariřu cetan tebo řunđan paromoka judi řhik bo bicar
 akař khan jaňga reak arta hõ oho lohoflen tabona ar noa bicar
 tahen tabona ar menkhan baiħař re roře ko rakeda jemon miř
 hãk rege ko thir godok ma. Ado kathae miř dhao ko hãk goř
 keda 'cup raho' menkate kħange kathae onko roře do ekalteko
 thir goř ena ar jaňga ko artayen te ona daķ cetanre poraeni
 sakam aťeř kate ona doreão cetan te ko řunđan paromena ona
 reaň sereň menaķa.

SEREŇ (SOHRAE)

Tuři ghor pokhori baha goř bandela
 Ona goř talare ingaň doe janam lediňa
 Haere na ingaň tiň haere na apuň tiň
 Ingaň do uli daķ ula katey řsul lediňa.

Ado řunđan parom kate hanasa đhip reko teňgoyena; ado
 arta ko nel bařayeř takoa okoeaķ lohofena se baň ado kathae miř
 hořaķ lohofen ko nel keda, kħange ko men keda okařaķ bicar co
 babon řhik leř onatege lohofena kħange bar hořko kol ruar goř
 kař kiňa kuli aģuko laģiř, ado ruar kate ko kuli keř koa enkathae
 okařaķ bale jut leřte arta do lohof entalea. Adoko metař kiňa
 lapit ar dħai buđhi reak đadni se kuřai bape galmarao laķa ona-

tege lohof akan tapea; ado kin kuli kef koa unkin do tinakle emakina mente, ado ko lai af kina banma koja gidra khan mis muji se pon suli ar mis tan parhand emaepe ar kuji gidra khan do ona reak adha metaK me bisa hofo ar mis tan parhand ar lapit reak ho onka lekage menkhan parhand bodol do pon ana poesae nama. Ado ko metaf kina do sen kate noa katha lai akome; ado ruar kate kin lai af koa ado ona geko gofa keda ar herel hopon do icak buta reko rakap ena ar maejiu ko do matkom butare ado ona iatege nit ho bapla redo ko matkom butayeda. Noa acar ar bicar do taken getabona ma arho mis tan bon bidau lege ado ona arege mis tan nufuc dare tahkana, ado more hofo menkeda judi noa hukum tahen tabona menkhan ma noa nufuc dare gof godok ma ado katha inah ghaji tege gof gofena. Khande dos jona ko menkeda abo do adi bo bebhag keda ente jiwef darebo gof oco keda. Ado noa dare cekate bo jiwef ruara ona reak bo upaiya khande katha inrege cof khonak arah ena banma dangwa kuji koak toa dare buta re dulce khande jiwedoka. Khande katha dangwa kuji towa namko nir barae kana khande katha barea kuji kin tahkana unkin do katha Darap Dangi ar Cehel Pano akina. Khande unkin kin menkeda henda baba nunak lolo seton okate pe nir barae kana ado ko menkeda, ia mai dangwa kuji towa namle nir barae kana ale dos jona aditef le opoman akada ente jiwef dare le gof ocowakada. Ado katha unkin kin menkeda iya baba alope bhabnaka ona do alin lin ewoka, ado katha kin duhauaf koa. Ado kin menkeda iya baba lai katege kahi debo, menkhan baba boda merom hopon lin hobor ledea unre baba kone nunu merom hopon doe ado aka adina, ado ona tege cef cekaka ona do ape more hofo ge nel tabonpe ado baba ona iatege maejiu kowak ho kone senak nunu do kaji getakoa. Ar ona towa idi kate nufuc dare buta phed reher thec ko dul keda khande katha ona dare jiwef ena ar merom adowaf te nufuc dare ho katha mis nakha do gof gea.

Ado katha unre dos jonako men keda nokoe tho nitok do joto lekan katha bon badae caba keda, ado tehen khonak narta hilok, chajiyar hilok, bapla hilok, biha hilok, baha hilok, sohrae hilok, sendra hilok, karka hilok, Ahni hilok, muhi hilok, yearna hilok, morna hilok, enka leg jon car jon tabonpe, nenka acar jon bicar jon tabonpe, nenka enec jon sulan jon tabonpe. Ado katha unrege sire sire pathe pathe ko leg akaf car akafa; ado un khonak katha ona lebef landhu tege dara bon kana, ado katha noa disomte hijuk ko men laka khande katha adi baji kaker gajar ona iate lahak okoe ho bako reben kana; ado katha bar hofo kin tah kana unkin do katha Ote ar Bole akina ar unkinak phed bohok do katha dirmi lekan takina ado unkin kin menkeda delabo alin liu lahak kana. Ado katha ona kaker gajar ona tikin ten giti idi keda ado ona goyon goyon te disom hofo ko paña agu kef kina onka lekate ona kaker gajar khon ko parom hecena. [Ado ona kate khas pal bolonja disom te ko hecena. Ona disom re do adi dinko tahkana ar ona disom re taken rege katha birre katha dane cefaf koa ar herel hopon do ojhafe cefaf koa. Ar ona disom khon do sikhari disom te ko hecena onde do Karui parganayen takoa ar adom hofo doko mena Hikime pargana lena. Ado katha ona disom re taken rege mis tan legko bandhao keda banma nai gada ar badakar gada alope paroma onte do turuk disom bhand disom kana. Okoe ko paromok khande itic gof akope laeren gidra ho itic gofako pe. Ado katha noasa disom do udi baji orjon hoyok kana si cajihte hoe laji, tamak leka piska, dedger leka kunam, bulu leka at aser, tumdak leka jondra, tarwaf leka hofo, seta leka hao, ona unante katha bako batao leste note bir disomte note hofo parom hecena. Ar ona sikhari disom khande katha jande man tandeyenako. Okoe kodo hante pacia senko ruarena metaK me Sin bhum, Man bhum, Tundhar, Keojhari, Sim disom, onte ko ruarena ar okoe kodo Nola disom senko nargo calao ena ar

okoe kodo Tundi Jharia Katras Munger Patna seć ko rakap calaoena ar adom hoř do tala tala te note Sãotã Pargana teko heć akana. Arhõ mić dinok do kathae oka sen cole calaka ona reak thikan banuka.] Ado campã disom re tahẽkan re tuđu besra ko badot len ona reak kathan laieda ona do nonka kana

Tuđu ar Besra bapla reak ghar gharya ko jořao laķa Tuđu ren do kořa hopone tahẽkana ar Besra ren do kuři hopon. Ado unkin baplare baryatok ko sen akan tahẽkana ado kathae bahu tul ořak teko ader lef koa. Ado kathae unreko nel keř koa bahu kuřiren baret tikin unkin ge uni tuluć latghuři kin lagao akafa. Ado kathae ona hirkhate uni bahu kuři do bako doho ledea ar noa katha disom reko řam řahi keř khan Besra hoř doko biřol ocoyena. Unrege kathae Besra cheřa ko bahna akaf koa. Ado un khonak okare hõ bahu oako řam řaře akoe ar hopon era hõ cele hõ bako idikotakoe ado kathae Kisku rapaj kořen ko nehorena ar uni raj do Hansdak hoř ar Murmu hoř ar Hembrom hoř koe buřau bařa keř kote ko metař koa den nunak unak emokpe tobe khan hopon erale emapea. Ado ona emok ko ańgoc keda ar unrege kathae noa eńga itař dował kicrić ko choř akada ar unrege metař koa enkathae sodor tede ohole emlepea aleko- ren kuřiko chata nelko calaka unre ape do bachao kate idi jońpe ado kathae nonka lekate onko Besra pařis ren kodo ko peřa tala akaf koa ar nui Mandho Siń reak katha note doń laieda.

Uniaķ katha do nonka kana Kisku rapaj kořen Baskey pařis ren kuři kařpi ko doho ledea. Ado Kisku rapaj koren kořa kodo uni tuluć lotghuři keřte ko asyar kedeã ado hařam raj ar buđhi kin kuli bařaea hinda mai noa bojgar do okoeak kana mente ado kathae botorte bae laiakoeã ado kathae din tiyoken khan birte sen kate lař jhařa bhitrire ye .....

** (Nonde do mić page banukte badakana.)

ona iate kathae kicrić do nitkate bań ořejok kana ar hořo hõ caole ge geleķ kan tahẽkana. Ado uni kařmi kuřige kathae ić linđhite gele hoř kateye tirhol jomkeda ar ona hõ candoe nel kede khan ona hõe bond keda adoe hořo oco keda. Ado kathae mić dinok do ceř kařmi teořa recoe pařaoen onate gidřa do bae nunu hoř adea khange rapaj koren kuřiko do hawa jom řalhaok ko sen lena. Khange gidřa rarak kan ko ańjom kede khan bako men keda okaren gidřa ba noa bir bhitri redoe rarak kan dela bon sebo nelea ado onka menkate ko calao ena khanko nel kede do esel gidřa ar khub mõńje nelok kana khanko menkeda dhora gena nui gidřa do aboren kařmi kuřiye janam akadea mente, delabonbo idieã ado onka menkate ko hobor ařu kedeã. Adoko metae kana nina nunu hara kae taleme alele bařha ařu akadeã. Ado uni kuři hõ kathae řařka teye hobor kedeã khange hařam raj doe menkeda cele bon řutumea mente. Khange buđhi- ye menkeda mandhoa bo řutumea. Khange tayomte do inige Mandho Sińdo. Ado kathae harayen khan marań birbão kořae hoyena ado kathae barha disom ren raj řene sipahiyena. Tayomte do deane hoyena. Khange barha disom ren raje me- taea hendaya Mandho Siń bako bařuam kan doya bako bařuam khan iń řten sař ařukom. Ado kathae Mandho Siń do Campã disomre heć katey metako kana de bařuań pe bankhaniń ituř kotapeã ado ko metadeã bařuam geale ado le cepeř řhik bařa- len ge, eńde aneć jahanakle metama; niã dhao do sen ruř lenme ado uni sen kateko kulhi duřuř keda menkedako de bhala okoe hopon erabo emae kana, nui Mandho Siń do. Ado khange joto hořko menkeda nui doe cele pařis kana. Pařis babon řhikan lekhan cekate hopon era dobon emaea. Khange Kisku raj ko metae kana amren hopon era baře emae me ale do ohole em lea řati paři reak řhikan banuk taea. Ado kisku raj hõe menkeda iń hõ ohoń emlea. Khange adoko menkeda tobe khan okoe hõ emok babon reben kan khan do noa disom khon bo dařa. Ado sagař ařu bo jut dhařić bo nenda hatařa se bon eře bařa hatařea,

ado enka menkate ko thir baraena. Ado barha raje meta dea okor ya Mandho Siñ em agu lef koa do calak te agu kom khange ado Campa te calao kateye metako kana delabo barha ten idi pea, adoko menkeda ohole sen dape lena. Khange Mandho Siñ do ruar kate raje lai adea; khange raj doe metadea do hati idi kom hati re deé kate ko hijuka. Khange sari hatiye idi kef koa adoe metako kana taran te bape sen dapeak kana ma hatire dejokpe. Khange Campa disom ren horoko men keda hatire ohole deé lena hatire dejok do bejae sokkoéa ado ona ko metade khaé hati doe idi ruar kaf koa ar onako joto kathae lai adea. Khange raj doe menkeda sadom idikom sadom tedo ko deé hijuka khange sadome idi kef koa onko ho ko dusau kef koa menkedako sadom re dejok do linhi ghaghaoa khange onko hoe idi ruar kef koa ar noa katha raje lai adea. Khange raj doe menkeda do khurkhuiri idime ar kaha, khon ona hoe idi keda, menkedako goé hor leka okoe gok ooka. Khange ona hoe idi ruar keda ar joto katha raje lai adea khange raj doe rangao en teye menkeda noko hor do sanam ge inak doko bebasut keda do am do calakte joto ge ituf kotakom ado nahak in then ge bako hijuka unre nahak in nam koa; ado kathae Mandho Siñ do senentey metako kana Raj then calak ma pe haruren ado joton ituf bhond kotapea; ado unreko metadea alom ituf koa nukin bar hor raebaricle dhurau ef kin nukin ge nahak kin bahuwama. Ado unkinkin men keda ali do aikha baro kat caole bandi lin jom cabaea ar baro jo panahi lin horok ojeja ado noakom emok khan lin raebar ama ar bankhan okor lin raebar dapeak kana. Ado onako emoke angoc keda, khange jhute puse mifan kuri kin uduk adea ado kathae cef lekan badohi coe tahekan mif jokhate sagare jut keda ado unkin raebar hor do senkate kin nenda oto kada banma nin din indin redo baryatok bon calaka, ma ado cefko kulau julau tabonpe. Ado kathae mif dinok do goa Campa ren hor ko riyau ena, ado mif ninda bhitari te Campa khon ko dap keda; ado nenda din tiyoken khan Mandho Siñ

do lab laskar ante baryatoke hecena khangeye nel barae kodo cele ge banukko, khange pakjaye dhurau ena ado kathae ar onko sowali parsi ren koe nam kef kotey onko ren hopon erae hatao kef koa onate sowali paris do bako namok kana onko geko bir horena. Ado noa reak sereu menaka ona do nonka leka:—

SEREN (RINJA)

Hihiri re janam
Pipiri re moron
Jonome te Cae Campa gare
Uhi dese manuse ro jonom
Mandho Siñe bidarali re jae.

LĀGRE

Hihiri re dada jonom
Pipiri re dada moron
Mandho Siñe re dada Bidarali jae.

Ado kathae unrege abo manwa do Mandho Siñ aloe panja tiyok koa mente huruf khunuf ren bongu buruko num agukef koa ar bankhan pahil do bako tahékana.

BHANDAN BINTI

Noa binti katha do pe lekana miſ do Karam binti miſ do Chaſiſar binti miſ do bhandan binti ar pene binti ge etohoſ do miſ gea metaſkme penegge Hihiri. Pipiri rege ko ehoba ar khoj kamol disom haſiſ do miſgeko num aſuia. Ar onde khonaſ do thoſa thoſa do begar machaka ar karam binti redo babaho menkateko roſ aſuia ar chaſiſar redo saheb menkate ko roſ aſuia ar bhandan redo bapdhon menkateko roſ aſuia. Ar noa bhandan do hoſ goſenre bakhra ko emakoa, onage bhandan do Paſhil do ato hoſ lagaete ko nenſaſa ado nenſa din tiyok len hiloſ do teke sobodoſkako geſ gurijoſkako arko hoyona um naſkanako. Atoren maſſiſi paranik do setaſ reko idikiſa ar haſſi emakin teko galmaraoa baſma noado bhandan nutum jan haſſi kana ar ato sudhaſen hoſ hoyonko hohoakoa ado ayuſ bela do sanam hoſko heſ jarwaſa ar peſako hoſko hijuka ado rum boſga maſan kate racare haſakte patſa re caoleko oſoka ado racare guriſ kate patſa caole ondeko samaſa ado daſe aſukate ko kuſam koa ar uni daſe reak miſ phaſi chaſao kate uni khamid hoſko tewen ocoea teſgo kate ado binti laſiſ hoſko hoho jarwa koa ado tala racare duſup kateko mena dela baba nonde thoſa bo buluſ nokaka ado binti ko ehoba:—

Note phalna maſſiſi ge bapdhon note mudi maſſiſi ge bapdhon note hardam maſſiſi ge bapdhon note lokhon maſſiſi ge bapdhon note duſa maſſiſi ge bapdhon note kandna maſſiſi ge bapdhon note phaſu maſſiſi ge bapdhon; nonka leka atoren joto perjako num cabakoa adoko mena aboge dos bhai dos narayon do numle tehō bae maraſa ar okoe bae numle tehō bae huſiſa, boſoe tulsi pat choſoe tulsi pat, ekoe tulsi pat ado bapdhon nit bon legeſ careſ do baſkana sei dinrege kathaſ ſiſ boſga buru

moſe mare hapſam koko legakaſ carakaſ. Ado bapdhon inſa lebeſ lanſhu tege darabon kana baſma narta hiloſ chaſiſar hiloſ bapla hiloſ biha hiloſ baha hiloſ sorhae hiloſ harna hiloſ morna hiloſ nenka acar joſ bicar joſpe nenka maſiſiſi mamla joſpe nenka eneſ joſ sulaſ joſpe ado bapdhon oka dara reco Hihiri Pipiri diſom menaka onde do kathaſ manwa bon janam len buſar lena ado bapdhon onde khonaſ do Hohoro Bomboro diſom tebo ucaſena ado bapdhon, onde hoſ berelen dohoyenabo, ghinkeſ ghatra keſabo daſhikeſ duſgri kedabo ado bapdhon onde hoſ aſulen uſaſenabo okoe lumam leka tol kodoe tolona aſiſi kodo bo aſiſi aſukeda. Ado bapdhon ayoro payoro diſom tebo heſena; onde bo berelen dohoyenabo ghinkeſ ghatra keſabo daſhikeſ duſgrikeſabo aſulen uſaſenabo okoe lumam leka tol kodobo tolona aſiſi kodo bo aſiſi aſukeda ado bapdhon onde khonaſ do dudumul diſom tebo ucaſena. Ado bapdhon onde berelen dohoyenabo ghinkeſ ghatra keſabo daſhikeſ duſgrikeſabo aſulen uſaſenabo okoe lumam leka tol kodo bon tolona aſiſi kodo bo aſiſi aſukeda. Ado bapdhon onde khon do ajodana diſomte bo ucaſena; onde hoſ berelen dohoyenabo ghinkeſ ghatra keſabo daſhikeſ duſgri keſabo, aſulen uſaſenabo, okoe lumam leka tol kodo bo tolona aſiſi kodo bo aſiſi aſukeda. Ado onde khon bapdhon jhaldaſ diſom tebo heſena; onde hoſ berelen dohoyenabo, ghinkeſ ghatra keſabo, daſhikeſ duſgri keſabo, aſulen uſaſenabo, okoe lumam leka tol kodo bo tolona aſiſi kodo bo aſiſi aſukeda. Ado onde khon haradata diſom tebo ucaſena; onde hoſ berelen dohoyenabo, ghinkeſ ghatra keſabo, daſhikeſ duſgri keſabo, aſulen uſaſenabo, okoe lumam leka tol kodo tolona ar aſiſi kodo aſiſi aſukedabo. Ado bapdhon onde khon khoj kamol diſom tebo heſena; onde hoſ berelen dohoyenabo, ghinkeſ ghatrakeſabo, daſhikeſ duſgri keſabo, aſulen uſaſenabo, okoe lumam leka tol kodo bo tolona aſiſi kodo bo aſiſi aſukeda. Ado onde khon cae campa diſom tebo heſena; onde hoſ berelen dohoyenabo, ghinkeſ ghatra keſabo, daſhikeſ duſgri keſabo, aſulen uſaſenabo ar ona

disom redo apan apin gar bo banao keda. Ado bapdhon ini Mandho Siñ botorte onđe khonbo dař keda okoe lumam leka tol kodobo tolana aťiñ kodo bo aťiñ agukeda. Ado bapdhon onđe khonak do sikhar disom bon cia keda Sega mukhią atoren Karu hoře parganayena uni dharwaķe ruku keda menkedae delaja aena ot aena biriñ cia akada onđe dobón asuloķ uťetedoķa enkathae si caťiće tege hoe laťiće uđi bařiće jopatiñ, tumdak leka jonđra, ata lekhaće catom leka oťejoka, tarware leka hořeće, řamak leka piska, đedger leka kunam, bulu leka at aser ado bapdhon one bako mena je urali har bhańge muthi jiu jae jita ke udhar mora ke pastau jita juthi khoe mora kandhejae ek lok jhakaete sae horbo jhakraoma. Nonđe gujuķa nonđe guroķa mentedo babo bađae laķa ona urali patali Sikhar disom rebo hećena berele dohoyenabo, ghinkeř ghatra keřabo, đahikeř đungri keřabo, asulen uťeřenabo, okoe lumam leka tol kodo bon tolana aťiñ kodo bon aťiñ agukeda. Ona kate bapdhon pandra disom bale dhume pargana dharwaķe ruku keda enkathae delaja aena ot aena biriñ cia akada, uđi jopatiñ řamak leka piska, đedgar leka kunam, bulu leka at aser, seta leka hao, tumdak leka jonđra, tarware leka hořeće si caťiće tege hoe laťiće, ado bapdhon ona urali patali hećen dohoyenabo nonđe gujuķa nonđe guroķa mentedo babo bađae laķa cara gebo nel keda phandado babo bađae laķa. Ado bapdhon onđe hō berelen dohoyenabo, ghinkeř ghatra keřabo, đahikeř đungriķeř abo, onđe hō okoe lumam leka tol kodo bon tolana aťiñ kodo bo aťiñ agukeda. Onakate bapdhon Pabea disom, bauą khepa pargana dharwaķe ruku keda; uniye menkeda delaja aena ot aena biriñ cia akada onđe do uđi jopatiñ asuloķ uťedoķabo řamak leka piska, đedgar leka kunam, tumdak leka jonđra tarware leka hořeće, toyo candbol leka iři erba mimiř moka geleķa ceř bańse si caťiće lege hoe laťiće. Ado bapdhon ona urali patali hećen dohoyenabo nonđe gujuķa nonđe guroķa mente do babo bađae laķa. Ado bapdhon onđe hō cara gebo nel keda phanda do babo bađaea laķa onđe

hō berelen dohoyenabo, ghinkeř ghatra keřabo, đahikeř đungri keřabo, asulen uťeřenabo, okoe lumam leka tol kodo bo tolana aťiñ kodo bo aťiñ agukeda. Ona kate bapdhon sonkara đhaka jhunu pargana dharwaķe ruku keda enkathae aena ot aena biriñ cia akada nonđe do asuloķ uťedoķabo uđi jopatiñ řamak leka piska, đedger leka kunam, tumdak leka jonđra, tarware leka hořeće gadar, seta leka hao, miřtenem tiyaķ argo lekhan miř garosti hořem anřaoķa. Ado bapdhon ona urali patali hećen dohoyenabo cara gebo nelkeda phanda do babo bađae laķa nonđe gujuķa nonđe guroķa mente do babo bađae laķa. Onđe hō berelen dohoyenabo, ghinkeř ghatra keřabo, đahikeř đungri keřabo, asulen uťeřenabo onđe hō okoe lumam leka tol kodo bon tolana aťiñ kodo bo aťiñ agukeda arhō đhaka řaluk ge Muhulpahari Lokhon mańjhi dharwaķe ruku keda menkedae delaja citri ghuťuñ cia akada onđe do uđi jopatiñ onđe do asuloķ uťedoķabo uđi jopatiñ, řamak leka piska, đedger leka kunam, tumdak leka jonđra, rapak lekhan hermeř katem ur jomkea. Ado bapdhon ona unan tebo menkeda delabon gořoaea ado bapdhon berelen dohoyenabo ghinkeř ghatrakeř abo đahikeř đungriķeř abo asulen uťeřenabo. Ado bapdhon nokoe Lokhon mańjhi Paoatolre berelen dohoyen khan, goćen guren khan, chuten mukutena tok hilok ukhuř hilok hō alege laha laha, Seńgel hilok sokol hilok hō alege laha laha harna hilok morna hilok hō alege laha bań calao kole calao ocoķeř pea. Ado bapdhon nokoe teheñ do naķeř dhubikeř gećen guriće enale, umen nařkayenale, ale bapdhon bohok pereće toroće, taren pereće sahan, lutur pereće mąyām menak talea, ado bapdhon kaķu lekale hende yakana ado bapdhon ape dos bhai dos narayon řhenle aradhonoķ kana bak leka ponđ kalepe; niage ale dole aradhonoķ kana. Ado atoren dosjonako roř ruara menako hē alehō dos bhai dos narayon ho bale keřećak řabućafa, do keř delakeř khaće pa tele hećena mathatepe daram keř lea, uđ gańđo uđ piřha, inā tehō purunge, miř basna daķ, inā tehō purunge, ahate jobab ināte hō purunge, ado bapdhon one bako

mena je nîr sohofte jelko guruKa, idi sohofte peřako badoKa,
meř dak ĵarum dak inaťe hõ khaťoyen bađhoyenale aledo bap-
dhon eken cahap ar lapet gele bađaea, niage nui gurib do đher-
kaete katha uđikama bańma noko dos bhai dos narayon do oka
kore bako berel kan dohokan noa kaťic culuń katha lagaťiń do
af delaoaf kokhan, uđi utarko geć kidiń đanđom kidińa bań-
khan huteć unak do oho lagaolińa. Ado bapdhon niage đherkae-
te nui gurib doe katha uđi kana. Ado uni hoře roř ruřa katha
uđi kodo bapdhon somoe sokra kere đađi lemeń gitilre kumba
kuřiye tikrupko laba akana. Ado cabayena binti do.

Sereń

Tahã reta nana tarna tahã reta nana ho

tahã reta na nana re ...

Jhiri hiri jhiri hiri jhiri pańi bohaere

Tora ho mańus hamaro mańus

kařsana tohara jiba hore

Sońge hi sutal pio muhena bolaere

Tora ho mańus hamaro mańus

Kařsana tohara jibahore

Nit menakbon dhinań bańukbon

Bicar doho kape uđhi kalre.

Ado ko mena den binti hańđi ađuipe ar noa kodo ma
kulhite idipe ońđebo suřa joma = =

Ale hoř hopon do ađitefle lelha gea cedať entef arjao
tuluć hõ si cas hoyok tuluć hõ le nîr bařaegea birge đher dole
kusiaka ona at aser se piskā kunam ge onage đher dole kusiaka.

Mora Karam reak Sereń

Dinejo bhala dholo molo ho

Rate jo bhala jor jor

Cekateba juriho dholo mologem nelok kando

2

Dinejo bhala dholo molo ho

Rate jo bhala jor jor

Cekate co juri ho kolo mologeń aķaűeda

3

Neho juri loťa dak ho

Neho juri datauni

Neho juri dakań emama

4

Daka juri ho bań joma

Nutu juri ho bań joma

Juri ho ińak jiwi do kolo moloť kantińa

5

Juri ho napae napaeiń daka keda

Juri ho napae napaeiń utukeda

Neho juri dakań emama

6

Dose babu iheť beťare

Mańiĵi modol do ađuyem baba

Bađuye ruak kana ato hořlań jarwa nocoye

7

Dese baba ato hořdo jarwakomse

Ti bababo tunum nocoye oka lekae ruak kana

Caole tanaķbo pasir nocoko

8

Dese baba kalu oĵha ho

Ti babaho tunumem

Sunum sakam do neltabonme

9

Binkukhi lok kande nagare

Sohan ho nunať maỹa jala

Babare tokarem dohokat

Nato pereć bhaj beṭak
 Oṛak pereć hopontam
 Nunak mājājala tabare tokarem dohokaf

Ḍhula pereć dhon babare
 Parkom pereć nera babare
 Haere haere nunak mājājala babare
 tokarem dohokaf

Goṛa pereć abola dhon babare
 Nato pereć bhaj beṭare
 Haere haere nunak mājājala babare
 tokarem dohokaf

Yagu yagu mora jae
 Tar pichu gawā kiri lok jae
 Nunak mājājala babare tokarem dohokaf

Baba do tala oṛakrey gitić lena ho
 Baba do tala oṛak hōe nisun oṭokak
 Haere haere nunak mājājala tokarem dohokaf

Yagu yagu mora jae
 Tar pichu lok jae
 Lodi dhare mora rakho he
 Canddana gacha kiri kaṭi kaṭi sarahe banaole
 Lodi dhare mora rakho he.

Janam khon gujuk' hābić rean katha

Ale hoṛ hopon do hoṛmo thitire gidṛa gaṛhaoKkana. Ado janamok lahare hoṛmo haso ehoboka ado unre daK dul buḍhile nam agukoa. Ado uni buḍhi geye saṅgaṛhe rakabea ar gidṛa uyuKkate uni buḍhigeye aṛubea ar bukaṭi gedtaea ar ona āwārtet do sener talare nēl thikkate gaḍako laya ar onḍeko topakaka. Ar uni buḍhi do engat tet laće ar janam hor ṭhene sekaoea ar uni gidṛa goṭae sekaoea dher do ḍaṇḍa ar hoṭoke sekao taea, moṛē mājā din banahoṛgeye sekao kiṇa. Ado ona reakge kuṛai-ko bandhao akada, koṛa gidṛa khan miṭ muṛi hoṛo ar miṭṭaṇ paṛhand ar miṭ ana poesa emoK hoyoka, ar kuṛi gidṛa khan bar suli hoṛo ar miṭṭaṇ paṛhand ar miṭ ana poesa lagaoka ar koṛa gidṛa do moṛē mājā reko hoyona ar kuṛi gidṛa khan do pe mājā re ko hoyona ar jahan porob neṇḍawakaf bhitire gidṛako janamlan khan onko do rokageko hoyona, onage narta chaṭiār-dole metakkana. Ar hoKyo hoṛ do are ana poesae nama ar narta hiloK aḍi utaṛ leg menaka ar onako leg do lahate olakana onate in doṇ bagiaK kana. Ado gidṛako haralen khan onkoak eneć ar kaṃi ar sēṛālen khan sika ar khoda ar kaṃi reak ceṭ ceṭko kaṃia ona reak biborontet. Ado ona kate bahu jāwāe nepelko raebarić hijuk senok, sar saḡun reak ona kate oṛak duar nēl, ado onakate horok cikhnā, ona kate ṭaka cal, ona kate baplateṭ reak, ar caco chaṭiār, caco chaṭiār begor bae bapla daṛeaka ar nai gaḍate bako idikoa ar begor baplate gidṛa janamlan khan. Ado onakate ṭuṅki dipil bapla, ado onakate ghaṛdi jāwāe, ado onakate nīr bolok, ado onakate raṇḍi chaḍwiko reak bapla, onakate ipituf rean, ado onakate oṛak duar joṇ, ado onakate eṅga hopon reak kicrić, ado onakate hoṛko reak abhran, onakate herel reak kaṃi, onakate maejiuko reak kaṃi, onakate haṛam buḍhi rean duk suk, onakate eṅga hopon reak duk suk, onakate ruak hasokrean, onakate peṛako reak, onakate bocha miṭre

tahen, onakate boeha begarok, onakate chuŋkijoŋ reaŋ, onakate hirom bāihāŋ reaŋ, onakate apaŋgir reaŋ, onakate sakam oŋej reaŋ, onakate haŋam se buđhi gočlenre, ado ene goč gurlen khang-e cabayena. Hoŋko mena nui do reŋgeč rabaŋ jotaŋe idikeŋtaea raj mahajon, khon hōe khalasena ape jiweŋ menakpe hoŋge māhā muskilre pe paŋaŋena uni do sere jom cabakeŋtaea onatey calaoena. Ado ghuriā bae ruāŋa ar abo hō inā hoŋgetabon. Miŋ din kalre do calak hoyokgetabona ar abo hikri do bako hijuka bic-kom aboge onko thenbo calaka enrehō onko do bako hijuka arko meneda gočlen khang-e ses din tiyokena ado saŋikangea. Meneda-ko kathae gočtora ekalte jomraja thenko saŋ idiyeŋbona, unige kathae boge baŋiç joto lekae bicareda okoe pap akaf hoŋ do norok kundrey khadle kako kana. Ado gujuk reak etohop do noŋka kana: paŋil do bar ghanŋa tayom okoe tamak menaktako hoŋ do guhriya ko ruya jemon atoren hoŋko bađae baŋma uni phalna doe gočena mente arhō setak jokhen guhriya tamakko ruya arhō gok idiye jokhen guhriya tamakko ruya ona do noŋka lekako ruya —

Kuŋum đubu đubu --pe dhaokate

onka ko ruya ar tamak baŋuktae hoŋdo sen kate gođetko laiaea baŋma phalna hoŋe cabayena ato hoŋ gok sahan laiakome. Ado uni gođet do oŋak oŋake laiakoa delabon ho gok sahan uni phalna hoŋ do teheŋ do maŋgaŋ gupiye calaoena. Okoe baŋ bađae akaf hoŋ doko kulia tis khone ruālena ado gođet geye laia-akoa nin din se in din khone ruālena mente. Ado ato ren hoŋ goč oŋak reko jarwaka. Jarwakate hoŋo ar baŋgaŋpako ataea ar miŋtaŋ simko sabea ar ona ata akaf jinis ar uni sim ar sate reak saŋi bočkate haŋak reko dohoea ar boŋ re seŋgelko lagaoa. Ado pon hoŋ bolokate uni gočakan hoŋko kuŋuŋ ođokea ako peŋa peŋa hoŋgeko tul ođokea eŋak hoŋdo baŋ. Ado rapage thenko gok idiyea kisāŋ hoŋ do ŋaka poesa kicriç thaŋi baŋi ko kolaea ar ceŋ ko uniaŋ sapap taŋčkan taea onako jotoko kol kataea. Ado

ghaŋ then seŋterkateko dohoea ar sarako benaoa ponea do toŋe khunŋiko benaoa pon kondreko bida ar miŋtaŋ re do uni simko paŋi jaladea ar uni goč hoŋren owarisko do ti jaŋga mocako abu-kea ŋaka sapkate. Ado ona sara beŋhaete pe dhaoko acuroka onakate sarateko rakabea onakate hopontef koŋa do mocareye seŋgelaea ado onakate miŋ đar sahan giđiaea. Ado onakate ato hoŋko giđiaea mimiŋ đar sahan ado onakate sarare seŋgelko lagaoa arko pharakoka Ado lo cabakate pe kuŋŋa khapri jaŋ ko halaŋa, onage nai gađateko idieda ado onakate sara reak seŋgel-irija ado onakate onko gok idilede hoŋ ona thenko pe ocokoa ar hoŋo ar baŋgaŋpaka do pon kondre ko curuc giđi kaka ado onakate joto hoŋko hoyoka ar uni ag mukh ade koŋa do goŋae mun-đraka. Ado umuk ghaŋre moŋe goŋen sakamre naŋkan hasae boŋgaea ado um baŋakate oŋak teko hijuka kulhi mučatre dhuŋa dhup baŋakate apan-apin oŋakteko calaka ado jom baŋakate ar-hō goč oŋak teko calaka ado onđeko rum boŋakoa ado onakate atra dhurkaeako ado onakate ghaŋ reak poesa teko jom nuia ado onakate nai gađateko calaka. Ona pe kuŋŋa jaŋ do nai gađa reko bohao goŋkaka. Ado onđe khon hečkate bhaŋdan reakko nen-đaea. Ado okoe do gaiteko bhaŋdanoka ar okoe do merom bhiđite. Ado cabayena.

KARMA BABOT

Ado Jonokpur, atore bar boehakin tahēkana unkin do Karmu Dharmu ākina nūtum do. Inkin ge bhuyā do. Karmu ray ar Dharmu ray ko metakina. Ado kathae Karmu doe marān ar Dharmu doe huđiña ar Karmu doe bānij bepara. Ado kathae Karma porob jokhen do Karmu do oṛakre bae tahēkana ado Dharmu eskarge karmae porob ena. Ado kathae dosar kiloḥ ninda Karmu do bepar khone seṭerena khangē adoe menkeda ado huđinić do karmae porobena inren era hopon do bae laiat koa; ado teheñ ninda bo jom nu baṣa lege gapa dobon upāsa, ado onka menkate dakka kan tahēkanae ar korom gosāe do bhāora bhugaḥ khone neñel kan tahēkana. Ado unjokhen kathae Karmu do bhāora bhugaḥte ārić dak mañdi doe areć gof kakkan tahēkana unjokhen kathae korom gosāe do deya rey paṛao ade-
tey lo poṭak ena. Khange bogete rō ko aṛis kedeā, ado ona kate gaṅga dak tey calao ena ar gaṅga dak rey jobe akana khangē korom gosāe e calao en khan Karmu doe reṅgeć cabayena, haṭi sadow gai kaḍa merom bhiḍi joto ko goć cabayen taea ar jomaḥ hō joto cabaen taea. Adoe nalha baṛaea ona hō oka do bañ milāuaea; Khange ado hoṛo rohoe din tiyoḥena khangē ado Dharmu do hoṛo rohoe hoṛe aḥu akaf koa; ado Karmui men-
keda ać baḥu teṭe metae kana delañ teheñ do huđinić then kāmī lañ calaḥa bae metaṭ lañ rehō enko aćren munis leka thoe ema-
lañ gea. Ado onka menkate kin calao ena ado eratae do onko aḥu hoṛ sāote hoṛoe rokhoē kana ar Karmu do siyoḥe dhurāu ena. Ado okoṭak co sen kate Dharmu ko laī adea bañma maraṇić tikiñ do kāmī kin heć akana. Ado Dharmui menkeda dada do alope si ocoaea uni do kuḍi emaepe jahanak koe aṛe baṛaea ado katha siyoḥ doko mana kedeā am do jahanak ko po baṛae tabonme. Ado khangē baskeak ko idi keda khajāṛi taben ge ado Dharmui menkeda dela hijuḥ pe jol khabar bon jom lege

khangē adoko jarwa ena; ado Dharmu doe men keda lere jol khabar jolkhabar niya le, khangē Karmu doe men keda aḥu jon munis ke diya lao ami ḡhorer lok boṭe ami pichute libo, khangē kathae jon munis em em tege joto khajāṛi taben caba-
yena ar Karmu do bae aṇṭao lena, aćak monreye menkeda in do nahaḥ ḡher hōk bae imaña onka menkate lahate do bae atañ laḥa ado bae aṇṭao len khane menkeda mañjan jokhen nahaḥ bar bakhra geko imaña khangē mañjan ko idi keda unrehō Dharmu do Karmu gey hoho paḥil adea ado unre hō Karmu doe men keda ma jon munis ge laha tede emakom in do oṛak ren hoṛ kaṇaṇ tayom teñ joma ado kathae unre hō bae aṇṭao lena ar baḥutteṭ hō onka lekage hoen taea bana hoṛ ge bakin aṇṭao lena. Khange Karmu doe menkeda aḥa cekayem kuṛai do nahaḥ bako emalañ gea noako salaḥ ge, ado kathae reṅgeć tege kin kāmī ayuṭ keda; ado kuṛai soñe choṭena ado unre Karmu gey hoho paḥil adea ado unrehō Karmu doe menkeda ma paḥil do onko kāmī hoṛ ge em paḥil akome aḥiñ do oṛak ren hoṛ aḥiñ do tayomte nahaḥ liñ hataoa, ado kathae onḍe hō munis em tege cabayena unkin do bakin aṇṭao lena; ado enka tege kin heć ruṛa ena ado oṛakkin heć seṭeren khan gidraḥo rak aḥin kana ado uni aimaḥ hoṛe meneda nit ninda do ceñiñ cekaea mar-
sal re khać jahan aṛak koñ teke kea nit ninda do okareñ nama apum gethoe menkeda onate tana hoṛ liñ calao ena, ado nonka emanteak kin jhograḥa ado erataye menkeda nahaḥ in do reṅgeć te ayuṭ haḥiḥem kāmī oco kidiña delañ khet telañ calaḥa okasen te in rohoe leda onako bebakiñ toṭ giḍi kaḥa ar am hō oka sen tem aṛe laḥa ona ko do maḥ giḍi me ado kathae reṅgeće onka kin kaḍrao ente ninda gekin calaoena.

Ado toṭ giḍi lagaṭ tiye aḥil keda khangē cele coe hāhā goṭ keda ar uni Karmu hō maḥ giḍi lagaṭ kuḍiye tul goṭ keda unre hō kathae onkagey hāhā goṭ keda ado kathae barpe dhao onkae hāhā goṭaṭ kiñā ado kin men keda okoepe hāhāyeda ho toṭ giḍi bakhan in cekaea ar nui hō maḥ giḍi bakhane cekaya

alin do tehen sara din upas tiliñ kami ayup akada bañdo baskeak
 bañ do mañjan bañ do kuñai geye emaf liña ado kathae metaf
 kin aben do korom gosae geye rusawakan tabena ona iatege
 cef hō bañ juñau aben kana aben do korom gosae ge ajiñ dak
 manñi ge dea reben arec adea ado poñak ente rō ko ariñsede
 onateye rusau calao akana gañga dakre ye jobeyakana ado kin
 menkeda tobe cekateliñ aguyeya adoe metaf kin sunum sasañ
 rif bojao ben ar miñtañ nawa bostor kiriñ ben ar sasañte arag
 ben ar calakte bāosao aguyeben tobe khan pañhil leka dhon
 hoyok tabena ado kathae onkae metaf kin ado khet khonak kin
 ruñena ado gitiñ aña kate Dharmu kathae kin rin kedea satu
 sambar lañiñ ar gidar pidar kin jimañ adea ar akin do korom
 gosae pakñja kin calaoena ado calak calakte horre lowa bele-
 yakan kin nel keda ado kin menkeda akhir gebañ akhir lowa
 belelañ jom lege ado kathae lowa bele posak katekin nelef do
 eken tejo ge ado bakin jom laka ado onde khonkin calak kana
 horre ul belebakan kin nel keda ado kin menkepa akhir tho
 akhir lañ calak gea ul belelañ jom lege ado ul dare then kin
 calao ena ot reañ halañ kate kin nelef do ona hō tejo ge ado
 dare reak jo capaf nur kate kin nelef onahō tejo ge khang
 ado kin rak keda —

SEREN

Ampaka khaete gile Karmu

Seho to dikhalañ sudoe pilu poka bñel

Haere haere korom kopal hamara korom gosae kati dure

Ado kathae coñ khonak celecoe roñ keñ menkeda jao
 gañga tirke ado onde khon calak calak miñten gañkin nam kedea
 mihū nuñuwaekan ado kin menkeda akhir lañ calakgea gai towa-
 lañ duhañ lege towa jom kate lañ calaka ado onka menkate gai
 thenkin calao ena khang kathae gañkin sabe kange mihue dañ-
 eda ar mihū kin sabe kan khan gaye dañeda khang ado kin
 rak keda.

SEREN

Gai dhore Karmu bachure palae jae

Bachure dhore Karmu gaye palae jae

Haere haere korom kopal

Hamara korom gosae kati dure re

Khang kathae gaye metaf kin ja gañga tirke ado kathae
 onde khonak calak calak miñtañ pukhri kin nam keda ado kin
 menkeda akhir lañ calak gea tho noa pukhri de dak lañ nuia ado
 kathae dak kin añje rakap eda khankin nelef do eken kikiñ biñ
 ge khang onde hōkin rak keda.

Ado kathae ona pukhri pinñhare miñ ghagra taka kin nel
 keda ona hō locae kin menlaka khang kathae ghagra sudha
 pukhri dakte gasgasao tolo gofena khang onde hōkin rak keda.

Ado kathae celecoe metañkin ja gañga tirke ado onde
 khonak calak calak miñten sadom kin nam kedea ado kin men-
 keda akhir lañ calak gea sadom lañ sabea unire deñkate lañ
 calaka khang sadom sabe lañiñ kin calaoena uni hō kathae
 bogetey phanda bogeteye dañef kana khan kin rak keda.

Ado onde khon calak calak miñten hatikin nam kedea
 ado kathae botorte bakin sor lena ado kathae onde khon calak
 calak miñtañ buñhi kin nam kedea sañi binñai dipil akaf ado
 kathae kulikeñ kin henda babu okateben calak kana mente
 ado kin metadea korom gasae e rusau akan talaña uni liñ bāosao
 aguye lañiñ liñ calak kana ar uni, then liñ arji lagañ khang uni
 buñhiye menkeda iya babu inak hō arji dara katiñben ado kin
 metadea cef reak liñ arjiya adoe metañ kin noa sañi binñai
 bohok khon bañ ocogok kana baro bochor khoniñ dipil bañ-
 eda noa reak arji katiñben ado onde khon calak calak arhō miñ-
 ten buñhi kin nam kedea uni do hoñokre pay lañkao akawadea

ado uniye men keda henda babu okateben calak kana ado kin metadea cando then arji lagif lin calak kana ado budhiye menkeda ia babu inak ho arji dara katinben nokoe baro bochor khon hotokre pai latkao akawadiina nokoe ban ocogok kana ona reak arji katinben ado, ado onde khon calak calak arho mitan budhi kin nam kede uni do culha sengelre janga lok kantaea ado uniye kuli kef kin henda babu okateben calak kana ado kin metadea korom gosae e rusau akan taliina ona reak arji lagif lin calak kana adoe metaf kin inak ho babu arji dara katinben ado kin metadea cef reak lin arjia adoe metaf kin baro bochor khon janga lok kan tiha ban ocogok kana noa reak arji katinben ado onde khon calak calak ganga kin tiyok keda adokin nel barade kana ado tala dakre jobeyakan bohoktef kin nel namkef taea adokin menkeda cekatelan sabea ado kathae dhip then durup katekin rakjon kana ona bo nonka leka kana

SEREN

Kati lagif ho karmu rusali ho karmu
Kati lagif ho karmu biraj salijae
Eka tika sindur lagi rusali ho karmu
Eka tika kajar lagi ho karmu biraj salijae
Delase delase ho karmu nondon lenme ho karmu
Delase delase ho karmu baher lenme
Gateu kuji kin num rema sut sunum soa
Sangan kuji kin narkan rema narka hosor baha bandelae

Ado kathae durup kate nonka leka kin rak jon kana ado kathae korom gosae doe aijom kef khane menkeda okoeba inak nutum num num teye rarak kan ado kathae ona aten atentey hec sarena ado dhip thene hecen khankin sap gof kede ado unreye men gofkeda chi chi dom co hadi coe sabeu kana ado Karmui mengof keda dom ho ban hadi ho ban inge Karmu kanaan ado kathae, dea reak ghaokin arup sapha kef taea ar gofa

hormo kin um kede ar onakin idiyakaf sunum sasan kin ojo adea ar ona kicri tekkin oyo kede khang dak khonko rakapena adoe kulief kina ceda nun sangin ben hec akana cef jala lagokef bena adokin metae kana am ikdilin hec akana amem hecente adi kostolin jomeda ar amem hecente orak duar gai kada hati sadom jotoko gof cabayena ar alin ho rengecte adi kostolin jomeda alin tege lin bari akada ente ari dak mandi gelin arecaf mea ona iate am pakina lin hec akana ado khang korom gosaye metaf kin acha aloben raga arho pahil leka dhon hoyok tabena nonka emanteak reakko galmarao keda ado onde khon kin aguyede khang adoe metaf kin hati sadom gai kada ar mit ghagraraka ben nel laka ado kin men keda he nel lef gealin adoe metaf kin joto onako do abenak kana ado arhoe kuli kef kin pea budhi ben nel lefkoa ado kin men keda he nellef kogeyalin arko metaf lin arji arji dara kataleben mente adoe metaf kin uni culha sengelre janga lokkan tae nui budhi do metaeben tehen khon jangate sengel aloe uskurma ar uni pai latkao akawade uni budhi do metaeben tehen khonak jahae pai ko kokoya emakomae ar uni saupi bindai dipil baraf uni budhi do metaeben jahaeak bohokre jobrae nellere ho bae lai akona onate latkao akawadea ado kathae hijuk hijukte onko budhikin nam aguyef koa adoko kuliyef kin cele babu in reak dom arji laka se ban adoe metadea arjiyakaf giang ado uniye laiafkin leka onko joto budhige bhede lai agua koa ar uni saupi dipil budhiye metadea tehen khonak jahayak bohokre jobram nel lekhan hare phare lai gof akome khang ocogok tama ado uni budhiye menkeda Okormaeti ki korya chi, dhal dhorya chi, apnar korom bhayek dhorom phul philo phul horibol belaoja ado calak calakte kuli kef kin henda karmu hatiben nel leda he nel lede gealin uni do aben ren hati gea O kormaeti ki korya chi dhal dhorya chi apnar korom bhayek dhorom phul philo phul poribol belaoja ado ona katey kuli kef kin metakin kanae sadom ben nel leda ado kin menkeda he nel lede gealin adoe metaf kin uni do aben

ren sadomkangea O kormeti ki korya chi dhal dhorya chi apnar korom bhayek dhorom phul philo phul horibol belaoja ado ona katey kuli kef kin henda ya karmu pukhri pinhare taka ben nel leda ado kin men keda hē nellet gealin ho ona do abenak taka ge O kormeti ki korya chi dhal dhorya chi apnar korom bhayek dhorom phul philo phul horibol belaoja ado tin dhao ona belake lai akin kana metakme gai kada ul dare un dhao noa phul philo phul katha do rorogoka ado kathae lowa buta then do agukate kin ada kef koa ar mif ninda kin tahyena khange kathae tinak ko goe lena jotoko hee jarwa ena dosar hilok setak khan gikin dahrao agukefko khange kathae Jonokpur atoren ko menkeda okoeren hati sadom gai kada ya adoko nel kede khanko menkeda Karmu ren ya dure rengec cabalen tahēkanae engate arhoe kisar ruarena ado kathae unre noa karam doe porob keda bhuyako karmak jokhen mae tayomen ado ona iate abodo aghar rebo karam porobeda ado sereñ.

Sereñ

Nit menakbon dhinen banukbon
Bicar doho kape udhi kalre
Yutho puta colo puta
Rinja dikhi jale
Ki matha dikhi jale
Manj kuli yakharo jo
Karam gaḍao lehore

Ado nia sereñ saote binti hoj durup khonko berefa ar tumdak ko ruya sin dak setak dak sangin disom bhumbuk dak ado ene binti do cabayena.

Ar noa binti katha galmarao do thoḥa aj buj nok gea, ente usaḥe calao ena Karmuge ar pakujai hō Karmuge ar porob hō karma ge ona iate thoḥa aj buj ge bujhauka.

Usaḥe calaoen do korom gosae ko metaea.

Ale hoj hopon do joto paris khon le dher gea, menkhan mif mon ar suluk banuk talea ona iatege one etak paris ren ale talare ko raj akana, mif mon ar suluk taken tale khan ohoko bolo lena, ar ale do aditef durukia jat kanale; ar hiska cugli bairi sadhao ar latghuti, noako barti menak talea noa iate monre suluk banuk talea ar dilho banuk talea.

Noa binti katha do pe lekana (1) Karam binti (2) Chatiar ar (3) Bhandan binti. Ado joto binti ge Hibiḥi Pipiri re ehoboka ar Khoj komol re mucadoka; ar Karam binti re do baba menkate ge ko galmarao ar Chatiar do saheb menkate ar Bhandan do bapdhon menkate ko galmaraoa ado ene cabaena katha do.

HOR HOPONAK SEDAE KATHA

(Pāhil Haṭiṇ)

THE SANTALI ACADEMY

Calcutta - 700 025